

slovenski raziskovalni inštitut
istituto sloveno di ricerche
slovene research institute

Raziskava o jezikovni pokrajini na naselitvenem območju slovenske skupnosti v Italiji

RAZISKOVALNO POROČILO

Trst, september 2015

Raziskava o jezikovni pokrajini na naselitvenem območju slovenske skupnosti v Italiji

Raziskovalno poročilo

Avtorica besedila: dr. Maja Mezgec

Jezikovni pregled: Nuša Ema Miklavec

Prevod povzetka v italijanščino: Giulia Ghiretti

Prelom: Martina Pettiroso

Projekt »Raziskava o jezikovni pokrajini na naselitvenem območju slovenske skupnosti v Italiji« je financirala Dežela Furlanija Julija krajina v okviru razpisa za Pobude posebnega pomena, namenjene vrednotenju zgodovinske in kulturne dediščine slovenske manjšine (D.Z. 26/2007, čl. 18, odst. 2, črka d – D.Z. 6/2013, čl. 6, odst. 18–20).

Projekt je v celoti izvedel SLORI - Slovenski raziskovalni inštitut.

Znanstveni odbor projekta sestavljajo: dr. David Bandelj, prof. Roberto Dapit, dr. Devan Jagodic, prof. Silvia Dal Negro, prof. Emidio Susič.

Vodja projekta: dr. Maja Mezgec

Organizacijski vodja: dr. Devan Jagodic

Zbiranje podatkov: Martina Pettiroso, Maja Mezgec, Igor Cerno

Statistična obdelava podatkov: Norina Bogatec

Vsebinsko kazalo

1.	Opredelitev problema -----	5
2.	Razvoj raziskovanja jezikovne pokrajine in jezikovne pokrajine manjšinskih jezikov -----	5
	2.1 Pregled opravljenih raziskav v evropskem in italijanskem kontekstu -----	6
	2.2 Metodološki pristopi, izzivi in dileme -----	9
3.	Cilji raziskave -----	10
4.	Metodologija -----	10
	4.1 Vzorec -----	10
	4.2 Potek zbiranja podatkov -----	11
	4.3 Obdelava podatkov -----	13
5.	Analiza podatkov -----	16
	5.1 Enojezični in večjezični napisi -----	17
	5.2 Analize večjezičnih napisov po lokaciji -----	17
	5.3 Značilnosti napisov -----	30
6.	Sklepne ugotovitve -----	37
	Viri in literatura -----	41
	Sintesi in italiano -----	43
	Priloge -----	55

1. Opredelitev problema

Raziskave o jezikovni pokrajini (angl. *linguistic landscape*) predstavljajo dokaj novo področje raziskovanja. Kot odraža naslov monografije *Linguistic Landscape: a new approach to multilingualism* (Gorter, 2006), gre za nov pristop v preučevanju večjezičnosti. Študij jezikovne pokrajine obsega preučevanje napisov na javnih mestih, kot so napisi na trgovinah, plakati in drugi napisi javne ali zasebne narave. Napisov (in krajših besedil) ne gre obravnavati samo v luči njihove komunikacijske namembnosti, ampak ima uporaba več in različnih jezikov tudi globlji, simbolični pomen. Napisi so lahko odlično ogledalo, iz katerega je razvidna raba različnih jezikov v prostoru, tako v konkretnem, fizičnem smislu kot v prenesenem pomenu, kajti napisi neposredno odražajo družbeno rabo jezika v javnosti in njen status. Zrcalijo vlogo, ki jo imajo jeziki v dotičnem okolju in so odličen pokazatelj družbenih odnosov med različnimi jezikovnimi skupnostmi. Napisi in njihov jezik postanejo namreč del prostora, ki nas obdaja, in kot taki lahko pridobijo novo razsežnost. Zato govorimo o jezikovni pokrajini kot prostoru, v katerem se pojavljajo različni jeziki. Popis teh jezikov predstavlja analizo fizičnih značilnosti prostora. Analiza jezikovne pokrajine pa seže tudi dlje: jezik/-i napisov pridobijo širšo družbeno razsežnost, saj odražajo družbeno rabo in odnos do jezikov, ki se pojavljajo oz. so prisotni v prostoru, njihovo razširjenost, razpršenost in meje.

Termin pokrajina in posledično tudi jezikovna pokrajina gre torej razumeti v dveh razsežnostih: objektivno, kot empirično danost, v kateri ima besedilo svojo komunikacijsko funkcijo, in kot prikaz dane stvarnosti, kjer pride do izraza tudi simbolična funkcija napisov in jezikov.

Jezikovna pokrajina je odličen pokazatelj družbenega (ne)ravnovesja, zrcali družbeno moč jezikovnih skupnosti in v našem primeru tudi odnos manjšina-večina.

Raziskave o jezikovni pokrajini predstavljajo dragocen pripomoček za analizo statusa in vitalnosti jezikov, predvsem manjšinskih. Ne glede na obstoječe pravne okvire za zaščito manjšinskih jezikov je neki jezik lahko bolj ali manj »viden« na ozemlju, kjer ga uporabljajo. Njegova prisotnost odraža kulturne, socioekonomske in politične razsežnosti jezikov in vpletenih prostorov.

2. Razvoj raziskovanja jezikovne pokrajine in jezikovne pokrajine manjšinskih jezikov

Koncept se je razvil v sedemdesetih letih v okviru jezikovnega načrtovanja in jezikovnih politik za dvojezična in večjezična območja. Sicer sta izraz *Linguistic Landscape* uradno uveljavila Landry in Bourhis (1997) v svojih sociolingvističnih študijah za opredelitev specifičnega dejavnika vitalnosti jezikov, in sicer za poimenovanje vizualno zaznavne rabe jezika v javnih položajih.

Landry in Bourhis (1997) sta med preučevanjem kanadskega primera za analizo etnolingvistične vitalnosti jezika ugotovila pomemben prispevek večjezične jezikovne pokrajine k ohranjanju rabe jezika (*language maintenance*). Spolsky in Cooper (1991) pa sta izpostavila vpliv, ki ga ima uradna jezikovna politika na jezikovno pokrajino.

Jezikovna pokrajina se torej nanaša na vidnost nekega jezika in na njegov pomen v simbolični konstrukciji javnih prostorov (šole, mediji, socialne mreže). Jezik namreč pridobi svojo moč prav na vizualnem področju: z jezikom napisov skupina zaznamuje svoje poselitveno območje in tako uveljavi svojo moč v določenem urbanem prostoru. Zato so številni raziskovalci jezikovne pokrajine usmerili svojo pozornost v preučevanje jezikovne pokrajine v urbanih naseljih. Velikokrat so urbana naselja nasičena z napisi do take mere, da jim ljudje v vsakodnevnem življenju ne namenjajo veliko pozornosti in posledično tudi jezikovni pokrajini, ki jih obdaja, ne.

Po definiciji Landryja and Bourhisa (1997) jezikovna pokrajina vključuje jezik cestnih znakov in smerokazov, oglasnih plakatov, tabel z imeni ulic in trgov, napisov na trgovinah, obratih in stavbah javnih

uprav, a tudi jezik spontanih napisov (grafiti, obvestila, plakati itd.). Vse to oblikuje jezikovno pokrajino določenega prostora, regije ali urbanega naselja. Avtorja zagovarjata stališče, da ima jezikovna pokrajina dve temeljni funkciji: informacijsko in simbolično (Laundry in Bourhis, 1997, 25). Informacijska funkcija nudi usmeritev glede jezika, ki se uporablja v dotični stvarnosti (trgovini, obratu ipd.), in odraža tudi razmerja moči med jeziki in pripadniki jezikovnih skupin. Simbolična funkcija izhaja iz pomena, ki ga ima pisana beseda za pripadnike jezikovne skupine. Pisna raba jezika namreč pozitivno vpliva na družbeno identiteto pripadnikov določene etnolingvistične skupine, saj je jezik močan identitetni simbol. Jezik javnih napisov torej odraža razmerja družbene moči in status jezikovnih skupin na danem območju.

Jezikovno pokrajino sestavljajo tako napisi zasebne kot javne narave. Napisi javne narave so napisi javnih uprav (državne uprave, občinske uprave, javnih agencij itd.), drugo kategorijo pa predstavljajo napisi zasebne narave (napisi zasebnikov, združenj, organizacij in družb), kjer posamezniki pri postavljanju napisov delujejo samostojno, ob spoštovanju veljavnih pravil javnega značaja (Laundry and Bourish, 1997, v Ben Raphael in drugi, 2006, 8). Veliko avtorjev je usvojilo opredelitev napisov *top down* in *bottom up* Bena Raphaela in drugih (2006, 14). Prvi so določeni (od zgoraj navzdol) s pravilniki. Gre za napise javne narave, uprave in institucij. V drugem primeru pa so napisi posledica spontanega odločitve posameznikov.

Dejstvo je, da je jezikovna pokrajina nekaj dinamičnega, kar se spreminja, in obenem nekaj kompleksnega, saj jezikovno pokrajino sooblikuje več akterjev. Ni nujno, da pri oblikovanju jezikovne pokrajine javna uprava, zasebniki, združenja, obrati in posamezniki delujejo harmonično in skladno (Ben Raphael, 2006).

2.1 Pregled opravljenih raziskav v evropskem in italijanskem kontekstu

Čeprav so na evropski ravni raziskave o jezikovni pokrajini dokaj razširjene na dvojezičnih ali večjezičnih območjih, smo pri pregledu znanstvene in strokovne literature zasledili le pet raziskav, izvedenih v Italiji, ki izrecno preučujejo avtohtone manjšinske jezike: prva je bila izvedena v pokrajini Bocen (Plank, 2006), druga v Cortini (Grazioli, 2006), tretja v kraju Formazza (Piemont), kjer je prisotna germanska jezikovna različica (Dal Negro, 2009), četrta v Vidmu, kjer sta bila preučena obstoj in vidnost furlanskega jezika v urbani jezikovni pokrajini (Coluzzi, 2009), peta pa v Trstu (Tufi, 2013), kjer je avtorica preučevala napise v slovenskem (manjšinskem) jeziku.

V nadaljevanju bomo pozornost usmerili v raziskave jezikovne pokrajine, ki zadevajo izrecno preučevanje manjšinskih jezikov, in podali krajši pregled tovrstnih raziskav, ki so bile izvedene v evropskem in italijanskem prostoru. Gre za izbor raziskav, ki so glede na obravnavane teme in razmere najboljše naši.

Jezikovna pokrajina Frizije in Baskovskih dežel (Cenoz in Gorter, 2006)

Avtorja sta izvedla zanimivo primerjalno raziskavo, v kateri preučujeta dvosmerni odnos med jezikovno pokrajino in sociolingvističnim okoljem (angl. *sociolinguistic contexts*). Po eni strani jezikovna pokrajina odraža razmerja moči in status jezikov v danem sociolingvističnem okolju. V tem smislu je proizvod, posledica določenega okolja, ki jo oblikuje. Po drugi strani pa jezikovna pokrajina pripomore k oblikovanju sociolingvističnega okolja, ker ljudje procesirajo informacije, ki jih pridobijo, in jezik, v katerem se pojavljajo napisi, gotovo vpliva na njihovo predstavo o statusu jezikov in tudi na njihovo jezikovno vedenje (Cenoz in Gorter, 2006, 68). Predmet obravnave je jezikovna pokrajina Frizije in Baskovskih dežel ter raba dveh regionalnih jezikov, baskovskega in frizijskega, ki sta sicer uradno priznana ob večinskem jeziku, španščini oz. holandsščini. Ob omenjenih pa se pojavlja še angleščina kot globalni jezik. Raziskovalno delo je usmerjeno v primerjavo jezikovne pokrajine Frizije in Baskovskih dežel predvsem z vidika rabe različnih jezikovnih kodov.

Podatki so bili zbrani z vzorčenjem središčne ulice v Ljouwertu/Leeuwardenu (103 enote), glavnem mestu Frizije, in Donostiji/San Sebastianu (104 enote), glavnem mestu Baskovskih dežel. V primeru

trgovin, obratov in ustanov raziskovalno enoto predstavlja trgovina, obrat oz. ustanova, ki ima lahko več napisov. Avtorja ugotavljata, da na napisih prevladuje uradni jezik. V Friziji, kjer več kot polovica prebivalstva govori frizijsko (Gorter, 2005, v Cenoz in Gorter, 2006, 69), se frizijščina pojavlja samostojno v 3 % primerov in redko na dvojezičnih napisih (v kombinaciji frizijščine in holandsčine). V Baskovskih deželah, kjer je v San Sebastianu približno ena tretjina prebivalstva dvojezična (Euskararen Jarraipena, 2003, v Cenoz in Gorter, 2006, 69), je le-ta jezik prisoten samostojno in v kombinaciji z drugimi jeziki v 50 % primerov. Med baskovskim in frizijskim jezikom je opazna razlika v statusu jezika in jezikovni politiki. Frizijščina se je uveljavila zlasti kot pogovorni jezik, v pisni obliki je manj uporabljena in posledično manj prisotna na terenu, prisotnost baskovskega jezika v pisni obliki pa ima izrazito simbolično in politično vrednost. Prav tako večja prisotnost baskovskega jezika odraža učinek lokalne jezikovne politike, ki ščiti in spodbuja rabo manjšinskega jezika (Cenoz in Gorter, 2006).

Jezikovna pokrajina Milana in Vidma (Coluzzi, 2009)

Podobno kot Cenoz in Gorter (2006) je Coluzzi preučil podatke, zbrane v dveh italijanskih mestih, Milanu in Vidmu. Namen dela je bil preučiti in primerjati prisotnost in status (ugled) jezikov, ki sooblikujejo jezikovno pokrajino omenjenih mest: furlanskega jezika (priznanega regionalnega jezika) in milanskega narečja (neprižnanega regionalnega jezika). Sekundarni cilj je bil preučiti, do kolikšne mere so zakonska določila za zaščito regionalnega jezika prenesena v prakso in kako lahko jezikovno načrtovanje prispeva k oblikovanju jezikovne pokrajine.

Coluzzi je sledil metodologiji Cenoz in Gorterja (2006), tudi z namenom, da bi bili podatki primerljivi. Zbiranje podatkov je potekalo na dveh centralnih ulicah, kjer se pretežno zadržujejo lokalni prebivalci. Raziskovalno enoto predstavljajo ustanove z napisi. Za vsako je analiziral jezik v rabi, hkrati pa preverjal, ali se pojavlja sam oziroma skupaj z enim ali več drugimi jeziki (dvojezični ali večjezični napisi). V slednjem primeru je presodil tudi, ali so ti jeziki uradno priznani kot avtohtoni ali ne, in vrstni red, s katerim se pojavljajo, kar je interpretiral kot razmerje med dominantnimi in podrejenimi jeziki.

V Milanu je preučil 188 enot. Večina (76 %) je imela izključno napise v italijanščini, 21 % enot je imelo dvo- ali večjezične napise (ob italijanščini še vsaj en jezik), 2,1 % enot je bilo enojezičnih v jeziku, ki ni italijanščina (šlo je za angleščino). Lokalno narečje se je pojavilo samo enkrat (2,4 %). V Vidmu je preučil 200 enot. Večina, 86 %, je imela napise samo v italijanskem jeziku, 12,5 % je bilo dvo- ali večjezičnih (ob italijanščini še vsaj en jezik), 1,5 % je bilo enojezičnih, tj. angleških. Furlanski jezik se je pojavil štirikrat (kar predstavlja 16 % večjezičnih napisov). Avtor ugotavlja, da je italijanski jezik v jezikovni pokrajini dominanten. Razmerje med prisotnostjo jezikov v jezikovni pokrajini in med jeziki, ki jih prebivalstvo uporablja na preučevanem območju, ni vedno enostavno in premosorazmerno. V primerjavi z realnim številom govorcev regionalni in lokalni jeziki niso zadostno prisotni v jezikovni pokrajini, torej jezikovna pokrajina ne odraža jezikovne raznolikosti prostora. Tudi jeziki priseljeniških skupin niso prisotni v jezikovni pokrajini. Postavlja se torej vprašanje statusa, ki ga jeziki uživajo v družbi, in njihovega statusa v sklopu uradne jezikovne politike tako na državni kot na deželni ravni. Lokalni in manjšinski jeziki uživajo pretežno nižji status. Priznava se sicer njihovo pomembno vlogo v okviru identifikacijskih dejavnikov, vendar se jih doživlja kot neuporabne in neprimerne za sodobno javno oz. družbeno življenje. Angleški jezik, ki si postopoma utira pot, pa uživa visok status. Jezikovne politike za zaščito furlanskega jezika očitno niso bile dovolj uspešne in niso ustrezno spodbujale rabe furlanskega jezika v zasebnih obratih. Furlanščina ostaja torej pretežno jezik in-group komunikacije. Že Landry in Bourhis (1997) sta omenjala, da lahko izključitev in-group jezikov z javnih napisov posredno sporoča, da je jeziku priznan nižji status v družbi in da je le-ta neuporaben ter neprimeren v gospodarskem poslovanju.

Jezikovna pokrajina na južnem Tirolskem in Piemontu (Dal Negro, 2009)

Avtorica je preučila jezikovno pokrajino treh nemških enklav v Italiji, in sicer lokacijo na južnem Tirolskem, kjer je 98 % prebivalstva izrazilo, da pripada nemški narodni skupnosti, drugo lokacijo, ki leži pretežno na turističnem predelu iste regije in kjer je prisotnost nemško govorečega prebivalstva

manjša (68 %), ter tretjič, vas v Piemontu, kjer živi manjša skupnost Valserjev (Dal Negro, 2009, 210). V prvih dveh primerih sta italijanščina in nemščina enakovredna uradna jezika. Čeprav se v pogovornem jeziku uporablja narečna različica nemškega jezika, se v pisnem jeziku uporablja standardni nemški jezik. V tretji študiji primera, ki se nahaja v drugi regiji, pa prebivalstvo ob italijanščini uporablja tudi narečje nemškega izvora. Pred nedavnim je bil nemščini tu priznan uradni status, da je lahko (ni pa obvezujoče) prisotna na javni napisih in dokumentih (Dal Negro, 2006, 213). Vendar v predpisih ni jasno opredeljeno, ali gre za uporabo standardnega nemškega jezika ali za lokalno narečno različico. Pri analizi jezikovnega korpusa napisov je Dal Negrova upoštevala dvoje spremenljivk: jezik (tudi narečja) in vrsto napisa. Avtorica izpostavlja pomen lokalnih jezikovnih različic, njihov odnos do standardnega jezika in vpliv jezikovnih politik. Raba pisne lokalne različice nemškega jezika predstavlja potrditev enkratnosti jezika in jezikovne skupnosti. Na južnem Tirolskem sta italijanski in nemški jezik na napisih bolj institucionalne narave, t. i. napisih od zgoraj navzdol (*top down*), prisotna enakomerno. Pri Valserjih je nemščina prisotna v bistveno manjši meri. Pri napisih zasebne narave, t. i. napisih od spodaj navzgor (*bottom up*), na južnem Tirolskem prevladuje nemščina, med Valserji pa je število napisov od spodaj navzgor (*bottom up*) v nemščini okrnjeno.

Po mnenju avtorice izbira in raba lokalnih različic nemškega jezika izkazuje ključno vlogo, ki jo ima jezikovna pokrajina pri konstrukciji jezikovne identitete. Jezikovne politike pa odigravajo ključno vlogo pri oblikovanju jezikovne pokrajine, tako posredno kot neposredno. Ključnega pomena je tudi dosledno izvajanje jezikovnih politik. Prav tako je razpoznaven vpliv zgodovinskega razvoja same jezikovne skupnosti in njenih jezikovnih politik (Dal Negro, 2006, 215).

Jezikovna pokrajina na avstrijskem Koroškem (Rasinger, 2014)

Omembe vredna je tudi študija jezikovne pokrajine na avstrijskem Koroškem. Avtor preučuje primere pretežno ruralnih središč, in sicer v treh občinah v Rožni Dolini, kjer je navzočnost Slovencev najvišja in ki so uradno opredeljena kot dvojezična. Za ruralna, neurbana središča je sicer značilno, da je prisotnost napisov manjša. Po zakonskih določilih o zaščiti jezika bi mogoče predpostavljali, da se slovenski jezik umešča v okolje, ki ga podpira, kar je omejeno zgolj na deklarativno raven. Raziskovalec bi morda pričakoval, da institucionalna podpora dodatno pozitivno učinkuje na etnolingvistično vitalnost jezika. Dejansko pa slovenski jezik uživa nižji družbeni status, kar je razvidno tudi iz podatkov o jezikovni pokrajini.

Avtor ugotavlja, da je prisotnost slovenščine v jezikovni pokrajini zelo skromna. Z izjemo toponomatskih napisov, kjer je dvojezičnost zakonsko obvezna, je slovenščina drugje pravzaprav nevidna. Pozitivne spremembe, ki jih od vstopa Slovenije v EU beležijo v odnosu do slovenskega jezika in posledičnem porastu zanimanja za učenje slovenskega jezika, se ne odražajo v jezikovni pokrajini. Posebno poglavje predstavljajo napisi, ki se nanašajo na cerkvene institucije, kjer je očitno dvojezična praksa bolj utečena. Da je Cerkev na Koroškem ubrala in razvijala samosvojo politiko do dvojezičnosti, je razvidno tudi z napisov jezikovne pokrajine, ki zadevajo cerkvene institucije in ustanove. Le-te so na preučevanem območju v večji meri dvojezične.

Jezikovna pokrajina Trsta in okolice (Tufi, 2013)

V sklopu obsežnejše mednarodne raziskave zasledimo zanimivo obravnavo jezikovne pokrajine Trsta in okolice. Avtorica je preučila 20 lokacij v pokrajini Trst s številnimi trgovskimi obrati. V svojih ugotovitvah navaja, da je prisotnost slovenščine v središču mesta nična (prisotna je v šestih napisih od 247). Avtorica ugotavlja, da zakon za zaščito slovenskega jezika ni imel nobenega učinka na jezikovno pokrajino v središču mesta. Opaža se vidno tišino, saj je prisotnost Slovencev in posledično slovenskega jezika v mestu povsem nevidna. V okoliških predelih (tržaški pokrajini) pa avtorica prikaže drugačno sliko stanja. Tu je prisotnost slovenščine večja, vendar so napisi v neurbanah predelih manj pogosti, saj je tam manj trgovskih obratov. Po mnenju avtorice večja navzočnost slovenščine v teh predelih odraža rabo jezika v vseh sferah in na vseh nivojih. Avtorica ugotavlja tudi, da slovenščina v nekaterih predelih

tržaške pokrajine dejansko predstavlja večinski jezik. Vendar deluje, kot da slovenščina ni dominantni jezik, predvsem z vidika statusa, je pa močno prisotna na institucionalnih javnih mestih. Taka slika stanja odraža neuravnovešen položaj med pravnim položajem slovenščine (dvojezičnostjo) in dejanskim razmerjem moči dveh etničnih skupin.

2.2 Metodološki pristopi, izzivi in dileme

Razvoj tehnoloških pripomočkov, predvsem na področju digitalne fotografije, je veliko pripomogel k raziskovanju jezikovne pokrajine. Sodobna oprema je raziskovalcu v veliko pomoč pri dokumentiranju napisov v prostoru.

Glede na dejstvo, da je to področje raziskovanja dokaj sveže, obstaja nekaj nedorečenosti v metodološkem pristopu.

Gorter (2006 a) na primer izpostavlja naslednje:

- Prvi problem zadeva vzorčenje oz. opredelitev vzorca prostora in napisov, ki bodo predmet analize, in konkretno: izbor ulic, trgov ali lokacij, kjer bodo zbrani podatki, in vprašanje njihove reprezentativnosti. Pri tem avtor navaja, da so raziskovalci doslej uporabljali različne metode: Heubner je na primer izbral 15 sosesčin v okolici Bankoka, Backhaus pa 28 lokacij v neposredni bližini krožne železnice Tokia. Backhaus je analiziral samo napise, ki so večjezične narave, kar je približno 20 % od 12.000 tisoč napisov. Ben Raphael in drugi pa so v Izraelu izbrali lokacije, ki odražajo etnokulturno in nacionalno raznolikost Izraela, in sicer štiri židovske predele, tri izraelsko-palestinske predele in enega ne-izraelsko palestinskega. V teh predelih so nato evidentirali lokacije, kjer je največ trgovskih dejavnosti in javne uprave. Vzorčili so 30 % javnih in 70 % zasebnih napisov. Predmet analize je bila prisotnost hebrejščine, arabščine in angleščine na napisih (prav tam).
Cenoz in Gorter (2006) pa sta uporabila študijo primera, in sicer sta izbrala po en izsek (600 m) večje ulice v glavnem mestu Frizije in Baskovke dežele, kjer je največ trgovskih objektov. Na teh ulicah pa sta preučila vse napise, ki se pojavljajo.
- Drugo vprašanje zadeva enoto raziskovanja. Tudi tu zasledimo različne opredelitve in razsežnosti problema. Prvič, jezikovna pokrajina nima trajne oblike, saj se določeni napisi spreminjajo, dodajajo in odpravljajo (npr. napisičasne narave, plakati, reklamni oglasi ipd.). Drugo vprašanje je, ali naj obravnavamo vsak napis posebej ali pa vsak obrat oz. ustanovo, ki ima tudi več napisov? Če se na izložbenih oknih ene trgovine pojavi več napisov, ali je predmet analize vsak napis ali skupina napisov, ki se je pojavlja na istem obratu? Cenozu in Gorter (2006) sta kot enoto raziskovanja opredelila vse napise, ki spadajo k istemu obratu oz. ustanovi, saj menita, da vsi skupaj odražajo jezikovno politiko in odnos do jezika enega samega (pravnega) subjekta.
- Tretje vprašanje je kategorizacija napisov. Večina raziskovalcev je enotna pri ločevanju med napisi od zgoraj navzdol (*top down*) in od spodaj navzgor (*bottom up*). V prvo skupino spadajo napisi javne narave, ki jih postavijo javne uprave, v drugo pa napisi zasebne narave, ki jih postavijo zasebne ustanove, organizacije in posamezniki.
Raziskovalci so pri analizah večinoma upoštevali to, kako se različni jeziki pojavljajo na napisih, lokacijo napisa, velikost črt in pisavo, število jezikov na napisu, zaporedje jezikov na večjezičnih napisih, delne ali popolne prevode vsebine v več jezikih idr. Ravno pri preučevanju simbolične vrednosti napisov je treba upoštevati ne samo prisotnost posameznih jezikov, ampak tudi njihovo distribucijo v prostoru oz. na napisu. Iz teh podatkov lahko ugotovimo, ali je posamezni jezik v dominantnem ali v podrejenem položaju. Tudi z vsebinskega vidika si večjezični napisi niso vedno povsem enakovredni. Prav tako je zgovorna lokacija večjezičnih napisov v urbanih središčih. Ali gre za rabo večjezičnih napisov v središču, na perifernih lokacijah ali samo v nekaterih predelih?

3. Cilji raziskave

Glavni cilj raziskave je zbrati in analizirati niz empiričnih podatkov o jezikovni pokrajini na območjih Furlanije Julijske krajine, v katerih je uradno priznan zgodovinski obstoj slovenske jezikovne skupnosti (občine določene po zakonu 38/2001). Natančneje smo skušali ugotoviti stopnjo vidne navzočnosti slovenščine (vključno z narečnimi različicami) glede na italijanski, torej večinski jezik, glede na druge deželne jezike, priznane z Zakonom št. 482/1999 (furlanščina, nemščina), in glede na širše mednarodno uveljavljene jezike (angleščina, nemščina, španščina, mandarinščina itd.). Drugostopenjski cilj je nuditi deželnim organom, pristojnim za jezikovne politike in za jezikovno načrtovanje, informacije, ki temeljijo na empiričnih ugotovitvah. Tretjestopenjski cilj je primerjava rezultatov te raziskave s tistimi, ki so bili pridobljeni v drugih večjezičnih okoljih, in sicer zato, da se določi stopnjo vitalnosti slovenščine v lokalnem okolju v razmerju z drugimi manjšinskimi jeziki.

4. Metodologija

Gre za študijo, ki temelji na analizi eno- ali večjezičnih napisov na javnih mestih. Predmet analize je navzočnost jezika/jezikov tako v javnih (toponomastika, cestne oznake, javna obvestila/plakati itd.) kot v zasebnih kontekstih (izveski zasebnikov, oglaševanje, spontani napisi itd.).

Korpus podatkov zajema vse napise, ki so vidni na obravnavanem območju.

4.1 Vzorec

Območja, ki so predmet obravnave, so bila določena v fazi priprave projektnega predloga. Delovni načrt je predvideval izbor in popis desetih ulic oz. predelov, v izvedbeni fazi pa smo dodali še šest ulic oz. predelov tako, da smo v nekaterih območjih upoštevali po dve ulici (kot je razvidno iz spodnje preglednice). S tem smo želeli zagotoviti boljšo reprezentativnost in posledično zanesljivost podatkov za dve tipologiji območij: večjih urbanih središč in manjših naselij (predvsem na Videmskem).

Preglednica 1: Območja, ki so predmet raziskovanja

ŠT. ULIC	POKRAJINA	OBMOČJE
2	TS	Urbano jedro Trsta (ul. Carducci in ul. San Nicolò)
1	TS	Okoliško naselje občine Trst z znatno navzočnostjo slovenske skupnosti (Prosek)
1	TS	Naselje v eni od okoliških občin z znatno navzočnostjo slovenske skupnosti (Nabrežina)
2	GO	Urbano jedro Gorice (Korzo Italija, Travnik in ul. Roma)
1	GO	Okoliško naselje občine Gorica z znatno navzočnostjo slovenske skupnosti (Štandrež)
1	GO	Naselje v eni od okoliških občin z znatno navzočnostjo slovenske skupnosti (Doberdob)
2	VI/UD	Naselji v Nadiških dolinah (Špeter in Čedad)
2	VI/UD	Naselji v Terski dolini (Bardo in Tipana)
2	VI/UD	Naselji v Kanalski dolini (Trbiž in Žabnice)
2	VI/UD	Naselji v Reziji (Ravanca in Solbica)

V naslednjem koraku smo sestavili nabor ulic: za vsako navedeno območje smo evidentirali del ene ali več ulic, na kateri je potekalo zbiranje podatkov. Izbirali smo ulice oz. predele, ki so, po naši presoji, za območje strateškega pomena, take, kjer so prisotni uradi ali izpostave javne uprave, druge javne (zdravstvo, knjižnice, šole ipd.) in zasebne storitve (trgovine, pisarne, kavarne, banke idr.).

Za manjša naselja (npr. Rezija) smo po metodologiji Dal Negrove (2009) upoštevali celotno naselje oz. ključne točke (trg, postajo, glavno ulico ipd.)

V nadaljevanju podajamo podroben opis izsekov ulic oz. območij.¹

Tržaška pokrajina

Urbano jedro Trsta:

- 1) Ul. Carducci: od Stare mitnice (ul. Maiolica) do vključno trga Oberdan (700 m)
- 2) Ul. San Nicolò (500 m)

Okoliško naselje Občine Trst z znatno navzočnostjo slovenske skupnosti

Prosek: center – od spomenika padlim po glavni cesti proti Opčinam (300 m)

Naselje v eni od okoliških občin z znatno navzočnostjo slovenske skupnosti:

Nabrežina: center – od cerkve do pokopališča (300 m)

Goriška pokrajina

Urbano jedro Gorice:

- 1) Od Travnika (vključno) po ul. Roma do občinske palače (600 m)
- 2) Korzo Italija: od Korza Verdi do križišča z Ul. Locchi (400 m)

Okoliško naselje občine Gorica z znatno navzočnostjo slovenske skupnosti:

Štandrež: Ul. Sv. Mihaela – od križišča z ul. Natisone do krožišča v smeri Gorice (500 m)

Okoliška občina pokrajine Gorica z znatno navzočnostjo slovenske skupnosti

Doberdob: skozi center (350 m)

Videmska pokrajina

Naselji v Nadiških dolinah

- 1) Špeter: skozi center – od srednje šole do občinskih prostorov (500 m)
- 2) Čedad: od mosta proti centru (ul. Paolino d'Aquileia, Corzo Mazzini, vključno s trgom Paolo Diacono, 440 m)

Naselji v Terski dolini

- 1) Bardo: center
- 2) Tipana: center

Naselji v Kanalski dolini

- 1) Trbiž: središče – po državni cesti 13, od trga Unità proti centru (450 m)
- 2) Žabnice: od ul. Stazione skozi središče (500 m)

Naselji v Reziji

- 1) Solbica: središče
- 2) Ravenca: središče

4.2 Potek zbiranja podatkov

Na osnovi določenega vzorca je steklo zbiranje podatkov na terenu. Prvo, pilotno zbiranje podatkov je bilo v drugi polovici februarja 2015, celotno zbiranje podatkov pa se je zaključilo v maju 2015.

Za vsak predel oz. ulico smo predvideli enkratno zbiranje podatkov (v enem dnevu). Uporabili smo tehniko digitalne fotografije. Na terenu smo fotografirali vse napise, vidne s ceste oz. pločnika, in obenem

¹ Spletne povezave na zemljevide so na voljo v Prilogi 1.

izpolnjevali pole za zbiranje podatkov na terenu. Gre za popis vseh napisov, ki so bili vidni s ceste na dan zbiranja podatkov. Lastnike trgovin smo prosili za dovoljenje. V redkih primerih so lastniki odklonili sodelovanje (en primer v ulici Carducci, en primer v ulici San Nicolò, en primer na Korzu v Gorici, en primer v Čedadu).

Nazadnje smo prenesli vse fotografije na računalnik, kodirali podatke in jih statistično obdelali.

Oblikovanje metodološkega pristopa je zahtevalo določene premišljene izbire tako pri izbiri enote raziskovanja kot pri oblikovanju nadaljnjih kategorij.

Predmet obravnave oz. raziskovalno enoto predstavlja vsak napis posebej. To pomeni, da ima lahko ena ustanova več napisov in da smo obravnavali vsakega posebej. Celoten korpus napisov zajema 3879 enot, kot je razvidno iz spodnje tabele.

Preglednica 2: Vzorec

Pokrajina	Naselje/Ulica	Število napisov
Tržaška	Trst, ul. Carducci	780
	Trst, ul. San Nicolò	404
	Trst, trg Oberdan	75
	Prosek	244
	Nabrežina	124
Goriška	Gorica, Korzo Italija	591
	Gorica, Travnik in ul. Roma	341
	Štandrež	128
	Doberdob	91
Videmska	Čedad	306
	Špeter	180
	Trbiž	292
	Žabnice	110
	Solbica	50
	Ravanca	67
	Tipana	59
	Bardo	37
SKUPNO		3.879

Pri popisovanju smo upoštevali:

- ✓ vse napise (tudi majhne) na cesti, na vratih ustanov in podjetij; napise na izložbah in v izložbah, če so berljivi od zunaj;
- ✓ napise začasne narave, kot na primer »v najem«, »prodamo« ipd.;
- ✓ prometne znake in razne cestne znake;
- ✓ napise na infrastrukturah različne narave;
- ✓ logotipe z napisi.

Pri popisovanju nismo upoštevali:

- ✓ napisov na proizvodih (npr. pri trafikah z izpostavljenimi revijami nismo upoštevali napisov na revijah),
- ✓ manjših napisov tehnične narave (npr. oštevilčenje lampijonov javne razsvetljave, napisi na priključkih in števcih koncesionarjev ipd.),

- ✓ napisov v notranjosti, če niso v izložbi oz. če niso berljivi s ceste,
- ✓ že zbrisane in neberljive napise, grafite, nalepke ipd.,
- ✓ spreminjajočih se napisov na zaslonih in druge napise izrazito začasne narave (napise s kreda ipd.).

Izjeme:

- ✓ Napisi v izložbah nepremičninskih agencij: kjer je izpostavljenih več manjših oglasov v določeni (tudi jezikovno) urejeni obliki, smo to upoštevali kot celoto in ne vsakega oglasa posebej.
- ✓ Pri trgovinah z živili, kjer so izpostavljeni letaki s ponudbami v določeni (tudi jezikovno) urejeni obliki, smo jih upoštevali kot celoto in ne vsakega posebej.
- ✓ V manjših naseljih smo upoštevali tudi napise na začetku in na koncu naselja, v večjih naseljih ne.
- ✓ V urbanih naseljih, kjer se na hišnih številkah pojavlja standardiziran napis v italijanščini ali celo samo številka brez pripisa ulice, nismo upoštevali tablice s hišnimi številkami. Če pa se pripis z imenom ulice ali kraja pod hišno številko pojavlja enkrat v slovenščini in drugič v italijanščini, smo ga upoštevali.
- ✓ Če po imenu podjetja nismo uspeli presoditi, za kateri jezik gre, smo primer umestili v ločeno kategorijo (jezika na napisu ni bilo mogoče opredeliti).
- ✓ Nekateri angleške besede so se že povsem udomačile tudi v italijanskem izrazoslovju (club ipd.). V primerih, ko se pojavljajo na napisu z italijanskim besedilom, jih nismo opredelili za angleške besede (napis ni dvojezičen), ker smo mnenja, da je raba takih terminov v italijanščini utečena do tolikšne mere, da namen napisa ni večjezičnost.
- ✓ Ko je bilo na istem mestu več smerokazov za različne destinacije, smo upoštevali vsakega posebej.

4.3 Analiza podatkov

Skladno z omenjeno metodologijo in cilji raziskave smo za vsak napis izvedli analize na dveh nivojih:

- 1) Kje se nahaja napis: opredelitev lokacije/kraja in ustanove, na kateri je napis
- 2) Število jezikov in značilnost večjezičnih napisov: opredelitev vrste napisa, vrstnega reda jezikov, količine informacij in vplivnosti prisotnih jezikov – kateri jezik je izpostavljen kot dominanten?

V ta namen smo zbrane spremenljivke opremili s kategorijami. V nadaljevanju podajamo podrobnejši opis spremenljivk in kategorij, ki bo bralcu olajšal branje in razumevanje podatkov.

Kraj:

- Trst, ul. Carducci
- Trst, ul. San Nicolò
- Trst, trg Oberdan
- Prosek
- Nabrežina
- Gorica, Korzo Italija
- Gorica, Travnik in ul. Roma
- Štandrež
- Doberdob
- Čedad
- Špeter
- Trbiž
- Žabnice
- Solbica
- Ravanca
- Tipana
- Bardo

Pri nadaljnjih obdelavah smo podatke o lokacijah združili po pokrajini ali po mestu/predelu tako, da smo združili podatke o središču mesta Trst in Gorica, Kanalske doline, Beneške doline, Terske doline in Rezije, in sicer:

- Središče Trsta (ul. Carducci, ul. San Nicolò, trg Oberdan)
- Prosek
- Nabrežina
- Središče Gorice (Korzo Italija, Travnik in ul. Roma)
- Štandrež
- Doberdob
- Nadiške doline (Čedad, Špeter)
- Kanalska dolina (Trbiž, Žabnice)
- Rezija (Solbica, Ravanca)
- Terska dolina (Tipana, Bardo)

Vrsta ustanove, kjer se pojavlja napis. V ta namen je bilo oblikovanih 38 kategorij:

- agencija za nepremičnine
- ambulanta (zdravniška, zobozdravniška, psiholog)
- atelje, fotografski studio
- avtobusna postaja
- avtomati na cesti (za cigarete, fotografiranje za osebne dokumente, kondomi ipd.)
- banka
- cerkev in pokopališče
- cestni znak, smerokaz
- cvetličarna, rastlinjaki in trgovine za domače živali
- draguljarna
- druga podjetja (agencije, založbe, ponudniki storitev čiščenja ipd.)
- društvo, organizacija, sindikat
- gledališče, muzej
- gostilna, restavracija
- hotel, prenočišča
- kavarna, sladoledarna
- lekarna
- lepotne storitve in rekreacija
- oglasna deska, manjši reklamni prostori
- papirnice, trgovine z igračami
- parkometer (tudi za najem koles)
- pisarna (računovodska, odvetniška, notarska, arhitekturna)
- pošta in poštni nabiralniki
- reklamni panoji
- spomenik, spominska tabla
- storitve za ostarele (domovi in pogrebna podjetja)
- druge strukture koncesionarjev javnih storitev
- trafika, fotokopirnica
- trgovina hišne opreme in pripomočkov
- trgovina računalniške opreme in servisiranje, telefonija, elektrika
- trgovina oblačil, športne opreme, čevljev in modnih dodatkov
- trgovina z živili
- turistične storitve (turistični informacijski centri, panoji ipd.)
- uradi in ustanove javne uprave, šole
- zaboju za smeti
- zasebna hiša

- zavarovalnice ipd.
- drugo

Pripadnost ustanove

Uvodoma smo oblikovali 16 kategorij:

- javna: občinska
- javna: deželna
- javna: pokrajinska
- javna: državna
- javna: mednarodna
- javna: avtonomna (trgovinska zbornica)
- zasebna: samostojna (trgovina, pisarna, podjetje)
- zasebna: franšiza (trgovina mednarodnih blagovnih znamk)
- zasebna: skupina poslovalnic (bančne, zavarovalniške)
- vaška, društvena
- zasebno združenje in nevladna organizacija
- koncesionarji javnih storitev (javni prevozi, smetarska služba ipd.)
- zdravstveno podjetje
- cerkev
- jus
- sindikat ali stranka

V nadaljevanju smo podatke združili v štiri makro kategorije:

- koncesionarji javnih storitev
- javne ustanove
- zasebne ustanove
- drugo

Vrsta napisa (oblikovanih je bilo 26 kategorij):

- cenik ali jedilnik
- cestni znak/smerokaz
- druge prepovedi (kajenja, vnosa hrane, reklame ipd.)
- drugi napisi javne uprave
- hišna števila z napisom
- ime ulice/tabla
- ime ustanove z morebitnimi pripisi
- informacije o storitvah (in ponudbi)
- javne kampanje in propaganda
- letaki in drugo promocijsko gradivo o storitvah/proizvodih
- logotip ali manjše nalepke z logotipi
- ministrski predpisi za lokale (prekomerno uživanje alkohola in vožnja, odvisnost od iger)
- napis na spomeniku/spominski tabli
- napis: vhod/izhod/odprto/rini/pozvoni ipd.
- napis na turističnih/zgodovinskih znamenitostih
- nepremičninski napisi (naprodaj/v najem)
- navodila za uporabo (avtomati za nakup vozovnic ipd.)
- napovedi dogodkov
- obvestilo strankam (selitev pisarne, sprememba urnika ipd.)
- plaketa podjetja/ustanove

- prepoved parkiranja/zasebna lastnina/prepoved vstopa
- reklamni oglas/material
- table EU-projektov (navedba financerjev ipd.)
- urnik
- varnostne informacije
- drugo

Napisi od zgoraj navzdol (*top down*) in od spodaj navzgor (*bottom up*)²

Število jezikov

Jeziki na napisih

Velikost črk glede na jezik (ali se spremeni velikost napisa, ko se zamenja jezik na napisu)

Pisava glede na jezik (ali se spremeni pisava, ko se zamenja jezik na napisu)

Obseg besedila glede na jezik in tipologija prevoda (dobesedni, delni ipd.)

V nadaljevanju smo, glede na število jezikov na napisu, oblikovali dve kategoriji, in sicer: enojezični napisi in večjezični napisi.

Dalje smo glede na jezik/-e, ki se pojavljajo na napisu, oblikovali sledeče kategorije:

Napisi s slovenščino (zajema enojezične napise v slovenščini in večjezične napise s slovenščino)

Napisi s slovenskimi krajevnimi različicami (za Videmsko) (zajema enojezične napise v krajevnih različicah videmske pokrajine in večjezične napise s slovenskimi krajevnimi različicami)

Napisi s furlanščino (zajema enojezične napise v furlanščini in večjezične napise s furlanščino)

Napisi z nemščino (zajema enojezične napise v nemščini in večjezične napise z nemščino)

Napisi z angleščino (zajema enojezične napise v angleščini in večjezične napise z angleščino)

Računalniško obdelavo podatkov smo opravili s pomočjo statističnega programskega paketa SPSS, iz katerega smo uporabili programe za frekvenčno porazdelitev (*Frequencies*), opisne statistike (*Descriptives*), analizo variance (*Anova*) in križanja med spremenljivkami (*Crosstab s preizkusom hi-kvadrat*). V besedilu navajamo razlike, ki so statistično pomembne na ravni 0,05. Tabele s statističnimi analizami so v prilogi.

5. Analiza podatkov

Analiza podatkov je razdeljena na tri vsebinske sklope. V prvem delu so podani splošni podatki o enojezičnih in večjezičnih napisih. V drugem delu so zajete analize, ki preučujejo, kje se pojavljajo večjezični napisi. Tu smo podatke o napisih in njihovem jeziku križali s podatki o lokaciji (kraju) in vrsti ustanove. Tretji del je namenjen preučevanju značilnosti večjezičnih napisov: vrsta napisa, obseg besedila, pisava in velikost črk.

Poleg podatkov o napisih v slovenščini smo zbrali tudi podatke o prisotnosti drugih deželnih jezikov, priznanih z zakonom št. 482/1999 (furlanščina, nemščina), in mednarodno uveljavljenih jezikov (angleščina). Naprej predstavljamo podatke za posamezni jezik, v nadaljevanju sledi primerjava.

V besedilu uporabljamo besedno zvezo »napisi s slovenščino oz. furlanščino oz. nemščino oz. angleščino«, ko gre za eno- ali večjezičen napis s slovenščino oz. furlanščino oz. nemščino oz. angleščino, torej ko je

² Za definicijo napisov *top down* in *bottom up* glej poglavje 2.2.

slovenščina oz. furlanščina oz. nemščina oz. angleščina prisotna na napisu samostojno ali z drugimi jeziki. Lahko je torej enojezični ali večjezični napis. Ko gre izključno za večjezični napis, je to izrecno navedeno, sicer pa so skupaj zajeti enojezični in večjezični napisi, na katerih se pojavlja jezik, ki je predmet obravnave.

Na Videmskem smo slovenske krajevne različice³ v Reziji in Terski dolini obravnavali ločeno od standardne slovenščine. Samo v Terski dolini in v Reziji smo zasledili napise s slovenskimi krajevnimi različicami. Izjemo predstavlja napis v slovenskem narečju, ki se je pojavil na Tržaškem, in tabla z imenom kraja v Nadiških dolinah. Na Goriškem in v ostalih predelih videmske pokrajine nismo zasledili napisov z narečnimi različicami.

V prilogi so na voljo tudi tabele s statističnimi analizami, ki jih opisujemo v nadaljevanju.

5.1. Enojezični in večjezični napisi

Zbrali in analizirali smo korpus 3.879 napisov.

V 57 primerih (1,5 %) jezika nismo opredelili, ker gre večinoma za lastna imena ustanov, pri katerih je jezikovna opredelitev lahko sporna.

Kot je razvidno iz prvega grafa, gre za 3.237 enojezičnih napisov, kar predstavlja 83,4 % korpusa napisov. Preostale napise smo združili v kategorijo dvo- ali večjezičnih napisov. Teh je 585 (15,1 % korpusa).

Med enojezičnimi napisi je največ napisov v italijanščini (91,4 %), sledijo napisi v angleščini (5,8 %), slovenščini (1,4 %) in v slovenskih krajevnih različicah videmske pokrajine (0,5 %). Za ostale jezike so vrednosti zelo nizke.

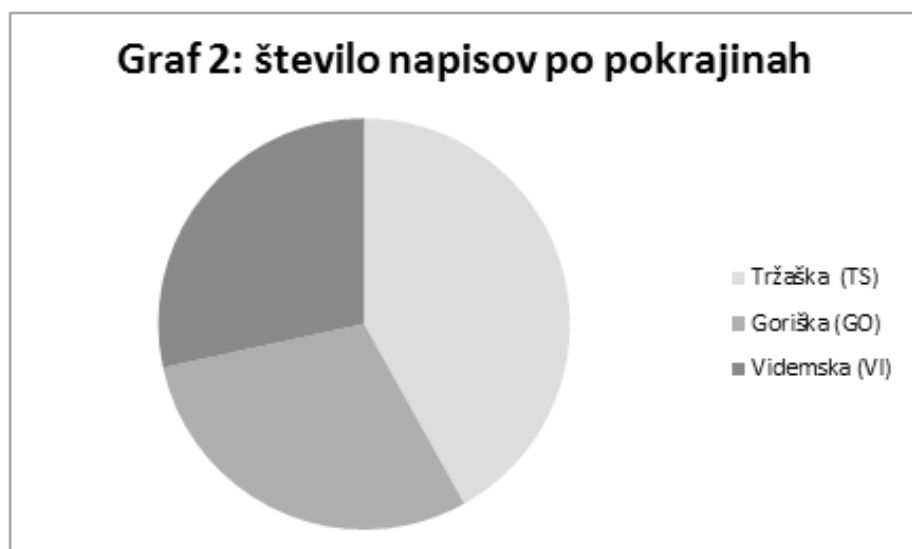
Napise, kjer sta prisotna dva ali več jezikov, smo v nadaljevanju združili v novo kategorijo večjezičnih napisov. Pri večjezičnih napisih je italijanščina prisotna v 99 % primerov, slovenščina v 53,2 %, angleščina v 41,2 %, nemščina v 11,5 %, furlanščina v 7,4 %, slovenske krajevne različice videmske pokrajine pa v 6,8 % primerov.

5.2. Analize večjezičnih napisov po lokaciji

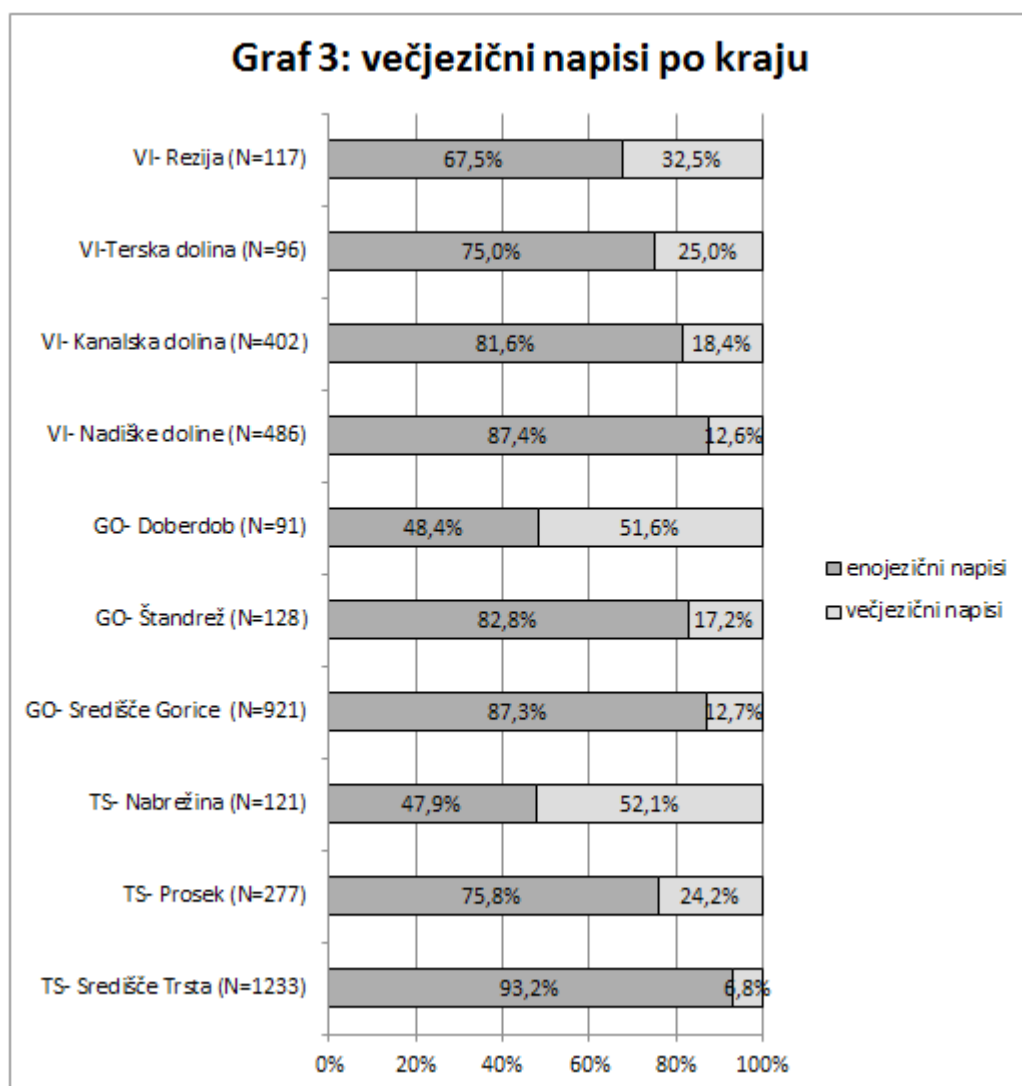
Raziskovalno delo je bilo namenjeno predvsem analizi večjezičnih napisov: kje se pojavljajo, katere so njihove značilnosti ter kako in kje se na večjezičnih napisih pojavljajo manjšinski jeziki, predvsem slovenščina.

³ V besedilu jih omenjamo kot slovenske krajevne različice. Nanašamo se na opredelitev raznolikost slovenske manjšine v videmski pokrajini, ki jo priznava tudi deželni zakon 26/2007, ki vključuje tudi rezijanščino, ter jezikovne različice Nadiških, Terskih in Kanalske doline.

Podatke smo zbrali v predelih, ki so bili določeni v vzorcu.⁴ Pri nadaljnjih obdelavah smo podatke o lokacijah združili po pokrajini ali po mestu/predelu (graf 2 in 3).

Največ napisov je bilo zbranih v tržaški pokrajini 41,9 %, medtem ko sta vrednosti za goriško in videmsko skoraj enakovredni (29,7 % oz. 28,4 %).

⁴ Za opis vzorca glej opis metodologije, 4. poglavje.

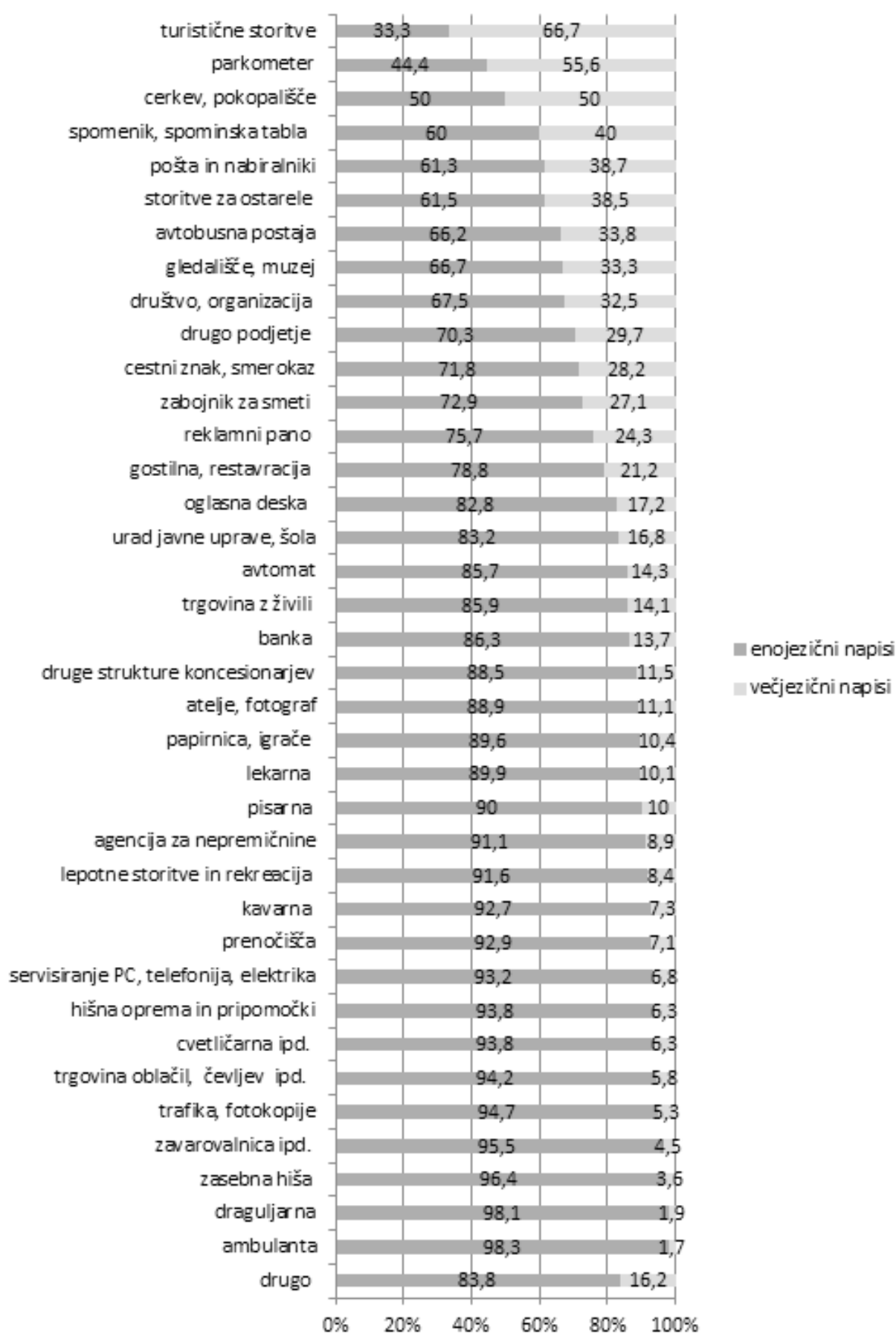
Dvo- in večjezični napisi so najbolj pogosti v dvojezičnih občinah, in sicer v Nabrežini (52,1 % vseh napisov v Nabrežini je dvo- ali večjezičnih) in Doberdolu (51,6 %). Sledi Rezija (32,5 %). Na zadnjem mestu se po številu večjezičnih napisov pojavlja središče Trsta (93,2 % enojezičnih napisov). Če primerjamo vrednosti večjezičnih napisov središča Trsta (6,8 %) in Gorice (12,7 %), takoj ugotovimo, da so večjezični napisi v središču Gorice dvakrat bolj pogosti kot v središču Trsta. Razlike so statistično pomembne (tabela 1). Potrjuje jih tudi analiza srednjih vrednosti: Nabrežina in Doberdolu imata napise s povprečno 1,54 jezika, Gorica z 1,2 % jezika, Trst pa le z 1,08 % jezika.

Po pokrajinah ima največ večjezičnih napisov videmska (17,9 %), sledi goriška (16,3 %) in tržaška pokrajina (12,8 %). Razlike so statistično pomembne (tabela 2). Potrjene so tudi iz analiz srednjih vrednosti: videmska in goriška pokrajina imata napise s povprečno 1,23 jezika, tržaška z 1,15 jezika. Tudi v tem primeru so razlike statistično pomembne.

Napise smo zvrstili tudi glede na vrsto ustanove, kjer se pojavljajo. Vsaka ustanova ima lahko več napisov. Upoštevali smo dve spremenljivki: vrsto ustanove (trgovine, uradi, oglasne deske ipd.) in tip ustanove (javna ali zasebna).

Med različnimi stvarnostmi (ustanovami in obrati), kjer se pojavljajo večjezični napisi (graf 4), so slednji najpogostejši na lokacijah s turističnimi storitvami (pisarne za promocijo turizma, turistični panoji ipd.) (66,7 %), parkometrih (55,6 %), cerkvah in pokopališčih (50 %), spomenikih in spominskih tablah (40 %), pošti in poštnih nabiralnikih (38,7 %), storitvah za ostarele (38,5 %), avtobusnih postajah (33,8 %), v gledališčih in muzejih (33,3 %), društvih in sorodnih organizacijah (32,5 %), v podjetjih (29,7 %), na cestnih znakih in smerokazih (28,2 %), na zaboju za smeti (27,1 %). Drugje vrednosti ne dosegajo 25 % oz. so kategorije slabo zastopane. Razlike so statistično pomembne (tabela 3).

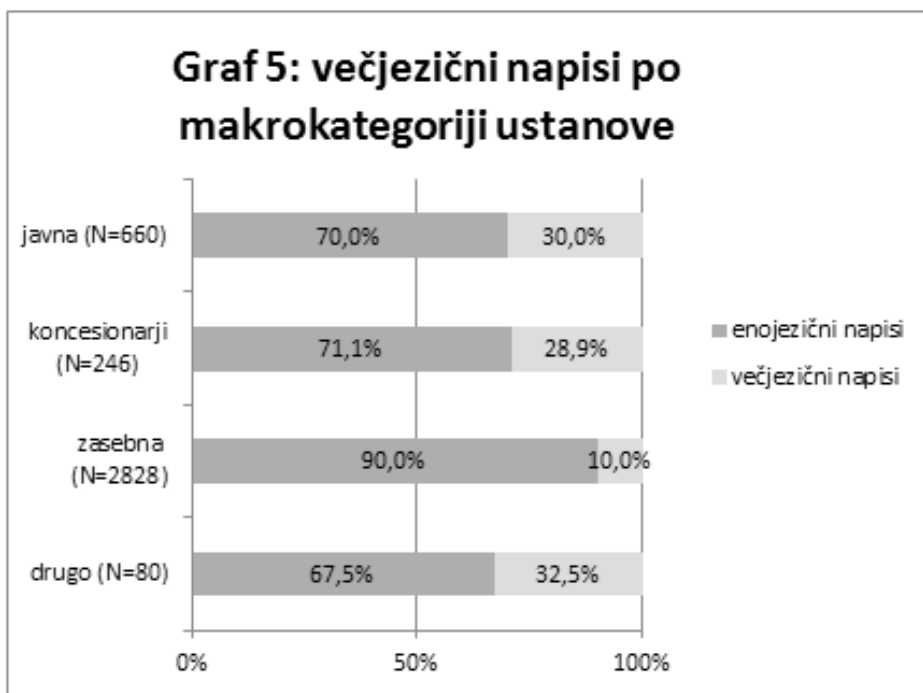
Graf 4: večjezični napisi po vrsti ustanove

Nadalje smo raziskali, ali gre za javne ali za zasebne ustanove oz. obrate. Večjezični napisi se pogosteje pojavljajo na uradih in ustanovah, ki so pod okriljem pokrajinskih uprav (48,3 % vseh napisov pokrajinskih uprav), sledijo občinski uradi in ustanove (31,8 %), vaške in društvene ustanove (32,7 %), koncesionarji javnih storitev (28,9 %), ustanove dežele FJK (27 %). Ostale vrednosti ne dosegajo četrtrinskega praga oz. so kategorije malo zastopane (tabela 4).

Da so večjezični napisi bolj pogosti na ustanovah pod okriljem pokrajinskih uprav, nam potrjuje tudi analiza srednjih vrednosti med številom jezikov in tipologijo ustanove. Omenjeni napisi imajo povprečno 1,79 jezika, jus 1,75 jezika, cerkev 1,63 jezika, zdravstvene ustanove pa 1,5 jezika. Ostale vrednosti ne dosegajo srednje vrednosti 1,5. Razlike so statistično pomembne.

Če ustanove združimo v štiri makrokategorije: zasebno, javno, koncesionarji javnih storitev in drugo, ugotovimo zanimiv trend (graf 5). Večjezični napisi so bolj pogosti med javno upravo in koncesionarji javnih storitev (30 % vseh napisov javne uprave in 28,9 % vseh napisov koncesionarjev javnih storitev je večjezičnih) v primerjavi z zasebniki, kjer je večjezičnih samo 10 % napisov. Razlike so statistično pomembne (tabela 5). Tudi po analizi srednjih vrednosti dobimo podobne statistično relevantne podatke: napisi koncesionarjev javnih storitev imajo povprečno 1,46 jezika, napisi javnih uprav 1,38 jezika, napisi zasebnikov pa le 1,12 jezika. Glede na dejstvo, da je napisov zasebnikov približno 4-krat več od števila napisov na ustanovah javne uprave, ugotovimo, da imajo pri oblikovanju pretežno enojezične jezikovne pokrajine pomemben vpliv ravno zasebniki.

V nadaljevanju so podane analize za napise s slovenščino, slovenskimi krajevnimi različicami videmske pokrajine, furlanščino, nemščino in angleščino. Analize predstavljamo najprej ločeno po jezikih, sledi še primerjava. Analize po ostalih jezikih niso bile izvedljive, ker je njihova prisotnost preskromna.

Napisi s slovenščino

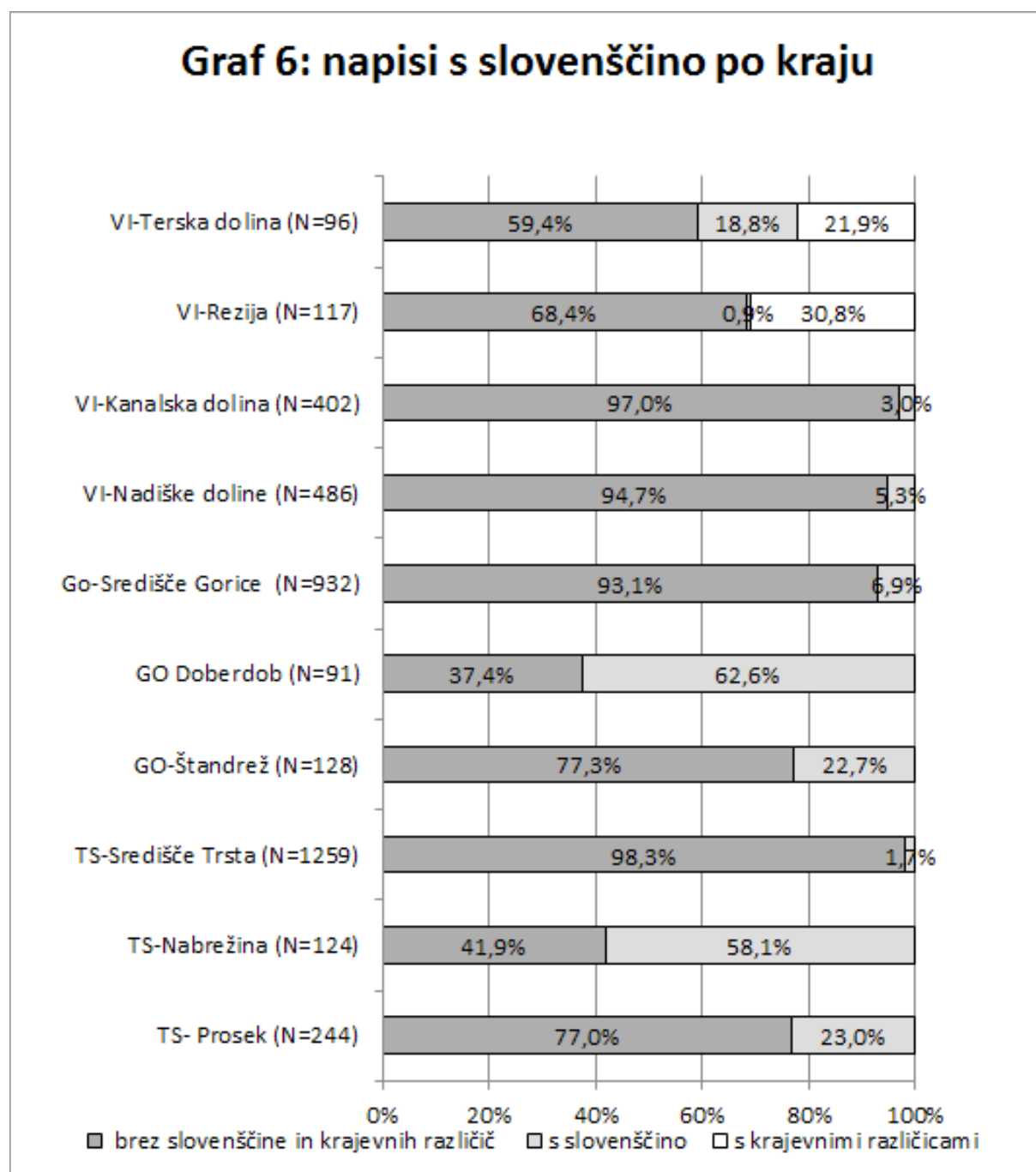
V celotnem korpusu je napisov, kjer je prisoten slovenski jezik, 356 (9,2 % vseh napisov). Od tega je 45 napisov enojezičnih in 311 večjezičnih. Med vsemi večjezičnimi napisi je slovenščina prisotna v 53,2 % primerov, kar pomeni, da je zastopana na vsakem drugem večjezičnem napisu.

Na Videmskem smo slovenske krajevne različice v Reziji in Terski dolini obravnavali ločeno od standardne slovenščine. Zasedili smo jih samo v Terski dolini in Reziji.

Kot je razvidno iz grafa 6, zasledimo največ napisov s slovenščino med napisi dvojezičnih občin Doberdob (62,6 %) in Nabrežina (58,1 %): v obeh primerih vrednosti presegajo polovični prag, ostaja pa vseeno dobršen del napisov (37,4 % in 41,9 %), kjer slovenščina ni prisotna (tabela 6). Če upoštevamo obe dvojezični občini skupaj, je napisov s slovenščino 60 % (enojezičnih napisov v slovenščini in večjezičnih napisov s slovenščino). Za omenjeni dvojezični občini smo preverili tudi, koliko je enojezičnih napisov izključno v italijanščini. Podatki niso posebej spodbudni. V Nabrežini je od 58 enojezičnih napisov večina v italijanščini (82,8 %), manjši delež pa v slovenščini (15,5 %). V Doberdobu je od 44 enojezičnih napisov 75 % vseh v italijanščini, ostalih 25 % pa v slovenščini.

Če izvzamemo Tersko dolino in Rezijo, kjer sta prisotni še krajevni različici, ki smo ju obravnavali ločeno, potem je najmanj napisov s slovenščino med napisi v središču Trsta (98,3 % vseh napisov v središču Trsta je enojezičnih, večinoma gre za italijanski jezik). Omenjene razlike so statistično pomembne.

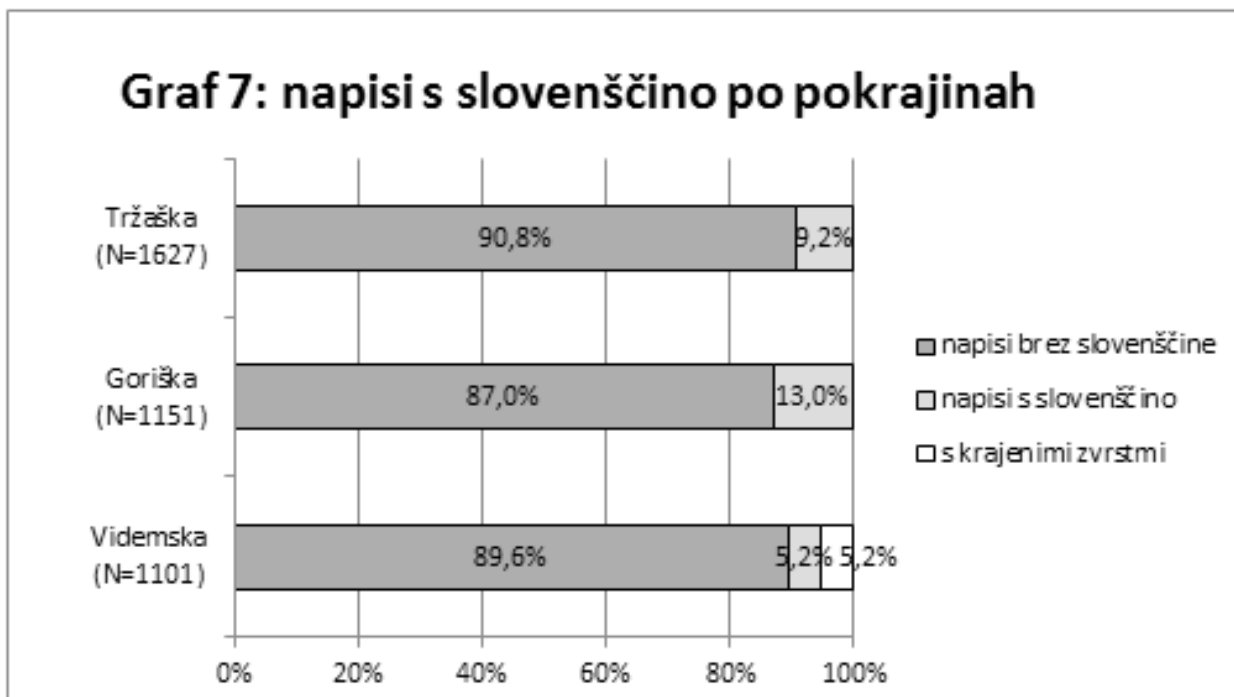
Podatki torej kažejo, da je slovenščina v središču Trsta in Gorice skoraj nevidna in da so enojezični napisi v italijanščini prisotni tudi v tradicionalno slovenskih naseljih.

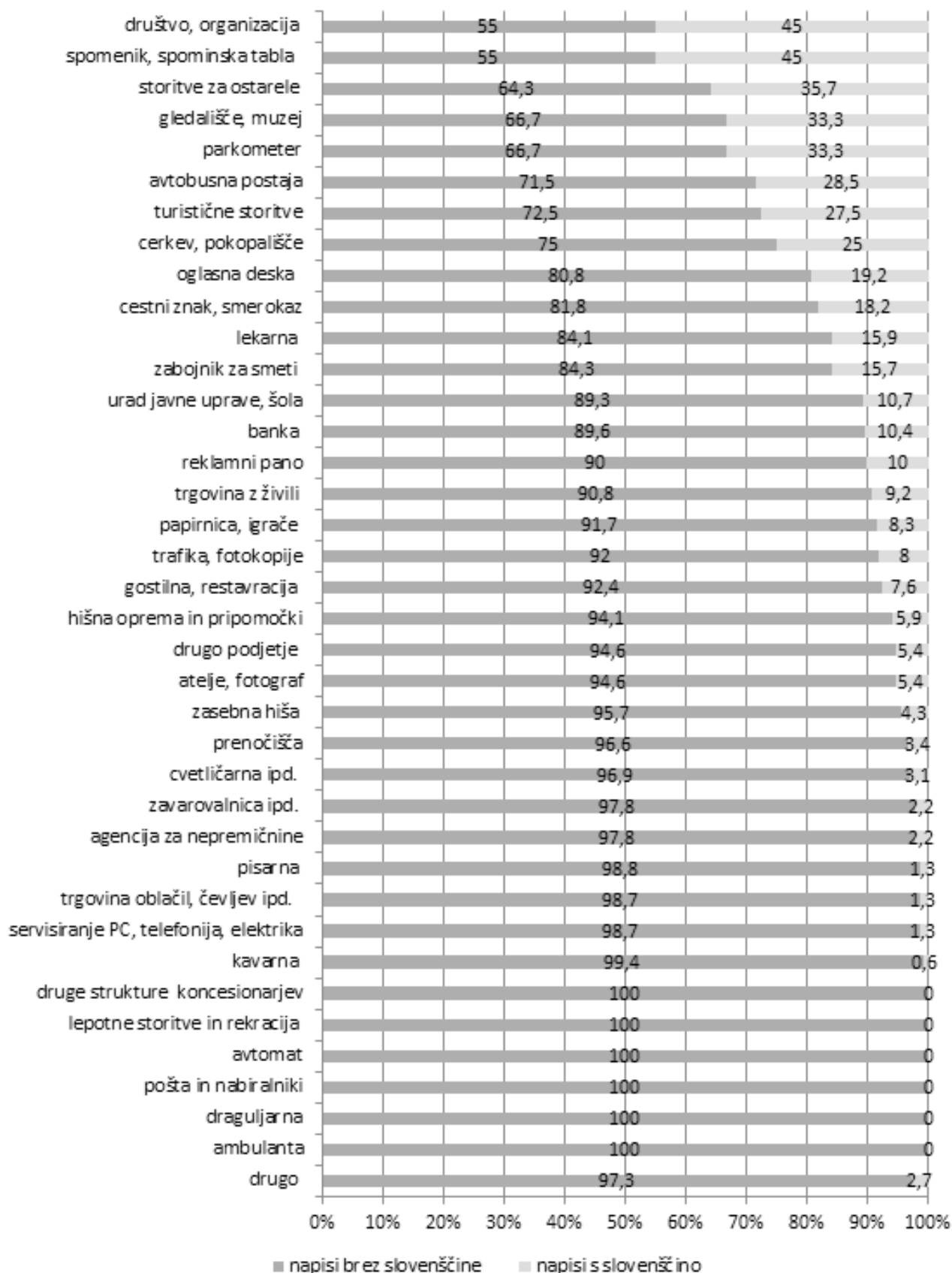
Če podatke združimo po pokrajinah, ugotovimo podoben trend. Največ napisov s slovenščino zasledimo med napisi na Goriškem (13 % vseh goriških napisov). Tudi v tem primeru so razlike statistično pomembne (tabela 7).

Podobno je med večjezičnimi napisi slovenščina najbolj prisotna med napisi na Goriškem (69,4 %), sledi tržaška pokrajina (63,4 %). Na Videmskem je prisotnost standardne slovenščine med večjezičnimi napisi skromnejša (27,6 %). Razlike so statistično pomembne (tabela 8).

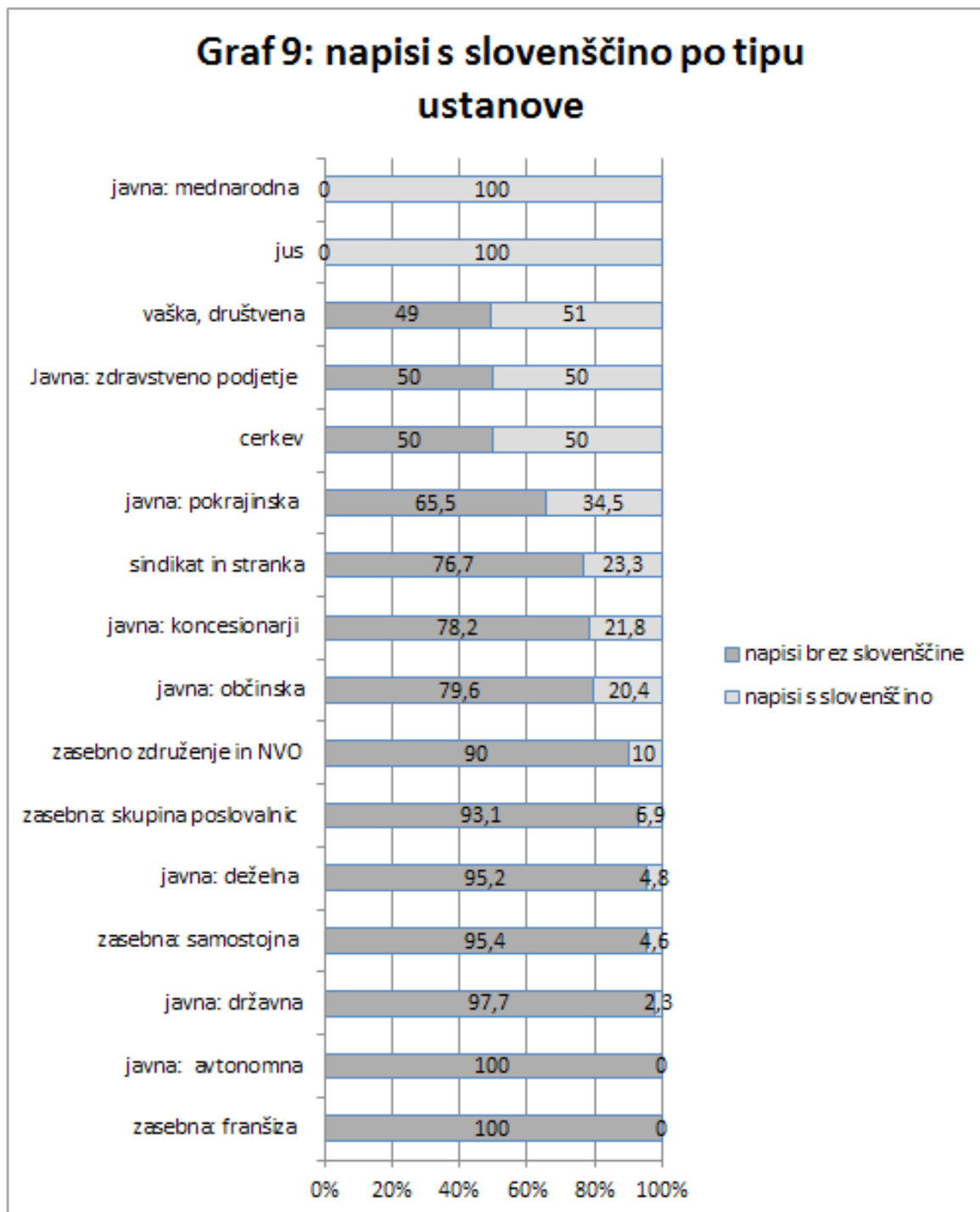
Podatki kažejo, da je tako v Trstu kot v Gorici tretjina večjezičnih napisov brez slovenščine.

Graf 8: napisi s slovenščino po vrsti ustanove

Podatke o vrsti in tipu ustanove, kjer se pojavljajo napisi s slovenščino, predstavljamo ločeno za slovenščino (graf 8) in za krajevne različice videmske pokrajine. Napisi s slovenščino so najbolj prisotni med napisi na spomenikih in društvih (45 %), sledijo storitve za ostarele (35,7 %), parkometri, muzeji in gledališča (33,3 %), avtobusne postaje (28,5 %), turistične storitve (27,5 %) in cerkve ter pokopališča (25 %). Vrednosti pri ostalih kategorijah so nižje od 25 % (tabela 9).

Glede na tip ustanove najbolj pogosto zasledimo napise v slovenščini med napisi javnih mednarodnih ustanov ter jusarskih (100 %), nato med društvenimi napisi (51 % vseh napisov, ki spadajo pod okrilje društev), sledijo napisi zdravstvenega podjetja (50 %), cerkve (50 %), napisi pokrajinskih uprav (34,5 %), sindikatov in strank (23,3 %), koncesionarjev javnih storitev (21,8 %) ter občin (20,4 %) (graf 9). Ostale vrednosti so zelo razpršene in nizke (tabela 10).

Če preverjamo delež napisov s slovenščino med javnimi in zasebnimi ustanovami, ugotovimo statistično pomembne razlike: med zasebniki je s slovenščino samo 5,1 % napisov, med javnimi ustanovami 17,1 %, med koncesionarji javnih storitev pa 21,8 %. Razlike so statistično pomembne (tabela 11).

Podatke za slovenske krajevne različice podajamo ločeno, saj se pojavljajo samo na Videmskem. Tu zasledimo 57 napisov (1,5 % celotnega korpusa napisov) v krajevnih različicah slovenskega jezika, in sicer v Reziji (30,8 % vseh napisov) in v Terski dolini (21,9 %). Od tega je 17 samostojnih napisov izključno v krajevni različici in 40 večjezičnih napisov s krajevno različico. Napisi s krajevno različico se pojavljajo zgolj na cestnih znakih in smerokazih (14,1 % vseh napisov na cestnih znakih in smerokazih) ter na turističnih panojih ipd. (5,9 %). Po tipu ustanove gre večinoma za občinsko upravo (10,1 %), v manjši meri pa za državno upravo (4,7 %), vaške oz. društvene stvarnosti (6,1 %) in cerkev (12,5 %). Slovenske narečne različice igrajo pomembno vlogo kot identifikacijski dejavnik, kar potrjuje tudi raziskava Coluzzija (2009). Kot navaja Gorter (2006), se vzporedno s procesom globalizacije opaža tudi proces regionalizacije in lokalizacije, ki se odraža s težnjo po ohranjanju in izpostavljanju lokalnih posebnosti, identitete in tudi lokalne različice jezika. Krajevne različice jezika postanejo del simbolnega sistema, ki pripomore k ohranjanju drugačnosti in zagovarjanju lokalne identitete.

Napisi s furlanščino

Napisov s furlanščino je 49 oz. 1,3 % vseh napisov. Med temi je šest (6) samostojnih napisov izključno v furlanskem jeziku in 43 primerov večjezičnih napisov tudi v furlanščini, kar predstavlja 7,4 % vseh večjezičnih napisov. Ker je vzorec napisov s furlanskih jezikom precej skromen, so nekatere analize težje izvedljive oz. so rezultati manj zanesljivi.

Napise s furlanščino pogosteje zasledimo v Nadiških dolinah (3,3 % vseh napisov je v furlanščini), sledi Terska dolina (3,1 %), Gorica (2 %) in Kanalska dolina (1,7 %). Za ostale lokacije so vrednosti zelo skromne in ne dosegajo 1-odstotnega praga (tabela 12).

Največji odstotek napisov s furlanščino zasledimo na Videmskem (2,4 % vseh napisov na Videmskem), sledi Gorica (1,7 % vseh napisov). Vrednosti napisov v furlanskem jeziku na Tržaškem je zanemarljiva (0,2 %). Razlike so statistično pomembne (tabela 13).

Med večjezičnimi napisi je 7,4 % napisov tudi s furlanščino. Na Goriškem in na Videmskem je med vsemi večjezičnimi napisi približno 10 % napisov s furlanščino. V ostalih primerih gre za večjezične napise, kjer furlanski jezik ni prisoten. Vrednosti za Tržaško so zanemarljive (1,50 % večjezičnih napisov s furlanščino). Tudi te razlike so statistično pomembne (tabela 14).

Napisi s furlanščino so najbolj pogosti na zaboju za ločeno zbiranje odpadkov (12 % vseh napisov na zaboju), na turističnih tablah in napisih (5,9 %), spomenikih in spominskih tablah (5,0 %), uradih javne uprave ipd. (4 %). Pri ostalih kategorijah so vrednosti zelo razpršene in nizke (tabela 15).

Glede na tip ustanove pa so napisi s furlanščino bolj pogosti med stvarnostmi, ki pripadajo pokrajinskim upravam (17,2 % vseh napisov, ki spadajo pod okrilje pokrajine), sledijo koncesionarji javnih storitev (6,0 %) deželna uprava (3,2 %), združenja in nevladne organizacije (3 %) ter občinske ustanove (2,2 %) (tabela 16). Če navedene kategorije združimo, podobno kot za slovenščino ugotovimo, da je furlanščina manj prisotna med napisi zasebnikov (0,6 %) kot v javni upravi (2,6 %) in pri koncesionarjih javnih storitev (6,0 %) (tabela 17).

Napisi z nemščino

Napisov z nemščino je 75 oz. 1,9 % vseh napisov. Med temi je osem (8) samostojnih napisov izključno v nemškem jeziku in 67 primerov večjezičnih napisov tudi v nemščini, kar predstavlja 11,5 % vseh večjezičnih napisov.

Napisi z nemščino se pojavljajo samo na nekaterih lokacijah. Največ jih zasledimo v Kanalski dolini, kjer je 10 % vseh napisov v nemščini. V Nadiških dolinah je z nemščino 3,1 % vseh napisov, v Gorici 1,3 %. Za ostale lokacije so vrednosti zelo skromne (nižje od 1 %) (tabela 18).

Po pokrajinah je največ napisov z nemščino na Videmskem (5,1 % vseh napisov), sledi Goriška (1 %) in Tržaška, kjer je prisotnost nemščine zanemarljiva (0,4 %). Razlike so statistično pomembne (tabela 19).

Med večjezičnimi napisi na Videmskem pa se nemščina pojavlja približno pri eni četrtnini napisov (24,4 %), na Goriškem in Tržaškem pa v manjši meri (6,5 % oz. 3,5 %). Razlike so statistično pomembne (tabela 20).

Po vrsti ustanov so napisi z nemščino prisotni na parkometrih (22,2 %), v gostilnah (5,3 %), spomenikih in spominskih tablah, uradih javne uprave (4,7 %). Ostale vrednosti so zelo razpršene in nizke ter ne dosegajo 5-odstotne vrednosti (tabela 21).

Najpogosteje se napisi z nemščino pojavljajo na deželnih (4,8 % vseh napisov na deželnih ustanovah) in občinskih ustanovah (3,4 %), sledijo zasebni obrati (2 %) in društvene oz. vaške institucije (2 %). Pri ostalih kategorijah so vrednosti nižje in ne dosegajo 2 % (tabela 22).

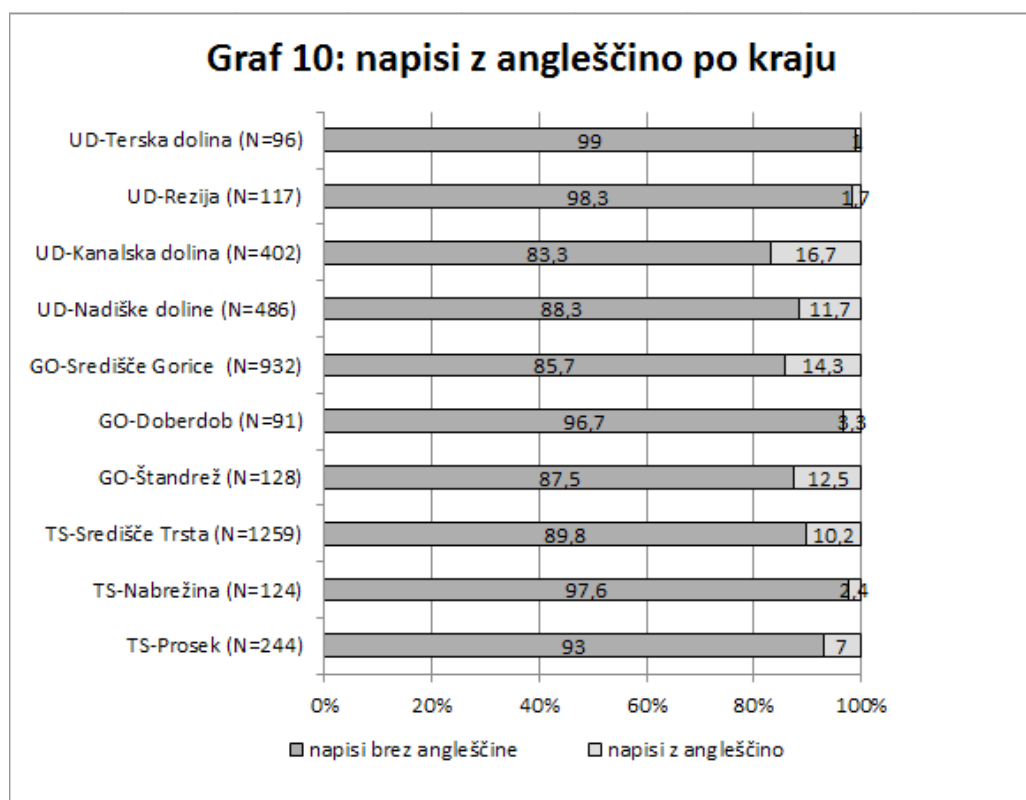
Če preverjamo prisotnost nemščine med napisi zasebnikov in napisi ustanov javne uprave, ugotovimo, da je nemški jezik bolj homogeno prisoten v primerjavi z napisi v slovenščini in furlanščini (2,9 % na napisih javne uprave, 1,2 % med koncesionarji, 1,8 % med zasebniki) (tabela 23). V nekaterih predelih torej zasebniki v večji meri sooblikujejo večjezično, italijansko-nemško, jezikovno pokrajino.

Napisi z angleščino

Poglavje zase so napisi z angleščino, ki ni manjšinski jezik. Bolj primerno je, če rečemo, da je angleščina jezik globalizacije.

Napisov z angleščino je 427 oz. 11 % vseh napisov. Med temi je 186 samostojnih napisov izključno v angleščini in 24 primerov večjezičnih napisov z angleščino, kar predstavlja 41,2 % vseh večjezičnih napisov.

Napisi z angleščino se pojavljajo nehomogeno po obravnavanem teritoriju (graf 10). Kot izhaja iz spodnje tabele, so bolj pogosti v Kanalski dolini (16,7 % vseh napisov v Kanalski dolini), sledi Gorica (14,3 %), Štandrež (12,5 %), Nadiške doline (11,7 %) in središče Trsta (10,2 %). V ostalih primerih so vrednosti bolj skromne. Razlike so statistično pomembne (tabela 24).

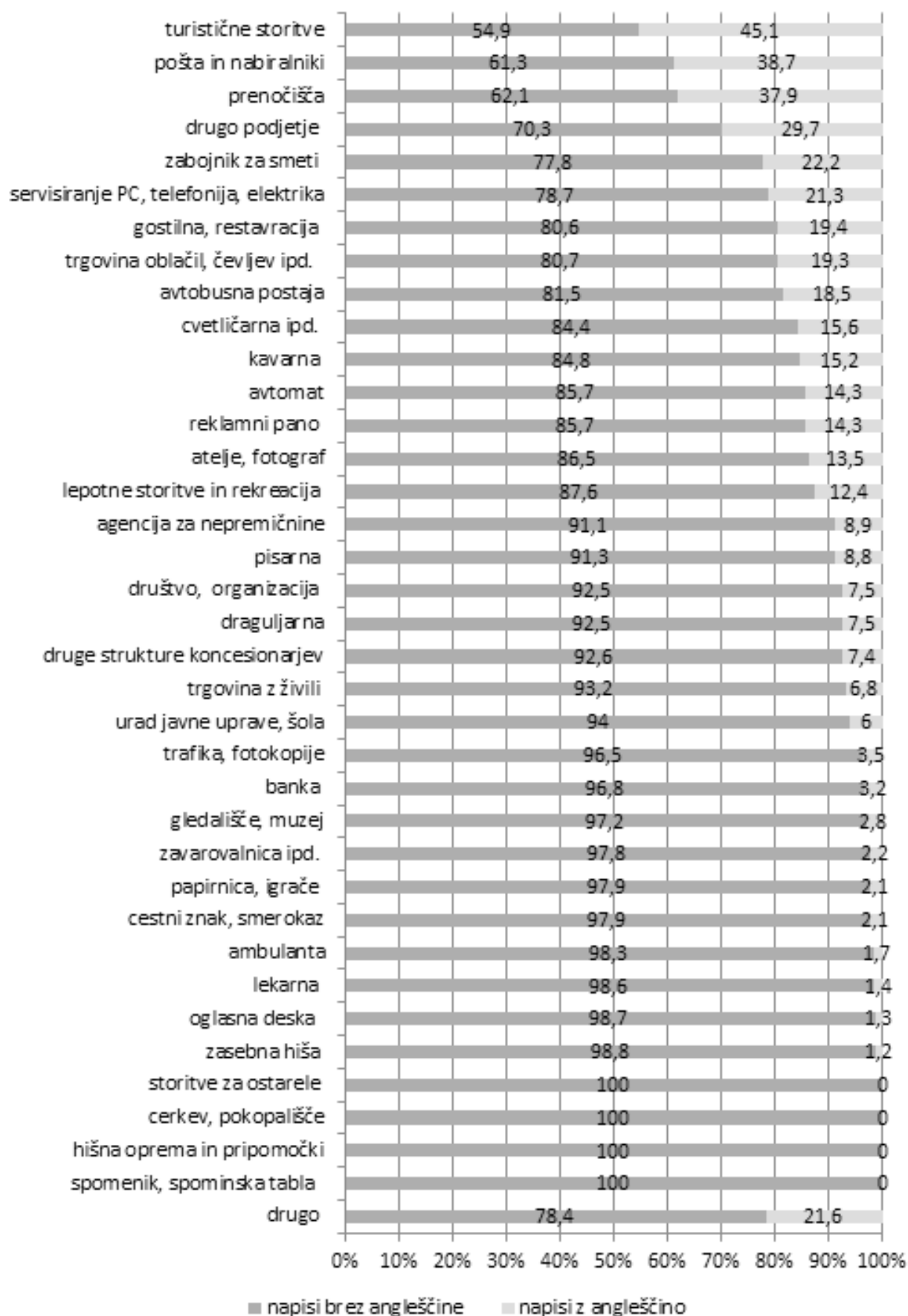
Po pokrajinah so napisi z angleščino bolj pogosti na Goriškem (13,2 %), sledi videmska pokrajina (11,5 %), najmanj pa jih zasledimo na Tržaškem (9,1 %). Razlike so statistično pomembne (tabela 25). Med večjezičnimi napisi je angleščina prisotna na dobri polovici (51,1 %) napisov na Goriškem, v podobnih vrednostih (37,6 % in 35,5 %) na Tržaškem in Videmskem. Razlika je statistično pomembna (tabela 26).

Najbolj pogosto zasledimo napise z angleščino na parkometrih (47,2 % vseh parkometrov), v ustanovah s turistično ponudbo (45,1 %), na poštnih nabiralnikih (38,7 %), v hotelih in prenočiščih (37,9 %) in drugih podjetjih (29,7 %) (graf 11). V ostalih primerih ne presegajo 25-odstotnega praga (tabela 27).

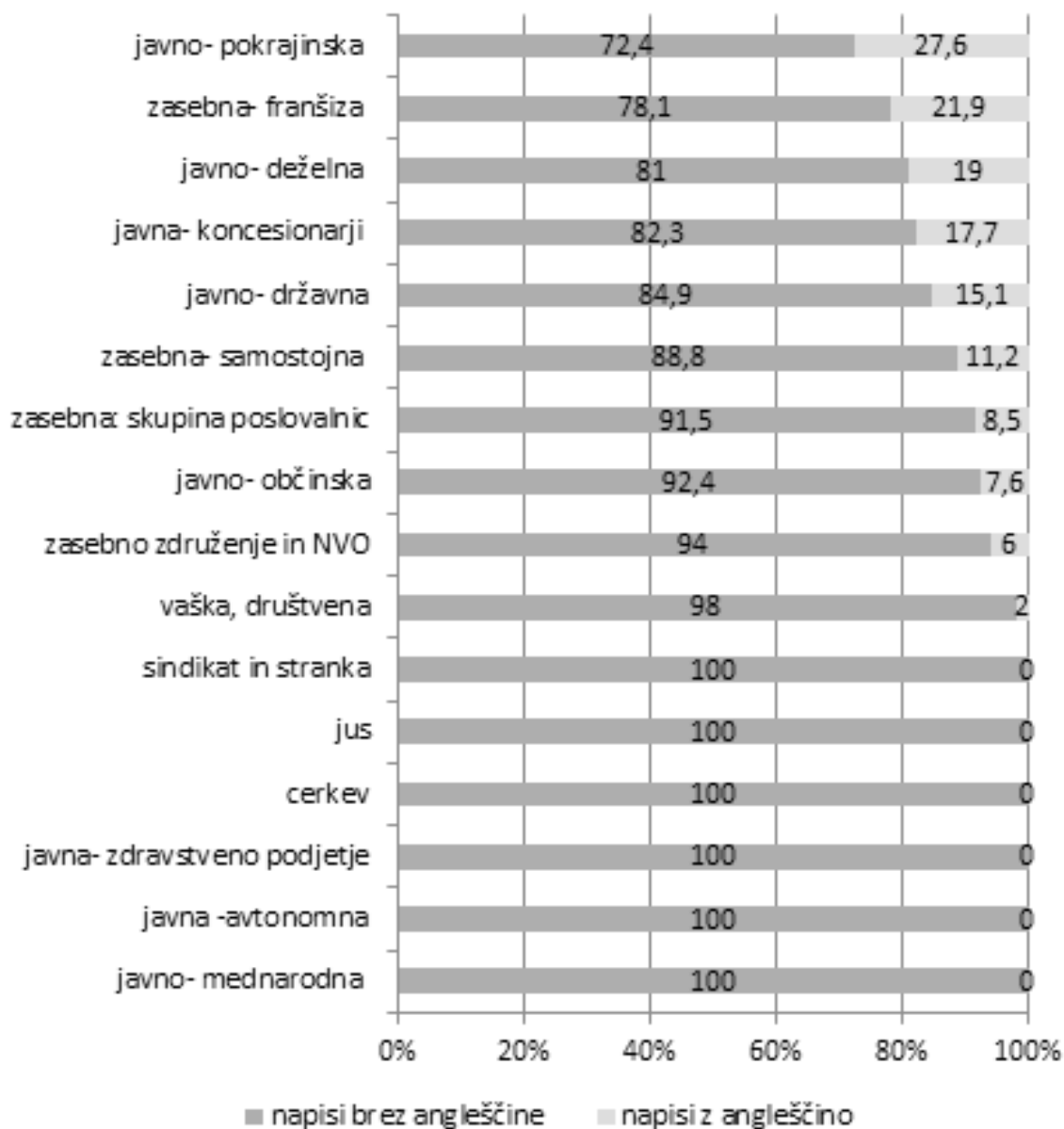
Glede na tip ustanove (graf 12) zasledimo največ napisov z angleščino med ustanovami, ki spadajo pod okrilje pokrajinskih uprav (27,6 %), sledijo franšizne trgovine (21,9 %). Pri ostalih kategorijah je manj kot 20 % napisov z angleščino (tabela 28).

Napisi z angleščino so najbolj pogosti med koncesionarji javnih storitev (17,7 %), znotraj javnih uprav in pri zasebnikih pa so enakomerno porazdeljeni (10,2 % oz. 10,9 %). Razlike so statistično pomembne (tabela 29).

Graf 11: napisi z angleščino po vrsti ustanove

Graf 12: napisi z angleščino po tipu ustanove

5.3 Značilnosti napisov

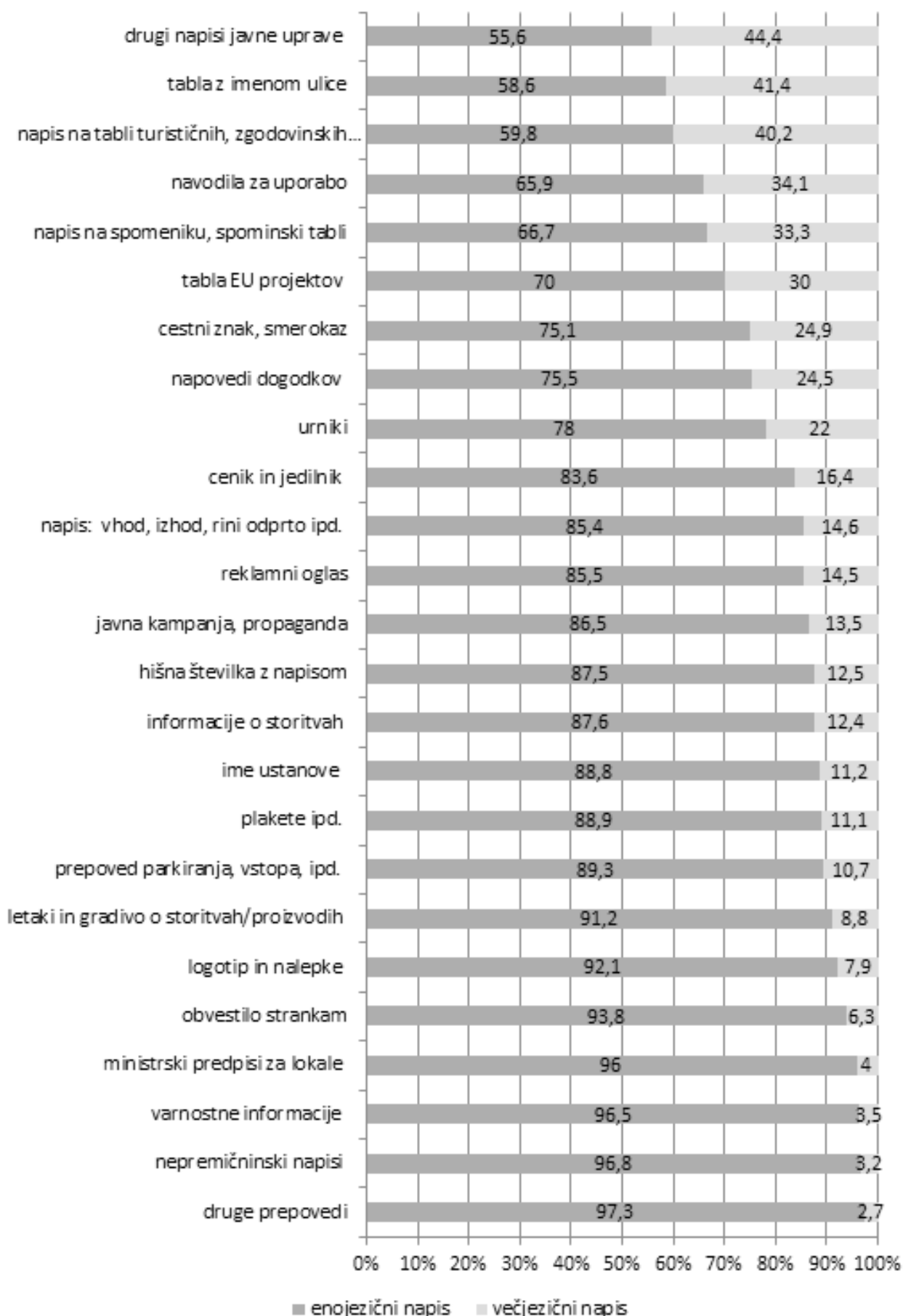
V drugem delu so prikazani podatki večjezičnih napisov: velikost napisa glede na jezik, zaporedje jezikov, pisava, obseg besedila v različnih jezikih. Kot smo že omenili, je enojezičnih napisov 3.237 (84,75 %), večjezičnih pa 585 (15,3 %).

Napise smo razporedili najprej glede na to, ali gre za t. i. napise od spodaj navzgor (*bottom up*) ali od zgoraj navzdol (*top down*). V zbranem korpusu napisov prevladujejo napisi od spodaj navzgor (76,9 %), napisov od zgoraj navzdol je 23,1 %. V prvo skupino spadajo napisi javne narave, ki jih postavijo javne uprave (npr. cestni znaki in smerokazi), v drugo pa napisi zasebne narave, ki jih postavijo zasebne ustanove, organizacije in posamezniki (npr. imena obratov, letaki in reklamni oglasi, urniki, ceniki ipd.). Prva skupina torej zajema institucionalne napise, druga pa napise z bolj raznoliko sporočilno vrednostjo.

Med napisi od zgoraj navzdol je 28,7 % večjezičnih napisov, ostali so enojezični (pretežno v italijanskem jeziku). Med napisi od spodaj navzgor pa je 11 % večjezičnih napisov, ostali so enojezični (večinoma v italijanskem jeziku). Razlike so statistično pomembne (tabela 30), tudi pri analizi srednjih vrednosti (napisi od zgoraj navzdol imajo v povprečju 1,4 jezika, napisi od spodaj navzgor pa 1,13), in potrjujejo trditev, da so večinoma napisi javne narave tisti, ki oblikujejo večjezično jezikovno pokrajino, medtem ko so napisi zasebne narave večinoma enojezični.

Glede na vrsto smo napise razporedili v 25 kategorij. Iz spodnjega grafa je razvidno, pri katerih kategorijah so večjezični napisi bolj pogosti. Vsaj četrtino večjezičnih napisov zasledimo med napovedimi dogodkov (24,5 %), cestnimi znaki in smerokazi (24,9 %), tablami EU-projektov in drugimi tablami z navedbo financerjev (30,0 %), spomeniki in spominskimi tablami (33,3 %), navodili za uporabo (34,1 %), tablami turističnih in zgodovinskih znamenitosti (40,2 %), tablami z imeni ulic in krajev (41,4 %) in drugimi napisi javne uprave (44,4 %). Razlike so statistično pomembne (tabela 31). Tudi analize srednjih vrednosti prikazujejo isti trend in so statistično pomembne.

Graf 13: vrste večjezičnih napisov

Med večjezičnimi napisi se večinoma uporablja isto pisavo za vse jezike (82,5 %).

Glede vrstnega reda jezikov se pri večjezičnih napisih na prvem mestu večinoma pojavlja italijanščina (81,3 %), slovenščina je na drugem mestu v 38,8 % primerov. V 7,9 % primerov pa je slovenščina na prvem mestu, sledi ji italijanščina.

V večini primerov je obseg besedila v obeh ali vseh jezikih enak (68,6 %), v dobri četrtini primerov je več besedila v italijanskem jeziku (28 %). V redkih primerih (3,4 %) je obseg besedila v drugem, neitalijanskem jeziku, večji.

Pri večjezičnih napisih gre v dobri polovici primerov (66 %) za dobeseden prevod, pogosti pa so tudi napisi, ko se v različnih jezikih pojavljajo različne vsebine (20,2 %). Manj je delnih prevodov (12,3 %) in mešanja kodov (1,4 %).

Pri napisih, kjer gre vsaj za delni prevod, smo preverili, ali se za vse jezike uporablja isto velikost pisave. Med večjezičnimi napisi se velikost črk večinoma ne spreminja glede na jezik (89,6 %). Manj pogosto je, da je velikost črk različna glede na jezik (10,4 %), kar pomeni, da se v napisih spremeni velikost črk, ko se zamenja jezik. Ko je velikost črk različna, ugotovimo, da je v večini primerov večji napis v italijanščini.

Večjezični napisi s slovenščino

Med različnimi vrstami napisov je slovenščina najbolj pogosta na spomenikih in spominskih tablah (36,4 % jih ima (tudi) slovenski napis), drugih napisih javne uprave (33,3 %), tablah EU-projektov in financerjev (30 %) in napovedmi dogodkov (27,7 %). Slovenščina ni nikoli prisotna na nepremičninskih napisih »*naprodaj*« ali »*v najem*« in niti na ministrskih predpisih za lokale (tabela 32).⁵

Med napisi od zgoraj navzdol je slovenščina prisotna v 17,8 % primerov, med napisi od spodaj navzgor pa samo v 6,5 % primerov. Razlika je statistično pomembna (tabela 33). Podatek kaže, da so napisi s slovenščino bolj pogosti, ko gre za napise javne narave, kjer je raba slovenskega jezika obvezujoča in določena s pravilniki. Manj pogosti pa so spontani napisi s slovenščino pri zasebnikih. Nakazani trend potrjuje tudi podatek, da je med vsemi večjezičnimi napisi od zgoraj navzdol slovenščina prisotna v več kot polovici primerov (59,5 %). Je pa še približno 40 % večjezičnih napisov od zgoraj navzdol, kjer slovenščina ni prisotna. Tudi v primeru večjezičnih napisov so razlike statistično pomembne (tabela 34).

Pri večjezičnih napisih, kjer je prisoten tudi slovenski jezik, je velikost napisa (črk) v slovenščini povečini (91,4 %) enaka napisu v italijanščini, kar pa pri ostalih večjezičnih napisih, kjer ni slovenščine, ne predstavlja tako ustaljene navade.⁶ Razlika je statistično pomembna (tabela 35). V primerih, ko je velikost črk različna, je del napisa v italijanščini večji (84,6 %). Samo v 15,4 % primerov je večji del napisa v slovenščini.

Pri večjezičnih napisih s slovenščino se za slovenski del besedila večinoma uporablja isto pisavo kot za italijanski del (94,2 %), kar pa ne velja za ostale večjezične napise, kjer je v 31,2 % primerov pisava različna. Razlika je statistično pomembna (tabela 36).

Obseg besedila v slovenščini je večinoma (81,9 %) enak obsegu italijanskega besedila, v 16,4 % primerov je več besedila v italijanščini in pri 2 % je več besedila v slovenskem jeziku. Pri ostalih večjezičnih napisih pa se le v polovici primerov (53,5 %) zgodi, da je obseg besedila enak kot v italijanščini. Razlika je statistično pomembna (tabela 37).

⁵ Večina ministrskih predpisov za lokale je izpostavljena ob vходу gostinskih obratov. Tam so informacije o čezmernem uživanju alkohola in vožnji v vinjenem stanju.

⁶ Pri večjezičnih napisih, ki niso v slovenščini, je razlika v velikosti črk bolj pogosta (14,1 %).

Pri večjezičnih napisih s slovenščino gre večinoma za dobesedne prevode (82,6 %) v slovenščino, v 15,8 % primerov za delne prevode italijanskega besedila, v redkih primerih (1,6 %) pa zasledimo različne vsebine glede na jezik (tabela 38).

Pri napisih s krajevno različico slovenskega jezika v videmski pokrajini gre večinoma za napise na cestnih znakih in smerokazih ter table z imeni ulic in krajev (tabela 39). Po svoji naravi so to večinoma napisi od zgoraj navzdol (93 %) in v manjši meri od spodaj navzgor (7 %). Razlike so statistično pomembne (tabela 40).

Kot pri standardni slovenščini je pri večjezičnih napisih s krajevnimi različicami slovenskega jezika velikost črk vedno enaka velikosti črk v italijanščini, ravno tako je večinoma enaka pisava (97,5 %). To prav tako velja za obseg besedila (95 %) in dobesedni prevod (95 %). Omenjene razlike so statistično pomembne (tabele 41-44).

Napisi s furlanščino

Med različnimi vrstami napisov furlanščino najpogosteje zasledimo na tablah z imeni ulic in krajev (11,4 %), drugih napisih javne uprave (11,1 %) ter raznih navodilih za uporabo (10,9 %). Furlanščina ni nikoli prisotna na logotipih in nalepkah, reklamnih oglasih, prepovedi parkiranja, vstopa ipd., hišnih številkah z napisom, cenikih in jedilnikih, nepremičninskih napisih, plaketah, obvestilih strankam, napisih s prepovedmi, ministrskih predpisih za lokale, tablah EU-projektov in financerjev ter javnih kampanjah in propagandah. Pri ostalih tipologijah je prisotnost furlanskega jezika nižja od 10 % vseh napisov kategorije (tabela 45).

Napise s furlanščino bolj pogosto zasledimo med napisi od zgoraj navzdol (3,6 %), medtem ko je raba furlanščine na napisih od spodaj navzgor bolj redka (0,6 %) (tabela 46). Podobno je tudi med vsemi večjezičnimi napisi od zgoraj navzdol raba furlanščine bolj pogosta (11,7 %) v primerjavi z večjezičnimi napisi od spodaj navzgor (4,0 %). Nakazane razlike so statistično pomembne (tabela 47). Podobno kot za slovenščino opazamo, da je furlanščina prisotna, če gre za javne napise, kjer je obvezujoča. Drugih napisov s furlanščino je bistveno manj.

Med večjezičnimi napisi s furlanščino gre večinoma za dobesedne prevode (74,4 % vseh večjezičnih napisov s furlanščino), v manjši meri (14 %) zasledimo različne vsebine glede na jezik in delne prevode (11,6 %) (tabela 48).

Skladno s tem podatkom je v večini primerov (74,4 %) obseg besedila v furlanščini enak kot v italijanščini, v 20,9% primerov je na napisu več besedila v italijanščini, v redkih primerih (4,7 %) pa v furlanščini (tabela 49).

Pisava je v večini primerov enaka kot v italijanščini (90,7 %) (tabela 50), velikost črk pa v dobri polovici primerov (64,9 %). Nekatere vrednosti so prerezpršene, da bi bili podatki statistično pomembni (tabela 51). Ugotavljamo, da je v eni tretjini primerov napis v italijanščini večji od napisa v furlanščini. Podatek ni spodbuden, saj odraža podrejeni položaj regionalnega jezika in dominantni položaj italijanskega jezika. Zbrani podatki nudijo prvi vtis o prisotnosti furlanskega jezika, vendar bi morali za temeljitejšo analizo pristnosti furlanščine v jezikovni pokrajini zajeti več tradicionalno furlanskih jeder.

Napisi z nemščino

Med raznimi vrstami napisov so vrednosti napisov v nemščini zelo razpršene. Največ napisov z nemščino zasledimo med navodili za uporabo (9,3 %), sledijo prepoved parkiranja, vstopa ipd. (7,8 %) in napisi *vhod, izhod, rini* ipd. (4,9 %). V ostalih kategorijah so vrednosti nižje od 5 %. Nemščina ni nikoli prisotna na reklamnih oglasih, hišnih številkah z napisom, cestnih znakih in smerokazih, nepremičninskih

napisih, napisih s prepovedmi, ministrskih predpisih za lokale, tablah EU-projektov in financerjev, javnih kampanjah in propagandah ter drugih napisih javne uprave (tabela 52).

Pri prisotnosti napisa v nemščini ni tako izrazita razlika med napisi od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor: nemščina je prisotna na 2,5 % vseh napisov od zgoraj navzdol in na 1,8 % vseh napisov od spodaj navzgor (tabela 53). Med vsemi večjezičnimi napisi pa je raba nemščine bolj pogosta med napisi od spodaj navzgor (13,9 % vseh večjezičnih napisov od spodaj navzgor) v primerjavi z napisi od zgoraj navzdol (na 8,6 % vseh večjezičnih napisov od zgoraj navzdol je prisotna nemščina). Razlika je statistično pomembna (tabela 54). Dejstvo, da je nemščina pogosto prisotna na pobudo posameznikov in ne kot posledica predpisov in pravilnikov, izkazuje višji status nemškega jezika (v primerjavi s slovenščino in furlanščino).

Tudi v primeru nemščine gre večinoma (82,1 % vseh večjezičnih napisov z nemščino) za napise z istim obsegom besedila v italijanščini in nemščini. Manj pogosti (14,9 %) so primeri, ko je obseg besedila v italijanščini večji, redki pa primeri (3 %) ko je večji obseg besedila v nemščini. Razlike so statistično pomembne (tabela 55).

Skladno s tem gre večinoma za večjezične napise z nemščino z dobesednim prevodom (80,6 %). V slabi petini primerov (17,9 %) gre za delni prevod in v 1,5 % primerov za mešanje kodov. Razlike v primerjavi z večjezičnimi napisi v drugih jezikih so statistično pomembne (tabela 56).

Tudi pisava in velikost črk sta večinoma enaki (89,6 % oz. 86,6 %) (tabeli 57-58).

Napisi z angleščino

Angleščino najpogosteje zasledimo med navodili za uporabo (29,5 %), sledijo letaki in drugo promocijsko gradivo o storitvah/proizvodih (19,7 %), napisi na turističnih znamenitostih (19,5 %), logotipi in nalepke (18,1 %), informacije o storitvah (13,6 %), reklamni oglasi in reklamni material (12,7 %), imena ustanov (12,5 %), plakete (10,2 %). V ostalih kategorijah vrednosti ne dosegajo 10-odstotnega praga. Angleščina ni nikoli prisotna na spomenikih in spominskih tablah, prepovedi parkiranja, vstopa ipd., hišnih številkah z napisom, tablah z imenom ulic in krajev, tablah EU-projektov in financerjev, javnih kampanjah in propagandah ter drugih napisih javne uprave. Razlike so statistično pomembne (tabela 59).

Pri napisih od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor se angleščina pojavlja bolj enakomerno. V primerjavi z distribucijo ostalih jezikov ne opažamo statistično pomembnih razlik. Angleščina je prisotna na 11,7 % vseh napisov od zgoraj navzdol in na 10,8 % vseh napisov od spodaj navzgor (tabela 60).

Pri večjezičnih napisih z angleščino opažamo drugačne dinamike v primerjavi z ostalimi jeziki. Najbolj pogosto se v večjezičnih napisih z angleščino pojavljajo različne vsebine glede na jezik (41,7 %). Sledi dobeseden prevod (37,9 %). V 17,5 % primerov gre za delni prevod in v 2,9 % primerov za mešanje kodov (tabela 61).

Skoraj v polovici primerov večjezičnih besedil z angleščino je obseg besedila v angleščini (50,4 %) različen od obsega besedila v italijanščini (več je besedila v italijanščini), v slabi polovici primerov (44,9 %) je obseg enak, v 5 % primerov pa je več besedila v angleščini. Razlike so statistično pomembne (tabela 62).

Če pogledamo ostale značilnosti večjezičnih napisov z angleščino, kjer gre za dobesedni ali delni prevod, je velikost črk v dobri četrtini primerov (26,9 %) različna, kar se pri ostalih večjezičnih napisih (brez angleščine) dogaja bolj poredko (3,7 %). Podoben trend opažamo tudi pri uporabi pisave: pri napisih z angleščino zasledimo bolj pogosto uporabo različne pisave (33,6 %) v primerjavi z večjezičnimi napisi brez angleščine (6,7 %). Obe navedeni razliki sta statistično pomembni (tabeli 63-64).

Primerjava med prisotnostjo slovenščine, furlanščine, nemščine in angleščine na napisih

Ob slovenščini smo preučili še položaj drugih priznanih regionalnih jezikov in angleščine kot mednarodnega jezika.

Preglednica 3: Število in delež napisov v slovenščini, furlanščini, nemščini, angleščini glede na celoten korpus napisov

	Število napisov z jezikom	% napisov z jezikom na celoten korpus napisov
Slovenščina	356	9,2 %
Furlanščina	49	1,3 %
Nemščina	75	1,9 %
Angleščina	427	11 %

V primerjavi s slovenščino je na preučevanem območju bistveno nižje število napisov s furlanščino in nemščino, kot je razvidno iz zgornje preglednice. Furlanščina je v večji meri prisotna na napisih videmske in goriške pokrajine, nemščina pa na Videmskem.

Pri slovenščini in furlanščini zasledimo določene podobne trende: ko se na napisih pojavi slovenščina oz. furlanščina, zasledimo težnjo po dobesednih prevodih, enakem obsegu in istih vsebinah v italijanskem in slovenskem oz. furlanskem jeziku. Gre torej večinoma za prevode, kar odraža logiko večjezičnosti, oz. objave napisa z istim besedilom v več jezikih. Tudi pisava je večinoma enaka.

Slovenščina in furlanščina sta v večji meri prisotni na napisih javne uprave kot med napisi zasebnikov (preglednica 4).

Preglednica 4: Število in delež napisov s slovenščino, furlanščino, nemščino in angleščino po makrokategoriji ustanove glede na celoten korpus napisov

	Javna uprava		Koncesionarji		Zasebniki		Drugo	
	število	%	število	%	število	%	število	%
Slovenščina	113	17,1	54	21,8	147	5,1	36	45,0
Furlanščina	17	2,6	15	6	16	0,6	0	0
Nemščina	19	2,9	3	1,2	51	1,8	1	1,3
Angleščina	67	10,2	44	17,7	315	10,9	1	1,3

Skladno s tem je med napisi s slovenščino in furlanščino več napisov od zgoraj navzdol kot napisov od spodaj navzgor, kar pa ne velja za nemščino in angleščino, kjer je raba angleščine in nemščine na napisih bolj enakovredna (preglednica 5). Očitno je, da imata nemški in angleški jezik drugačen status in je interes zasebnikov po napisih v nemščini in angleščini večji.

Preglednica 5: Število in delež napisov s slovenščino, furlanščino, nemščino in angleščino po kategoriji napisa od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor glede na celoten korpus napisov

	Napisi od zgoraj navzdol (<i>top down</i>)		Napisi od spodaj navzgor (<i>bottom up</i>)	
	število	%	število	%
Slovenščina	159	17,8	193	6,5
Furlanščina	32	3,6	17	0,6
Nemščina	22	2,5	53	1,8
Angleščina	105	11,7	322	10,8

Dejstvo, da je nemščina pogosto prisotna na pobudo posameznikov in ne kot posledica predpisov in pravilnikov, izkazuje višji status nemškega jezika (v primerjavi s slovenščino in furlanščino).

Napisi v angleščini predstavljajo pojav zase. V polovici primerov niso neposredno prevedeni: v različnih jezikih so podane različne vsebine. Gre torej bolj za strategije sporočanja in posledične izbire jezikovnih kodov. To dokazuje tudi dejstvo, da je v skoraj polovici primerov obseg besedila različen (več je besedila v italijanščini). Torej v polovici primerov ne gre za »klasične« večjezične napise s prevodom celotnega besedila. Da je raba angleščine pogojena od izbranih komunikacijskih strategij (in manj s težnjo po prevodu v angleščino), odraža tudi dejstvo, da se za angleške dele besedila bolj pogosto uporablja drugo pisavo in velikost pisave, kar se v ostalih večjezičnih napisih dogaja manj pogosto. Omenjeni trendi izkazujejo uveljavljanje angleščine kot globalnega jezika, kjer prevod iz/v angleščino ni vedno potreben. Pogosta raba angleščine odseva tudi določne modne trende predvsem na področju potrošništva in obenem uveljavitev angleščine kot globalnega jezika tehnologije. Gorter (2006b, 81) je s tem v zvezi angleščino opredelil kot ne-tuji jezik (*non-foreign language*).

6. Sklepne ugotovitve

Raziskovalno delo je bilo namenjeno analizi empiričnih podatkov o jezikovni pokrajini na območjih Furlanije Julijske krajine, v katerih je uradno priznan zgodovinski obstoj slovenske jezikovne skupnosti. Natančneje smo skušali ugotoviti stopnjo vidne navzočnosti slovenščine (vključno z narečnimi različicami) glede na italijanski, torej večinski jezik, glede na druge deželne jezike, priznane z zakonom št. 482/1999 (furlanščina, nemščina), in glede na mednarodno uveljavljene jezike. Pri tem smo lahko analize opravili samo za angleški jezik, ker je prisotnost ostalih jezikov na preučevanem območju zelo omejena. Drugostopenjski cilj je primerjava rezultatov s tistimi, ki so bili pridobljeni v drugih večjezičnih okoljih, in sicer zato, da se določi stopnjo vitalnosti slovenščine v lokalnem okolju v razmerju z drugimi manjšinskimi jeziki. Tretjestopenjski cilj je nuditi deželnim organom, pristojnim za jezikovne politike in jezikovno načrtovanje, informacije, ki temeljijo na empiričnih ugotovitvah.

Pretežno enojezična jezikovna pokrajina

Jezikovna pokrajina na preučevanih območjih se predstavlja kot pretežno enojezična (84,7 % vseh zbranih napisov je enojezičnih, med temi je večina, 91,4 % napisov, samo v italijanščini). Taka slika stanja odraža dolgoletno jezikovno politiko Italije, ki je pustila svoj pečat tudi v FJK, pa čeprav je bila to po svoji naravi večjezična dežela z zgodovinsko prisotnostjo jezikovnih manjšin. Od samega začetka koncept italijanske nacije ni podpiral jezikovne in etnične različnosti italijanske države in posledično je konstrukcija italijanske nacije potekala s politično in kulturno asimilacijo različnih regionalnih pripadnosti (Vidau, 2015). Avtorica v svojem preučevanju upravljanja jezikovne različnosti v javni upravi ugotavlja, da ustroj italijanske uprave ne podpira jezikovne in etnične raznolikosti, pa čeprav so se na prehodu med 20. in 21. stoletjem pojavile pomembne novosti glede rabe manjšinskih in regionalnih jezikov v javnih upravah in so manjšinski ter regionalni jeziki doživeli polnopravni vstop v krajevno javno upravo. Novejša zakonodaja⁷ dovoljuje njihovo javno rabo, vendar manjšinski jeziki niso postali uradni jeziki države ali jezikovno mešanih krajev (Vidau, 2005). To težnjo je mogoče razpoznati tudi v jezikovni pokrajini, ki je bila predmet raziskave, kjer je opaziti paradoks, da so sedaj pod normativno prisilo ravno javne uprave, vključno s koncesionarji javnih storitev, najbolj dosledne pri zagotavljanju in izpostavljanju vidne večjezičnosti.

Nevidnost manjšinskih jezikov je opazna zlasti v večjih urbanih naseljih. Če primerjamo središči Trsta in Gorice, takoj opazimo, da je v Trstu dominantni status italijanskega jezika še močno zaznaven v primerjavi z Gorico, kjer se število večjezičnih napisov podvoji. Večjezični napisi se na Goriškem pojavljajo tudi v turistične namene, predvsem ko gre za angleščino. Nemščino pa se mestoma zasledi tudi kot nostalgичno dediščino avstro-ogrškega obdobja. Glede slovenščine so že avtorji predhodnih raziskav ugotavljali njeno nevidnost oz. odsotnost v središču Trsta (Tufi, 2013, Kaučič-Baša, 1997), kar potrjujejo tudi zbrani podatki. V središču Trsta je le 1,7 % napisov s slovenščino. V središču Gorice najdemo 6,9 % napisov s slovenščino, kar dodatno potrjuje večjezičnost goriške jezikovne pokrajine.

⁷ V našem primeru gre za zakona 482/1999 in 38/2001.

Nizka prisotnost slovenščine

Relativno nizko prisotnost napisov s slovenščino zasledimo domala v celi tržaški pokrajini, kjer je le 9,2 % vseh napisov s slovenščino: na Proseku je slaba četrtina (23 %) napisov s slovenščino, v Nabrežini pa dobra polovica (58,1 %). Predvsem v zadnjih dveh primerih bi bilo mogoče pričakovati višji odstotek napisov s slovenščino, ker gre za tradicionalno slovensko vaško jedro v prvem primeru in za vas v dvojezični občini v drugem primeru. Vendar tudi v primeru dvojezičnih občin (Nabrežina in Doberdob) ostaja 40 % napisov brez slovenščine.

V goriški pokrajini je 13 % vseh napisov s slovenščino: 6,9 % v središču Gorice, 22,7 % v Štandrežu in 62,6 % v Doberdobu.

Če pogledamo samo večjezične napise (585), ugotovimo, da je tako v Trstu kot Gorici tretjina večjezičnih napisov brez slovenščine. Tudi ko gre za večjezični napis, slovenščina ni samodejno vključena. Jezikovna pokrajina Trsta in Gorice je torej pretežno enojezična in tudi če se večjezičnost pojavi, ni nujno, da vključuje slovenščino. Enojezični napisi v slovenščini pa so bolj izjema kot pravilo, zabeležili smo jih 45. Analizirali smo tudi napise, kjer je slovenščina prisotna, in preučili status slovenskega dela napisa. Ko je slovenščina prisotna, ima enakovreden status z italijanščino: enaka pisava, obseg besedila in velikost črk, večinoma gre za dobesedni prevod. Izjemo predstavlja vrsti red jezikov, saj so napisi večinoma najprej v italijanščini.

Večjezičnost javnih in zasebnih ustanov

Preučili smo ustanove, kjer se pojavljajo napisi s slovenščino, in ugotovili, da je med napisi zasebnikov najmanj (5,1 %) napisov s slovenščino, med javnimi ustanovami jih je 17,1 %, med koncesionarji javnih storitev pa 21,8 %.

Pri izvajanju dvojezičnosti so po zbranih podatkih najbolj dosledne pokrajinske uprave, in sicer ne zgolj za primer slovenščine, ampak tudi za furlanščino in angleščino.

Ugotovitev podpira tudi podatek o prisotnosti slovenščine v napisih od spodaj navzgor in od zgoraj navzdol. V kategoriji od spodaj navzgor je malo večjezičnih napisov s slovenščino (6,5 % v primerjavi z 17,8 % napisov v kategoriji od zgoraj navzdol). Slika stanja kaže, da so javne uprave in napisi javnega značaja bolj dosledni pri izvajanju dvojezičnosti kot pa zasebniki, čeprav javna uprava in koncesionarji javnih storitev močno zamujajo pri izvajanju 10. člena zakona 38/2001 (Sussi in drugi, 2010). Veliko je manevrskega prostora, da se okrepi prisotnost slovenščine v napisih zasebne narave, kar pa zahteva dolgoročna prizadevanja.

Potrebni posegi na področju jezikovnega načrtovanja in jezikovne politike

Izvedeno raziskovalno delo potrjuje realno potrebo po empiričnem raziskovanju jezikovne pokrajine, po konkretnih podatkih, ki utemeljujejo zahteve po taki jezikovni politiki, ki promovira vidno dvojezičnost in dejansko rabo obeh ali več jezikovnih kodov. Nakazane ugotovitve odražajo socioekonomske in politične razsežnosti jezikov in vpletenih prostorov. Kot ugotavlja tudi Tufijeva (2013), slovenščina nima pomembne vloge v lokalnem scenariju in ne uživa visokega statusa. Opažamo pa določeno neuravnoteženost: slovenščina je povsod prisotna le, če je to predpisano. V tem kontekstu ima jezikovno načrtovanje lahko pomembno vlogo pri oblikovanju jezikovne pokrajine danega teritorija.

Iz zbranih podatkov lahko izpostavimo nekatere težave in oblikujemo vrsto predlogov, ukrepov in priporočil za pogostejšo prisotnost slovenskega jezika na napisih.

Napisi samo v italijanščini si utirajo pot tudi v tradicionalno slovenskih jedrih, kjer bi pričakovali, da je slovenščina prisotna na vseh napisih. Ko smo prosili za dovoljenje za fotografiranje napisov, smo ugotovili,

da nekateri obvladajo slovenščino, četudi nimajo izobešenih slovenskih napisov. Ostaja pa dejstvo, da tudi na območju dvojezičnih občin zasledimo primere enojezičnih napisov v italijanščini.

Postavlja se vprašanje, kako pristopiti h gospodarstvenikom, ki delujejo na poselitvenem prostoru slovenske narodne skupnosti, in jih spodbuditi k rabi slovenščine na napisih za javnost. Treba bi bilo okrepiti občutljivost gospodarstvenikov slovenske in italijanske narodnosti za to tematiko in spodbujati dvojezičnost kot dodano vrednost, tudi na področju trgovine, da subjekti iz gospodarstva samostojno pristopijo k rabi slovenščine pri javni komunikaciji.

Prav tako velja razmisliti, kako promovirati napise v slovenščini v mestnih središčih, tudi v komercialne in turistične namene. Večkrat je bila izpostavljena zamisel o nalepki, s katero bi stranke obveščali o možnosti rabe slovenščine. Na terenu smo zasledili zanimiv primer, čeprav po svoji naravi ironičen, kjer je trgovec izpostavil napis z vsemi jeziki, ki jih obvlada, vključno z narečnimi oblikami. Podobne poteze bi lahko bile koristne in uporabne tudi za širjenje rabe slovenščine.

Lahko se zgledujemo po primeru Kanalske doline, kjer je v večjih naseljih, ki jih pogosto obiskujejo nemške stranke, opaziti precej dosledno uporabo kombinacije italijansko-nemških nalepk z navodili, npr. *tirare-ziehen* in *chiuso-geschlossen*, ter dvojezične urnike ipd. Podobna uporaba slovenščine na napisih, predvsem na slovenskem poselitvenem prostoru, bi gotovo pripomogla tudi k boljšemu pasivnemu poznavanju slovenskega jezika med italijansko govorečim prebivalstvom.

Treba je spremljati tudi doslednost zakonsko predpisanega izvajanja javne rabe slovenščine in vidne dvojezičnosti s strani javnih uprav in koncesionarjev javnih storitev.⁸

Nenazadnje gre poudariti, da so zakonska določila o javni rabi slovenščine obvezujoči za javne uprave (zakon 38/2001), ne pa za zasebnike. Javna raba slovenščine za zasebnike ni normirana. Tudi nekateri občinski statuti dvojezičnih občin so s tega vidika pomanjkljivi, ker prisotnost slovenščine ni obvezujoča za vse javne napise, predvsem pa ni regulirana raba slovenščine na napisih zasebnikov. Kot primer dobre prakse lahko omenimo Katalonijo, pa čeprav primerjava med deželo FJK in Katalonijo lahko povzroča določene težave in sproži utemeljene ugovore, ker so sociolingvistične razmere tu in tam povsem drugačne. Vendar je v Kataloniji zakonsko obvezujoča prisotnost katalonskega jezika na vseh javnih in zasebnih napisih. Posledica neobvezujoče javne rabe slovenščine za zasebnike je lahko razvidna v primeru Nabrežine, kjer se v dvojezični občini pojavljajo tudi napisi izključno v italijanskem jeziku.

Prednosti večjezične jezikovne pokrajine

Sklenemo lahko, da prisotnost slovenščine v jezikovni pokrajini ni ključnega pomena samo za pripadnike slovenske narodne skupnosti, ki s tem utrjujejo svojo prisotnost, svoj položaj na teritoriju in prisotnost jezika, ampak tudi za pripadnike večinskega naroda, ker jim je tako dana možnost, da se soočajo z manjšinskim jezikom, ga spoznajo in posledično tudi lažje razvijejo pozitiven in sprejemajoč odnos do tega jezika. Jezikovna pokrajina je lahko tudi strategija za pasivno učenje jezika, saj predstavlja dodatno priložnost za izpostavljenost jeziku tudi za negovorce (Gorter, 2006). Podobne ugotovitve izpostavlja tudi Kaučič-Baša med preučevanjem Svetoivanske četrti pri Trstu, kjer opaža odsotnost slovenskih napisov. Po njenem mnenju bi se morala javna pisna raba manjšinskega jezika razvijati z institucionalno podporo. To bi imelo vrsto pozitivnih učinkov na status slovenskega jezika tako med Slovenci kot med Italijani in bi neposredno pripomoglo k spontanemu usvajanju manjšinskega jezika med celotnim prebivalstvom (Kaučič-Baša, 1997).

⁸ Prvi primer tovrstne monitoraže predstavlja raziskava: Sussi, E., Vidali, Z., Janežič, A. in Bogatec, N., 2011, *Raziskava o preverjanju izvajanja zaščite slovenske manjšine po 8. členu zakona št. 38/2001 (po nalogu Institucionalnega paritetnega odbora za probleme slovenske manjšine) / Indagine conoscitiva sull'attuazione della tutela a favore della minoranza slovena ai sensi dell'art. 8 della L. 38/2001 (commissionata dal Comitato istituzionale paritetico per i problemi della minoranza slovena)*. Trst: Institucionalni paritetni odbor za probleme slovenske manjšine-Slovenski raziskovalni inštitut SLORI.

Jezikovna pokrajina in jezikovna politika

Odnos med jezikovno pokrajino in jezikovno politiko je lahko vsaj dvosmeren: jezikovna pokrajina je sočasno izraz določene sociolingvistične situacije in tudi sredstvo za njeno oblikovanje, tako da postanejo nove/spremenjene jezikovne politike lahko vidne, ker pripomorejo k oblikovanju novega sociolingvističnega scenarija (Dal Negro, 2009, 206). Kot Dal Negrova (2009, 206) interpretira stališča avtorjev Schollon in Schollon, lahko dvo- ali večjezični napis dojamemo kot razpoznavni znak prisotnosti določene jezikovne skupnosti ali kot odraz jezikovne politike, ki pripisuje enak status obema kodoma, kar ne nujno odraža realne slike stanja, ampak zgolj jezikovno politiko teritorija, ki si prizadeva za razvoj večjezičnega prostora. Zato izbire jezikovnih kodov ne gre pripisovati zgolj jezikovni skupnosti, ampak tudi sklopu bolj ali manj uradnih ukrepov jezikovnih politik, odnosu govorcev do jezika in ideologiji, ki prevladuje med prebivalstvom.

Jezikovne politike odigravajo ključno vlogo pri oblikovanju jezikovne pokrajine, tako posredno kot neposredno. Ključnega pomena pa je tudi njihovo dosledno izvajanje. Prav tako je razpoznaven vpliv zgodovinskega ozadja jezikovne skupnosti in njenih jezikovnih politik (Dal Negro, 2009, 215). Kot ugotavlja že Coluzzi (2009), primer Baskovskih držav (Cenoz in Gorter, 2006) kaže zanimiv trend: v preučevanem primeru je višja prisotnost jezika v jezikovni pokrajini kot dejansko število govorcev, kar dokazuje, da je to možno doseči z ustrezno jezikovno politiko.

Jezikovna pokrajina odraža dano jezikovno politiko in uspeh promocije priznanih jezikov, predvsem ko gre za uradne napise (od zgoraj navzdol). Že Landry in Bourhis (1997) sta namreč menila, da je imajo pripadniki dominantne jezikovne skupine nadzor nad državnim aparatom, ki je pristojen tudi za določanje rabe jezika/-ov na javnih napisih. Položaj manjšinskega jezika v jezikovni pokrajini odraža odnos med pripadniki večinske jezikovne skupine in pripadniki manjšinske jezikovne skupine oz. kako pripadniki dominantnega jezika ravnaajo z manjšinskim jezikom in pripadniki te jezikovne skupine.

Sklenemo lahko, da je v preučevanem primeru razpoznaven nižji status slovenskega jezika, predvsem zaradi pomanjkanja napisov s slovenščino pri zasebnikih, ki ne občutijo potrebe po tem in to področje ni zakonsko normirano. Tudi ko gre za potrebo po večjezičnem napisu, ni nujno, da napisi vključujejo slovenščino. Potrebna je torej ustrezna jezikovna politika in s tem povezano jezikovno načrtovanje ter institucionalna podpora pri izvajanju ukrepov. Trenutno pa je manjšinska jezikovna politika popolnoma nepremična (Dapit, interno gradivo SLORI). Slovenska manjšina pogreša zavestno in usmerjeno jezikovno načrtovanje, ki bi zajelo tudi prisotnost slovenskega jezika v jezikovni pokrajini.

K temu gre dodati še, da kljub spodbudnim podatkom o porastu institucionalne dvojezičnosti, ki je razvidna iz prisotnosti slovenščine na napisih javne uprave in koncesionarjih javnih storitev, slednji še vedno nedosledno in nezadostno izvajajo določila zaščitnega zakona o javni rabi slovenščine v odnosih med javno upravo in uporabniki (Sussi in drugi, 2010). Ko bi slovenščina postala uradni jezik na poselitvenem prostoru slovenske manjšine, bi gotovo pridobila višji status, potrebovali pa bi tudi bolj obvezujoče zakonske predpise za dosledno javno rabo slovenščine znotraj javnih uprav in pri zasebnikih, kar bi bistveno pripomoglo k oblikovanju večjezične jezikovne pokrajine.

Viri in literatura

- Ben Raphael E. in drugi, 2006, Linguistic landscape as symbolic construction of the public space: the case of Israel. *International Journal of Multilingualism*, 3, 7–30.
- Cenoz J. in Gorter D., 2006, Linguistic landscape and minority languages. *International Journal of Multilingualism*, 3, 67–80.
- Coluzzi, P., 2009, The Italian linguistic landscape: the cases of Milan and Udine. *International Journal of Multilingualism*, 1, 1–15.
- Dal Negro S., 2009, Local policy modeling the linguistic landscape. E. Shohamy & D. Gorter (ed.), *Linguistic landscape: expanding the scenery*. Routledge, Abingdon (Uk), 141–154.
- Dapit R., Jezikovni položaj Slovencev v Videmski pokrajini. Neobjavljeno gradivo SLORI za publikacijo *Slovenci v Italiji*.
- Gorter D. in drugi (ur.), 2006, *Linguistic landscape: a new approach to multilingualism*. Multilingual Matters, Clevedon.
- Gorter D., 2006a, Introduction: the study of the linguistic landscape as a new approach to multilingualism. *Linguistic landscape: a new approach to multilingualism*. Multilingual Matters, Clevedon, 1–6.
- Gorter D., 2006b, Further possibilities for linguistic landscape. *Linguistic landscape: a new approach to multilingualism*. Multilingual Matters, Clevedon, 81–89.
- Grazioli, M., 2006, *Strada privata/Privatstrasse: paesaggio linguistico in Alto Adige*. Diplomska naloga, Università del Piemonte Orientale, Vercelli.
- Kaučič-Baša M., 1997, Where do Slovenes speak Slovene and to whom? Minority language choice in a Transactional settings. *International Journal of the Sociology of Language*, 51–73.
- Landry, R. & Bourhis, R.Y., 1997, Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality: an empirical study. *Journal of Language and Social Psychology*, 16,1, 23–49.
- Plank B., 2006, Linguistic landscape in Bozen- Bolzano: Monolingual and multilingual areas in Bozen-Bolzano. http://disi.unitn.it/~plank/papers/LinguisticLandscapes_Plank.pdf (15. 9. 2013)
- Rasinger S.M., 2014, Linguistic landscape in Southern Carinthia (Austria). *Journal of Multilingual Development*, 6, 580–602.
- Sussi, E., Vidali, Z., Janežič, A. in Bogatec, N., 2011, *Raziskava o preverjanju izvajanja zaščite slovenske manjšine po 8. členu zakona št. 38/2001 (po nalogu Institucionalnega paritetnega odbora za probleme slovenske manjšine) / Indagine conoscitiva sull'attuazione della tutela a favore della minoranza slovena ai sensi dell'art. 8 della L. 38/2001 (commissionata dal Comitato istituzionale paritetico per i problemi della minoranza slovena)*. Institucionalni paritetni odbor za probleme slovenske manjšine-Slovenski raziskovalni inštitut SLORI, Trst.
- Spolsky B. in Cooper R.L., 1991, *The Languages of Jerusalem*. Clarendon press, Oxford.
- Tufi S., 2013, Shared places, unshared identities: vernacular discourses and spatialised constructions of identity in the linguistic landscape of Trieste. *Modern Italy*, 4, 391–408.
- Vidau Z., 2015, *Upravljanje jezikovne različnosti v javni upravi*. Univerzitetna založba Annales, Koper.

SINTESI IN ITALIANO

1. Definizione della problematica affrontata

Le ricerche sul paesaggio linguistico (ingl. *linguistic landscape*) rappresentano un ambito di studi piuttosto recente. Come si evince anche dal titolo della monografia *Linguistic Landscape: a new approach to multilingualism* (Gorter, 2006), si tratta di un nuovo approccio allo studio del plurilinguismo che prende in esame le diverse scritte esposte nei luoghi pubblici: ad esempio, le insegne dei negozi, i manifesti e altri segni di natura pubblica o privata collocati in luoghi visibili al pubblico. Queste testimonianze (così come altri testi di dimensione contenuta) non sono considerate soltanto alla luce della loro funzione strettamente comunicativa, ma anche del significato simbolico e più profondo che riveste l'uso delle diverse lingue. Esse, infatti, rispecchiano fedelmente l'uso delle varie lingue nello spazio tanto in senso concreto, fisico, quanto in senso figurato, riflettendo in modo immediato l'uso sociale di una lingua in pubblico, così come il suo status. Le scritte esposte riflettono il ruolo che le diverse lingue hanno in un ambiente concreto e sono un ottimo indice dei rapporti sociali tra gruppi linguistici. Esse diventano parte dello spazio che ci circonda, acquistando così una nuova dimensione; per questo motivo si considera il paesaggio linguistico come uno spazio nel quale sono presenti diverse lingue. Il censimento delle lingue che si presentano in un dato spazio è dunque in primo luogo un'analisi delle caratteristiche fisiche di quest'ultimo, ma è possibile spingersi oltre, poiché la lingua o le lingue utilizzate nelle scritte esposte acquistano una dimensione più ampia, rispecchiando l'uso sociale delle diverse lingue presenti in un dato spazio, l'atteggiamento nei confronti di queste, la loro diffusione, l'estensione, i confini tra esse.

Il termine 'paesaggio', e di conseguenza anche l'espressione 'paesaggio linguistico', deve dunque essere inteso in due sensi: il primo, obiettivo, di realtà empirica in cui il testo ha una sua funzione comunicativa, il secondo di rappresentazione di una realtà in cui si esprime anche la funzione simbolica di un testo o di una lingua. Il paesaggio linguistico riflette dunque con esattezza la situazione di (dis)equilibrio di una determinata società, il peso delle differenti comunità linguistiche al suo interno e, nel nostro caso, anche i rapporti tra la minoranza e la maggioranza.

Gli studi sul paesaggio linguistico rappresentano un prezioso contributo all'analisi dello status e della vitalità delle lingue, specialmente di quelle minoritarie. Indipendentemente dalle normative esistenti nell'ambito della tutela delle lingue minoritarie, infatti, una lingua può essere più o meno "visibile" in un dato territorio dove essa è parlata. La sua presenza rispecchia le caratteristiche culturali, socio-economiche e politiche delle lingue e dei luoghi esaminati.

2. Sviluppo delle ricerche sul paesaggio linguistico e sul paesaggio linguistico delle lingue minoritarie

Il concetto di paesaggio linguistico si è sviluppato negli anni '70 nell'ambito della pianificazione linguistica e delle politiche linguistiche in regioni bilingui o plurilingui. L'espressione '*Linguistic Landscape*', in particolare, fu utilizzata da Landry e Bourhis (1997) nei loro studi di sociolinguistica per definire uno specifico fattore legato alla vitalità di una lingua, e in particolare per riferirsi all'uso visibile di una lingua in situazioni pubbliche.

Landry e Bourhis (1997) esaminando il caso del Canada in relazione alla vitalità etnolinguistica di una lingua, hanno accertato l'importante ruolo svolto da un paesaggio linguistico plurilingue per la conservazione dell'uso di una lingua (*language maintenance*). Spolsky e Cooper (1991) hanno invece messo in luce l'influsso delle politiche linguistiche ufficiali sul paesaggio linguistico.

Il concetto di paesaggio linguistico si riferisce dunque alla visibilità di una lingua e dalla sua importanza nella costruzione simbolica degli spazi pubblici (scuole, media, reti sociali). Una lingua, infatti, trae forza

proprio dall'ambito visuale: è con l'uso della propria lingua nelle scritte esposte, infatti, che un gruppo marca la propria area di insediamento, affermando così la propria presenza e la propria forza in un determinato contesto urbano. Per questo motivo numerosi ricercatori che si sono occupati di questo tema hanno rivolto la loro attenzione agli spazi urbani. Molto spesso, infatti, questi spazi sono a tal punto saturati dall'uso scritto e visibile della lingua che nella vita di tutti i giorni non vi rivolgiamo molta attenzione, trascurando di conseguenza anche il paesaggio linguistico che ci circonda.

Secondo la definizione di Landry e Bourhis (1997), il paesaggio linguistico comprende la lingua della segnaletica stradale, dei cartelloni pubblicitari, delle targhe con i nomi di strade e piazze, le insegne dei negozi, delle aziende e degli edifici pubblici, ma anche scritte spontanee quali graffiti, avvisi, cartelli etc. Tutto ciò contribuisce a formare il paesaggio linguistico di un determinato spazio, di una regione o di un insediamento urbano. Più avanti gli autori argomentano che il paesaggio linguistico ha due funzioni fondamentali: quella informativa e quella simbolica (Landry e Bourhis, 1997, 25). La funzione informativa ci dà un'idea della lingua utilizzata in una determinata realtà tangibile (negozi, aziende...) e rispecchia anche i rapporti di forza tra lingue e tra gli appartenenti ai diversi gruppi linguistici. La funzione simbolica riguarda invece l'importanza che la parola scritta riveste per gli appartenenti a un gruppo linguistico: l'uso scritto della lingua, infatti, può influenzare positivamente la loro identità sociale, perché rappresenta un forte simbolo identitario. Le lingue utilizzate nelle scritte esposte al pubblico sono dunque lo specchio dei rapporti di forza e dello status dei diversi gruppi linguistici in un dato territorio.

Il paesaggio linguistico è composto da testi di natura tanto pubblica quanto privata. I primi riguardano l'agire dei diversi enti pubblici (autorità nazionali o comunali, altre agenzie pubbliche...), mentre i secondi sono opera di privati (singoli individui, associazioni o organizzazioni private, aziende...) che agiscono in modo autonomo, entro i limiti stabiliti dalle normative vigenti (Landry e Bourhis, 1997, in Ben Raphael et al., 2006, 8). Molti autori hanno fatto propria la definizione di queste scritte come *top down* e *bottom up* di Ben Raphael *et al.* (2006, 14). Le prime sono determinate "dall'alto verso il basso" con regole ben definite; si tratta qui di scritte di natura pubblica ad opera delle amministrazioni e di altre istituzioni pubbliche. Nel secondo caso le scritte sono frutto di decisioni spontanee operate da un attore privato.

Il paesaggio linguistico, di fatto, è però qualcosa di dinamico, in continua trasformazione, e al tempo stesso molto complesso, poiché molteplici sono i fattori che contribuiscono a crearlo. Inoltre, non necessariamente la pubblica amministrazione, gli attori privati, le aziende, gli individui operano in modo armonico e in accordo tra loro (Ben Raphael, 2006).

Nonostante le ricerche sul paesaggio linguistico in ambiti caratterizzati da bilinguismo o plurilinguismo siano, a livello europeo, piuttosto diffuse, da un esame della letteratura scientifica esistente è stato possibile risalire soltanto a cinque ricerche svolte in Italia e riguardanti lingue autoctone minoritarie: la prima affronta la situazione della provincia di Bolzano/Bozen (Plank, 2006), la seconda quella di Cortina (Grazioli, 2006), la terza prende in esame la località di Formazza (Piemonte), contraddistinta dalla presenza di una varietà linguistica tedesca (Dal Negro, 2009); la quarta si focalizza su Udine per valutare l'esistenza e la visibilità della lingua friulana nel paesaggio linguistico urbano (Coluzzi, 2009); la quinta, infine, esamina la situazione di Trieste (Tufi, 2013), ed in particolare della presenza di scritte in lingua (minoritaria) slovena.

3. Scopo della ricerca

Lo scopo principale della presente ricerca è la raccolta e l'analisi di dati empirici sul paesaggio linguistico nelle aree della regione Friuli Venezia Giulia in cui la presenza storica della comunità linguistica slovena è ufficialmente riconosciuta (i comuni definiti dalla legge 38/2001). Più precisamente si cercherà di stabilire il grado di presenza, dal punto di vista visivo, della lingua slovena (ivi comprese le varietà

dialettali) rispetto all'italiano, ovvero la lingua maggioritaria, ma anche rispetto alle lingue riconosciute dalla legge 482/1999 (friulano, tedesco) presenti in regione e ad altre lingue largamente utilizzate a livello internazionale (inglese, tedesco, spagnolo, mandarino etc.). In secondo luogo, la ricerca si propone di offrire agli organi regionali competenti in materia di politiche linguistiche e di pianificazione linguistica una serie di informazioni basate su ricerche empiriche. In terzo luogo, i risultati così ottenuti saranno comparati con quelli provenienti da altri ambienti plurilingui, così da determinare il livello di vitalità dello sloveno in ambito locale rispetto alle altre lingue minoritarie.

4. Metodologia

La presente ricerca è basata sull'analisi di scritte esposte mono- o plurilingui. Oggetto dell'analisi è la presenza di una lingua o di più lingue tanto in contesti pubblici (toponomastica, segnaletica stradale, avvisi pubblici, manifesti) quanto privati (cartellonistica ad opera di privati, pubblicità, scritte spontanee etc.)

Il *corpus* comprende tutte le scritte esposte visibili nell'area oggetto della ricerca.

4.1 Campionamento

Le aree trattate sono state definite in fase di preparazione della proposta progettuale. Il piano di lavoro prevedeva l'individuazione e il censimento delle scritte esposte in dieci strade o zone; durante la realizzazione della ricerca sono state aggiunte sei ulteriori strade/zone così da includere, per alcune aree, due strade (come si evince dalla tabella sotto riportata). Si è voluta così assicurare una migliore rappresentatività e, di conseguenza, una maggiore affidabilità dei dati per le due tipologie di aree prese in considerazione: centri urbani di grandi dimensioni e centri abitati di minore estensione (soprattutto nella provincia di Udine).

Tabella 1: aree oggetto della ricerca

N. VIE	PROVINCIA	ZONA
2	TS	Centro cittadino di Trieste (via Carducci e via San Nicolò)
1	TS	Frazione del comune di Trieste con considerevole presenza della comunità slovena (Prosecco)
1	TS	Centro abitato in un comune con considerevole presenza della comunità slovena (Aurisina)
2	GO	Centro cittadino di Gorizia (corso Italia, piazza della Vittoria, via Roma)
1	GO	Frazione del comune di Gorizia con considerevole presenza della comunità slovena (Sant'Andrea)
1	GO	Centro abitato in un comune con considerevole presenza della comunità slovena (Doberdò)
2	UD	Centri abitati nelle valli del Natisone (San Pietro e Cividale)
2	UD	Centri abitati nella valle del Torre (Lusevera e Taipana)
2	UD	Centri abitati nella Val Canale (Tarvisio e Camporosso)
2	UD	Centri abitati in val Resia (Prato di Resia e Stolizza)

Si è quindi proceduto al campionamento delle strade: per ognuna delle aree sopra elencate è stata quindi individuata la parte di una o più strade in cui eseguire la raccolta dei dati. A questo fine sono state scelte

strade o zone a nostro giudizio di importanza strategica per l'area trattata, in cui fossero presenti ad es. uffici pubblici o sedi amministrative, servizi pubblici (servizi sanitari, biblioteche, scuole etc.) e privati (negozi, uffici, bar, banche etc.).

Per gli insediamenti di piccole dimensioni (es. in Val Resia), seguendo la metodologia di Dal Negro (2009), è stato preso in considerazione l'intero abitato ovvero i suoi luoghi d'interesse (piazza, stazione, via principale etc.).

Di seguito riportiamo la descrizione dettagliata dei tratti di strada o delle zone oggetto di ricerca¹.

Provincia di Trieste

Centro cittadino di Trieste

- 1) Via Carducci: da largo Barriera Vecchia (via della Maiolica) fino a piazza Oberdan compresa (700 m)
- 2) Via San Nicolò (500 m)

Frazione del comune di Trieste con una considerevole presenza della comunità slovena

Prosecco: centro, dal monumento ai caduti lungo la strada principale verso Opicina (300 m)

Centro abitato in uno dei comuni con una considerevole presenza delle comunità slovena

Aurisina: centro, dalla chiesa al cimitero (300 m)

Provincia di Gorizia

Centro cittadino di Gorizia

- 1) Da piazza della Vittoria (compresa) lungo via Roma fino al Palazzo del Comune (600 m)
- 2) Corso Italia: da corso Verdi fino all'incrocio con via Locchi (400 m)

Frazione del comune di Gorizia con una considerevole presenza della comunità slovena

Sant'Andrea: via S. Michele, dall'incrocio con via Natisone fino alla rotonda verso Gorizia (500 m)

Centro abitato in uno dei comuni della provincia di Gorizia con una considerevole presenza della comunità slovena

Doberdò: centro (350 m)

Provincia di Udine

Centri abitati nelle Valli del Natisone

- 1) San Pietro: centro, dalle scuole medie fino alla sede comunale (500 m)
- 2) Cividale: dal ponte verso il centro (via Paolino d'Aquileia, corso Mazzini compresa piazza Paolo Diacono, 440 m)

Centri abitati nella Valle del Torre

- 1) Lusevera: centro
- 2) Taipana: centro

Centri abitati nella Val Canale

- 1) Tarvisio: centro, lungo la strada statale n. 13 da piazza Unità verso il centro (450 m)
- 2) Camporosso: da via Stazione verso il centro (500 m)

Centri abitati in Val Resia

- 1) Stolvizza: centro
- 2) Prato di Resia: centro

¹ I link per la visualizzazione delle mappe sono disponibili nell'allegato 1.

4.2 Raccolta dei dati

Sulla base del campione così definito si sono quindi raccolti i dati sul campo. Una prima indagine pilota si è svolta nella seconda metà di febbraio del 2015, mentre la raccolta dei dati nella sua interezza si è conclusa a maggio 2015.

Per ogni zona o strada è stato previsto un solo passaggio di raccolta della durata di un giorno, usando la tecnica della fotografia digitale. Sul campo sono state quindi fotografate tutte le scritte esposte visibili dalla strada o dal marciapiede, compilando al tempo stesso anche le schede per la raccolta dei dati. È stato compiuto così il censimento di tutte le scritte visibili dalla strada nel giorno in cui si è svolta la raccolta dei dati. È stato richiesto il permesso ai titolari dei negozi; in rari casi questi ultimi hanno rifiutato di collaborare (un caso in via Carducci e uno in via San Nicolò a Trieste, uno in corso Italia a Gorizia, uno a Cividale).

Infine, tutte le fotografie sono state trasferite su computer, i dati sono stati codificati ed elaborati statisticamente.

Per definire l'approccio metodologico è stato quindi necessario fare alcune considerazioni tanto sull'oggetto della ricerca quanto sull'individuazione delle categorie sotto riportate.

L'unità di ricerca è rappresentata da ogni scrittura esposta presa singolarmente. Ciò significa che un determinato ente può avere più di una scrittura esposta e ognuna di esse è stata trattata di per se stessa. Il *corpus* nella sua interezza comprende 3879 unità, come si evince dalla tabella sotto riportata.

Tabella 2: il campione

Provincia	Via/Centro abitato	Numero di scritte esposte censite
Trieste	Via Carducci	780
	Via San Nicolò	404
	Prosecco	244
	Aurisina	124
	Piazza Oberdan	75
Gorizia	Piazza Vittoria e via Roma	341
	Corso Italia	591
	Sant'Andrea	128
	Doberdò	91
Udine	San Pietro	180
	Cividale	306
	Tarvisio	292
	Camporosso	110
	Lusevera	37
	Taipana	59
	Stolvizza	50
	Prato di Resia	67
TOTALE		3879

Nel censimento sono state considerate:

- ✓ tutte le scritte esposte (anche di piccole dimensioni) sulla strada, sui portoni degli enti e degli esercizi, le insegne sulle vetrine e nelle vetrine, se leggibili dall'esterno;
- ✓ le insegne di natura provvisoria, come ad es. "affittasi" "vendesi" etc.;
- ✓ la segnaletica e le targhe con i nomi delle vie;
- ✓ le scritte presenti su infrastrutture di vario genere;
- ✓ i loghi, se contenenti parole o frasi.

Non sono stati presi in considerazione:

- le scritte sui prodotti in vendita (ad es. non sono stati presi in considerazione i titoli delle riviste esposte nelle edicole);
- scritte di piccole dimensioni e di natura tecnica (es. numerazione dei lampioni, scritte su contatori, allacci etc.);
- scritte all'interno degli esercizi pubblici che non siano esposti in vetrina ovvero non visibili dalla strada;
- scritte, graffiti, adesivi cancellati e illeggibili;
- testo scorrevole o mutevole su schermi ed altre scritte di carattere temporaneo (scritte con il gesso ecc.)

Eccezioni:

- ✓ Scritte esposte nelle vetrine di agenzie immobiliari: laddove erano esposti più piccoli annunci simili tra loro (anche dal punto di vista linguistico) questi sono stati considerati come un'unica unità e non singolarmente.
- ✓ Nei negozi di generi alimentari, laddove erano esposti più volantini simili tra loro riguardanti le promozioni in corso (anche dal punto di vista linguistico) questi sono stati considerati come un'unica unità e non singolarmente.
- ✓ Negli insediamenti più piccoli sono stati presi in considerazione anche i cartelli di inizio e fine centro abitato; non così in quelli più grandi.
- ✓ Nei centri urbani non sono state considerate le targhe dei numeri civici che riportano una scritta standardizzata in italiano oppure il solo numero senza il nome della strada. Se però il nome della strada o della località sotto il numero civico si presenta a volte in sloveno e a volte in italiano, le targhe dei numeri civici sono state considerate.
- ✓ Se non è stato possibile determinare in quale lingua si debba considerare il nome di un'azienda, l'elemento è stato inserito in una categoria a parte (impossibile determinare la lingua utilizzata).
- ✓ Alcune parole inglesi sono ormai entrate pienamente anche nel lessico italiano (ad es. club). Nei casi in cui queste parole comparivano in un testo altrimenti scritto in lingua italiana, esse non sono state considerate come inglesi (il testo dunque non è bilingue) poiché si ritiene che l'uso di tali termini sia a tal punto invalso da non lasciar supporre l'intenzione di redigere un testo plurilingue.
- ✓ Quando nello stesso luogo erano presenti più cartelli indicanti destinazioni diverse abbiamo considerato ognuno di essi singolarmente.

4.3. Analisi dei dati

Conformemente alla metodologia sopra descritta e agli scopi della ricerca, per ogni scrittura è stata svolta un'analisi su due livelli:

- 1) Luogo in cui si trova la scrittura esposta: definizione del luogo e dell'ente/esercizio che espone il testo esaminato;
- 2) Numero delle lingue e caratteristiche delle scritte bilingui; tipologia, ordine in cui sono utilizzate le lingue, quantità di informazioni e influenza delle lingue presenti: quale lingua si contraddistingue come dominante?

A questo scopo abbiamo provveduto alla definizione operativa della variabili sotto elencate:

- Luogo
- Tipo di ente/esercizio
- Appartenenza dell'ente/esercizio (privato, pubblico ecc.)
- Tipo di scrittura esposta
- Scrittura *top down* o *bottom up*
- Numero di lingue presenti sulla scrittura
- Lingue presenti sulla scrittura
- Il corpo del carattere utilizzato per le diverse lingue (se il corpo del carattere varia al variare della lingua)
- Il tipo di carattere utilizzato per le diverse lingue (se il tipo di carattere varia al variare della lingua)
- Quantità/estensione del testo in riferimento alla lingua e tipo di traduzione (parziale o completa)

L'elaborazione informatica dei dati raccolti è stata svolta con l'aiuto del software statistico SPSS, e in particolare dei programmi per il calcolo della frequenza (*Frequencies*), per le statistiche descrittive (*Descriptives*), per l'analisi della varianza (*Anova*) e per l'incrocio delle variabili (*Crosstab con test del chi quadrato*).

5. Risultati

Nella fase empirica del presente lavoro è stato raccolto e analizzato un corpus formato da 3.879 scritture esposte. Di queste, la maggior parte è monolingue (83,4%). In 57 casi (1,5%) non è stato possibile determinare la lingua utilizzata; si tratta generalmente di nomi propri di vari enti la cui classificazione sulla base della lingua non sempre è univoca. In totale si contano 3.237 testi monolingui, ovvero l'83,4% del *corpus*, a fronte di 585 testi bilingui o plurilingui (15,1% del *corpus*). Tra le scritture monolingui la maggioranza è in italiano (91,4%); segue l'inglese (5,8%), lo sloveno (1,4%) e le varietà locali dello sloveno nella provincia di Udine (0,5%). Per le altre lingue i valori sono molto bassi.

I testi che vedono la presenza di due o più lingue sono stati classificati nella categoria delle scritture plurilingui. In questa categoria l'italiano è presente nel 99% dei casi, lo sloveno nel 53,2%, l'inglese nel 41,2%, il tedesco nell'11,5%, il friulano nel 7,4%, i dialetti sloveni parlati nella provincia di Udine nel 6,8% dei casi.

Di seguito si riporta una sintesi dei dati più significativi.

Un paesaggio linguistico prevalentemente monolingue

Il paesaggio linguistico nelle zone prese in esame si presenta in prevalenza monolingue (l'84,7% delle scritture esposte raccolte è monolingue; nella maggioranza di esse – 91,4% – è usata solamente la lingua italiana). Una tale situazione rispecchia la politica linguistica in uso da lungo tempo in Italia, che nonostante la natura plurilingue della regione e la presenza storica di diverse minoranze linguistiche ha lasciato il segno anche in Friuli Venezia Giulia. Fin dagli inizi, infatti, il concetto di nazione italiana non ha lasciato spazio alla diversità linguistica ed etnica sul territorio (Vidau, 2015, 263), portando di conseguenza all'assimilazione politica e culturale delle diverse identità regionali (*ibidem*). Nell'esaminare la gestione della diversità linguistica nella pubblica amministrazione, l'autrice dello studio sopra citato afferma che la struttura amministrativa italiana in quanto tale non supporta la diversità linguistica ed etnica, nonostante tra il XX e il XXI secolo si siano verificati alcuni importanti cambiamenti che hanno consentito alle lingue minoritarie e regionali di entrare di diritto nell'amministrazione pubblica locale (*ibidem*). Sebbene la legislazione più recente² consenta il loro uso in contesti pubblici, le lingue minoritarie non sono comunque considerate lingue ufficiali dello stato o delle regioni linguisticamente miste (*ibidem*). Questa tendenza si può riconoscere anche nel paesaggio linguistico oggetto del presente

2 Si fa riferimento alle leggi 482/1999 e 38/2001.

studio, dove si osserva un paradosso per cui attualmente è proprio l'amministrazione pubblica, compresi i concessionari di pubblici servizi che a ciò sono tenuti per legge, ad assicurare e rendere visibile il plurilinguismo.

La non visibilità delle lingue minoritarie si avverte soprattutto nei maggiori centri urbani. Confrontando il centro di Trieste con quello di Gorizia si può immediatamente notare come lo status dominante della lingua italiana sia ancora alquanto evidente a Trieste rispetto a Gorizia, dove il numero di scritte esposte plurilingui è doppio. Nel goriziano le scritte plurilingui hanno anche scopo turistico, soprattutto nel caso dell'inglese. L'uso del tedesco, invece, si ritrova qua e là anche come eredità nostalgica del periodo austroungarico. Per quanto riguarda lo sloveno, già gli autori degli studi precedenti ne hanno constatato la non visibilità o l'assenza nel centro cittadino di Trieste (Tufi, 2013, Kaučič-Baša, 1997), così come testimoniano anche i dati raccolti. Nel centro di Trieste, infatti, lo sloveno è presente solo nell'1,7% delle scritte esposte. Nel centro di Gorizia, in confronto, nel 6,9% delle scritte esposte è presente lo sloveno, cosa che conferma ulteriormente il plurilinguismo che caratterizza il paesaggio linguistico della zona.

La scarsa presenza dello sloveno

La presenza relativamente scarsa dello sloveno rappresenta un problema in quasi tutta la provincia di Trieste, dove complessivamente il 9,2% delle scritte esposte è in sloveno; a Prosecco la percentuale raggiunge meno di un quarto del totale (23%) mentre ad Aurisina supera la metà (58,1%). Soprattutto negli ultimi due esempi ci si sarebbe forse aspettata una percentuale maggiore di scritte esposte in sloveno; si tratta infatti di un centro tradizionalmente sloveno nel primo caso e di un abitato in un comune bilingue nel secondo.

Nella provincia di Gorizia, invece, lo sloveno è presente nel 13% delle scritte esposte; nel centro di Gorizia si ha il 6,9%, a Sant'Andrea il 22,7%, mentre a Doberdò si raggiunge il 62,6%.

Considerando solo gli esempi di plurilinguismo (585 casi) si può constatare come tanto a Trieste quanto a Gorizia lo sloveno sia assente da un terzo delle scritte esposte plurilingui, il che significa che anche nei casi in cui si ricorre al plurilinguismo l'uso dello sloveno non è automatico. In altre parole, il paesaggio linguistico a Trieste e a Gorizia è prevalentemente monolingue, e anche quando si ritrova una qualche forma di plurilinguismo, lo sloveno non vi è necessariamente compreso. Le scritte esposte monolingui in lingua slovena sono più un'eccezione che una regola: in tutto ne sono state contate 45.

In seguito si è condotta un'analisi delle scritte esposte che vedono la presenza dello sloveno e dello status che questa lingua ha nel complesso. Ne è emerso che, se lo sloveno è presente, solitamente ha uno status paritario rispetto all'italiano: è utilizzato lo stesso carattere e con lo stesso corpo, il testo ha la stessa estensione e nella maggioranza dei casi si tratta una traduzione letterale. Fa eccezione l'ordine in cui sono poste le diverse lingue, che vede per la maggior parte l'italiano al primo posto.

Il plurilinguismo negli enti pubblici e privati

Nell'ambito del presente studio sono stati esaminati anche gli enti ai quali si riconducono le scritte esposte nelle quali è presente lo sloveno, constatando come di fatto tra i privati la presenza di questa lingua sia minore (5,1%); gli enti pubblici arrivano al 17,1%, mentre i concessionari di pubblici servizi raggiungono il 21,8%.

I dati raccolti dimostrano inoltre come nell'applicazione del bilinguismo le amministrazioni provinciali siano gli enti più coerenti, e questo non solo nel caso dello sloveno, ma anche per il friulano e l'inglese. Questa constatazione è supportata anche dai dati relativi alla presenza dello sloveno nelle scritte esposte categorizzate rispettivamente come *top down* e *bottom up*. Nella categoria *bottom up*, infatti, le scritte esposte in cui è presente anche lo sloveno sono poche: il 6,5 % rispetto al 17,8 % di quelle *top down*.

Questa situazione mostra come l'amministrazione pubblica e le scritture esposte di carattere pubblico dimostrino maggiore costanza nell'applicazione del bilinguismo rispetto ai privati, sebbene la pubblica amministrazione e i concessionari dei servizi pubblici siano in forte ritardo nell'attuazione di quanto previsto dall'art. 10 della legge di tutela 38/2001 (Sussi e altri, 2010). C'è dunque un ampio margine di manovra per rafforzare la presenza della lingua slovena nelle scritture esposte di carattere privato, cosa che però richiede un notevole impegno sul lungo periodo.

Confronto tra lo sloveno, il friulano, il tedesco e l'inglese

Oltre allo sloveno è stato analizzato il ruolo del friulano, del tedesco e dell'inglese. La presenza e il ruolo dello sloveno, in particolare, sono stati messi a confronto con quelli delle altre lingue regionali riconosciute dalla Legge 482/1999 (friulano e tedesco) e alle lingue di ampia portata internazionale, soprattutto dell'inglese. Per tutte le altre lingue, i dati erano numericamente troppo modesti.

Tabella 3: numero di scritture esposte in sloveno, friulano, tedesco e inglese.

	Numero di scritture esposte in cui la lingua è presente	% di scritture esposte in cui la lingua è presente
Sloveno	356	9,2 %
Friulano	49	1,3 %
Tedesco	75	1,9 %
Inglese	427	11 %

Rispetto allo sloveno, nell'area studiata il numero delle scritture esposte che vedono la presenza del friulano e del tedesco è considerevolmente più basso, come si può evincere anche dalla tabella sopra riportata. Il friulano è presente in misura maggiore nelle province di Udine e di Gorizia. Tuttavia, per avere un quadro più fedele circa la situazione di questa lingua sarebbe necessario prendere in considerazione un numero maggiore di centri in cui essa è parlata tradizionalmente, il che però andrebbe oltre lo scopo della presente ricerca.

Quando nelle scritture esposte è usata la lingua slovena o friulana, si notano alcuni tratti comuni, come la tendenza verso traduzioni letterali, di uguale misura e con gli stessi contenuti in italiano e in sloveno o friulano; le scritture esposte in cui è presente lo sloveno o il friulano sono per la maggior parte traduzioni, il che rispecchia la logica del plurilinguismo, ovvero la pubblicazione di uno stesso testo in più lingue.

Anche il tipo di carattere usato è generalmente lo stesso. Si nota però in molti casi la tendenza a utilizzare un carattere di corpo maggiore per la parte italiana rispetto al friulano. Il dato in sé non stupisce, poiché rispecchia il ruolo subordinato della lingua regionale rispetto a quello dominante della lingua italiana. Come si può notare dalla tabella riportata sotto, così come lo sloveno, anche il friulano appare con maggior frequenza (2,6%) in scritture esposte di carattere pubblico rispetto a quelle di privati (0,6%). I trend qui riscontrati confermano dunque quanto constatato da Coluzzi (2009), il quale ritiene che le lingue locali (e tra di esse il friulano) godano di uno status molto basso e non siano sufficientemente presenti nel paesaggio linguistico.

Tabella 4: scritture esposte in cui sono presenti lo sloveno, il friulano, il tedesco e l'inglese per tipologia di ente.

	Pubblica amministrazione		Concessionari di servizi pubblici		Privati		Altro	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Sloveno	113	17,1	54	21,8	147	5,1	36	45,0
Friulano	17	2,6	15	6	16	0,6	0	0
Tedesco	19	2,9	3	1,2	51	1,8	1	1,3
Inglese	67	10,2	44	17,7	315	10,9	1	1,3

I risultati qui esposti sono confermati anche dall'analisi delle scritture esposte classificate nelle categorie *top down* e *bottom up*. Quelle in cui è usato lo sloveno e il friulano sono in maggioranza ad opera di istituzioni pubbliche (*top down*) rispetto a quelle di carattere privato (*bottom up*), diversamente dal tedesco e dall'inglese, dove la distribuzione tra *top down* e *bottom up* è più equilibrata. È quindi evidente come l'inglese e il tedesco abbiano uno status diverso e come i privati abbiano maggiore interesse nell'espore testi in queste lingue.

Tabella 5: scritture esposte top down e bottom up in lingua slovena, friulana, tedesca e inglese.

	Scritture esposte <i>top down</i>		Scritture <i>bottom up</i>	
	f	%	f	%
Sloveno	159	17,8	193	6,5
Friulano	32	3,6	17	0,6
Tedesco	22	2,5	53	1,8
Inglese	105	11,7	322	10,8

Il fatto che il tedesco sia usato spesso su iniziativa di privati e non come conseguenza di prescrizioni e regole dimostra lo status più alto di questa lingua rispetto allo sloveno e al friulano.

Anche nel caso del tedesco nella maggior parte dei casi (82,1% di tutte le scritture esposte plurilingui in cui è usato il tedesco) si hanno testi della stessa lunghezza rispetto a quelli italiani. Si tratta in generale di traduzioni letterali (80,6%). Anche il tipo e il corpo del carattere usato sono di norma uguali (rispettivamente 86,6% e 89,4% dei casi).

Le scritture esposte in inglese rappresentano invece un fenomeno a parte. Nella maggior parte dei casi, infatti, non si tratta di una traduzione, poiché le diverse lingue utilizzate esprimono diversi contenuti. È dunque in atto una strategia comunicativa che comporta anche la scelta di diversi codici linguistici. Questo è dimostrato anche dal fatto che quasi nella metà dei casi l'estensione del testo è diversa (la parte in italiano è più lunga); quindi la metà dei casi rappresenta qualcosa di diverso dalle "classiche" scritture esposte plurilingui con la traduzione completa di un testo. Che l'uso dell'inglese sia subordinato alla scelta di una strategia comunicativa è testimoniato anche dal fatto che, più di frequente rispetto alle altre scritture plurilingui, si usi un diverso carattere con corpo diverso. Questi trend dimostrano che l'inglese si è affermato come lingua globale, per cui la traduzione da o verso questa lingua non sempre si rende necessaria.

Il frequente uso dell'inglese rispecchia inoltre anche i trend affermatasi soprattutto nell'ambito dei beni di consumo e della tecnologia. Gorter (2006b, 81) definisce in questo senso l'inglese come lingua 'non-straniera' (*non-foreign language*).

Interventi necessari a livello di pianificazione linguistica e di politiche linguistiche

Il presente lavoro conferma l'effettiva necessità di una ricerca empirica sul paesaggio linguistico, di dati concreti su cui basare la spinta verso una politica linguistica volta a promuovere un bilinguismo visibile e un uso effettivo di entrambi o di più i codici. I risultati sopra esposti, infatti, rispecchiano le caratteristiche socioeconomiche e politiche della lingua e dei luoghi oggetto della ricerca. Come afferma anche Tufi (2013), lo sloveno non riveste un ruolo importante sulla scena locale e non gode di uno status elevato. Si avverte inoltre un certo disequilibrio: lo sloveno è spesso presente solo dove ciò è imposto dalle norme vigenti, mentre la scelta spontanea ha dimensioni molto minori. In questo contesto, la pianificazione linguistica può avere un ruolo importante nel dare forma al paesaggio linguistico di un territorio.

Dai dati qui raccolti si possono inoltre estrapolare alcune raccomandazioni e strategie relative soprattutto alla presenza della lingua slovena sulle scritture esposte.

Le scritte esposte in cui è usata esclusivamente la lingua italiana si fanno strada anche nei centri caratterizzati tradizionalmente dalla presenza della comunità slovena, dove ci si aspetterebbe che lo sloveno sia presente in tutte le scritte esposte. Addirittura, nella ricerca sul campo, quando si è chiesto il permesso di fotografare i campioni, è stato possibile constatare come alcune delle persone coinvolte padroneggiassero la lingua slovena sebbene non esponessero testi in sloveno. Nonostante questo, nei comuni in cui vige il bilinguismo si hanno comunque casi di scritte monolingui in italiano.

In secondo luogo, come approcciarsi agli imprenditori attivi nell'area di insediamento della comunità nazionale slovena per incoraggiarli all'uso dello sloveno nelle scritte esposte? Sarebbe qui necessaria un'opera di sensibilizzazione degli imprenditori di nazionalità sia italiana sia slovena, nonché la promozione del bilinguismo come valore aggiunto anche in ambito imprenditoriale e commerciale, così che i soggetti economici privati si orientino autonomamente verso l'uso dello sloveno nelle scritte esposte.

Si pone anche la questione di come promuovere l'uso dello sloveno nei centri urbani, anche per scopi turistici e commerciali. Più volte è stata avanzata la proposta di esporre adesivi per avvertire i clienti della possibilità di parlare in sloveno. Sul campo abbiamo rintracciato un caso interessante, anche se di per sé ironico, in cui un commerciante ha esposto un cartello con tutte le lingue da lui parlate, comprese le varietà dialettali. Un meccanismo simile potrebbe essere utile, e utilizzabile, anche per quanto riguarda la lingua slovena.

Guardando al caso della val Canale, dove in molti centri è frequente la presenza di turisti di lingua tedesca, si nota un uso piuttosto costante dell'utile combinazione italiano-tedesco negli adesivi con istruzioni quali ad esempio 'tirare-ziehen', 'chiuso-geschlossen', orari bilingui etc. Una simile costanza nell'uso dello sloveno nelle scritte esposte, specialmente nella zona di insediamento della comunità slovena, darebbe sicuramente un importante contributo ad una migliore conoscenza passiva della lingua slovena tra la popolazione di lingua italiana.

Sarebbero inoltre utili costanti verifiche della consistenza nell'uso pubblico dello sloveno secondo quanto prescritto dalla legge, nonché del bilinguismo a livello visivo da parte dell'amministrazione pubblica e dei concessionari di pubblici servizi³.

Infine, le norme di legge relative all'uso pubblico dello sloveno sono vincolanti per la pubblica amministrazione (l. 38/2001), ma non per i privati. L'uso pubblico dello sloveno per i soggetti privati non è regolato da alcuna normativa. Anche alcuni statuti di comuni in cui vige il bilinguismo si dimostrano carenti da questo punto di vista, poiché la presenza dello sloveno non è obbligatoria per tutte le scritte esposte; in particolar modo, non vi è alcuna regolamentazione per quelle ad opera di privati. Per quanto il confronto tra diverse realtà sia sempre problematico sotto certi aspetti, come esempio di buona pratica si può citare la Catalogna, dove la presenza del catalano è obbligatoria per legge in tutti le scritte esposte, pubbliche e private. Le conseguenze della mancata regolamentazione dell'uso dello sloveno nelle scritte esposte per i privati è evidente, ad esempio, nel caso di Aurisina, dove è possibile ritrovare scritte esposte in cui è usata unicamente la lingua italiana malgrado il comune sia, per sua natura, bilingue.

Le opportunità offerte da un paesaggio linguistico plurilingue

Si può dunque concludere che la presenza dello sloveno nel paesaggio linguistico ha un'importanza notevole non solo per i membri della comunità nazionale slovena, che con ciò possono affermare la loro presenza e il loro ruolo sul territorio, ma anche per chi appartiene alla comunità maggioritaria,

³ Un primo esempio di monitoraggio in questo senso è rappresentato da Sussi, E., Vidali, Z., Janežič, A. e Bogatec, N., 2011, *Raziskava o preverjanju izvajanja zaščite slovenske manjšine po 8. členu zakona št. 38/2001 (po nalogu Institucionalnega paritetnega odbora za probleme slovenske manjšine) / Indagine conoscitiva sull'attuazione della tutela a favore della minoranza slovena ai sensi dell'art. 8 della L. 38/2001 (commissionata dal Comitato istituzionale paritetico per i problemi della minoranza slovena)*. Trieste: Comitato istituzionale paritetico per i problemi della minoranza slovena – Istituto Sloveno di Ricerche SLORI.

poiché viene data in questo modo la possibilità di confrontarsi con la lingua minoritaria, di conoscerla e di sviluppare di conseguenza più facilmente un rapporto positivo e di accoglienza nei confronti di essa. Il paesaggio linguistico può rappresentare anche una strategia per l'apprendimento passivo di una lingua, poiché offre la possibilità di essere esposti a essa anche a chi non la parla (Gorter, 2006). A simili conclusioni giunge anche Kaučič-Baša per quanto riguarda il caso del quartiere di San Giovanni a Trieste, dove riscontra l'assenza di scritture pubbliche in lingua slovena. Secondo la sua opinione, l'uso scritto di una lingua minoritaria dovrebbe essere rafforzato con il supporto delle istituzioni. Ciò comporterebbe una serie di effetti positivi sulla percezione dello status della lingua slovena tanto tra gli sloveni stessi quanto tra gli italiani, oltre a contribuire all'apprendimento spontaneo della lingua minoritaria da parte di tutta la popolazione residente (Kaučič-Baša, 1997).

Il paesaggio linguistico e le politiche linguistiche

Il rapporto tra il paesaggio linguistico e le politiche linguistiche può avere due direzioni. Il paesaggio linguistico è al tempo stesso sia l'espressione di una determinata situazione sociolinguistica, sia un mezzo per dare forma a quest'ultima: una nuova o mutata politica linguistica può infatti diventare visibile, contribuendo a plasmare un nuovo scenario sociolinguistico (Dal Negro, 2009, 206). Perciò, secondo l'interpretazione della teoria degli autori Scollon e Scollon proposta da Dal Negro (Dal Negro, 2009, 206), le scritture esposte bilingui o plurilingui possono essere concepite come segno riconoscibile della presenza di una determinata comunità linguistica o come specchio di politiche linguistiche che prescrivono uno status di pari livello per i due codici, cosa che non necessariamente corrisponde alla realtà, ma solamente all'impegno di un territorio verso lo sviluppo di uno spazio plurilingue. Per questo la scelta dei codici linguistici utilizzati non è da attribuire solo a una comunità linguistica, ma anche all'insieme degli interventi più o meno ufficiali dal punto di vista delle politiche linguistiche, al rapporto dei parlanti con una determinata lingua e all'ideologia predominante tra la popolazione.

Le politiche linguistiche, a loro volta, giocano un ruolo fondamentale nel plasmare il paesaggio linguistico, tanto in via diretta quanto indiretta. Di fondamentale importanza è anche la perseveranza nella loro attuazione. Riconoscibile è anche l'influsso delle vicende storiche di una data comunità linguistica e delle sue politiche linguistiche (Dal Negro, 2009, 215). Come riconosce già Coluzzi (2009), il caso dei Paesi Baschi (Cenoz e Gorter, 2006) mostra un trend interessante: la presenza della lingua nel paesaggio linguistico è qui più elevata rispetto all'effettivo numero dei parlanti, il che dimostra cosa si possa ottenere con politiche linguistiche adeguate.

Si può dunque concludere che, nel caso studiato, lo status della lingua slovena è riconoscibile come inferiore, specialmente per la mancanza di scritture esposte in cui si utilizzi la lingua slovena presso i privati, che non ne avvertono il bisogno e per i quali non vi sono normative in materia. Anche quando si rendono necessari testi in più lingue lo sloveno non è necessariamente utilizzato. Si rendono dunque necessarie una politica linguistica adeguata e la conseguente pianificazione linguistica, nonché il sostegno delle istituzioni nella loro attuazione. Attualmente, tuttavia, le politiche linguistiche riguardanti le minoranze non vedono alcuna evoluzione significativa (Dapit, materiale interno SLORI). Alla minoranza linguistica slovena viene dunque a mancare una pianificazione linguistica consapevole e orientata, che abbracci anche la presenza della lingua slovena nel paesaggio linguistico.

Inoltre, nonostante i dati incoraggianti sulla crescita del bilinguismo nelle sedi istituzionali che si possono evincere dalla presenza dello sloveno sulle scritture esposte della pubblica amministrazione e dei concessionari di pubblici servizi, è necessario aggiungere come questi ultimi applichino ancora in modo incoerente e insufficiente quanto previsto dalla legge di tutela in materia di uso dello sloveno nei rapporti tra cittadini e pubblica amministrazione (Sussi *et al.*, 2010). Se lo sloveno diventasse lingua ufficiale nell'area di insediamento della minoranza linguistica slovena, il suo status registrerebbe di certo un significativo miglioramento; necessarie sarebbero però in questo senso prescrizioni di legge più stringenti per l'uso pubblico dello sloveno presso gli enti pubblici e anche presso i privati, poiché questo potrebbe contribuire notevolmente alla formazione di un paesaggio linguistico plurilingue.

PRILOGA 1

Spletne povezave na zemljevide

Tržaška pokrajina

Urbano jedro Trsta:

- 1) Ul. Carducci: od Stare mitnice (ul. Maiolica) do vključno trga Oberdan (700 m)
<https://www.google.it/maps/dir/45.6544533,13.775657/45.6485799,13.7786525/@45.6520493,13.7704984,17z/data=!4m2!4m1!3e2>
- 2) Ul. San Nicolò (500 m) <https://www.google.it/maps/dir/45.6518801,13.7692985/45.6497587,13.7769722/@45.6518843,13.7706164,17z/data=!4m2!4m1!3e2>

Okoliško naselje Občine Trst z znatno navzočnostjo slovenske skupnosti:

Prosek: center – od spomenika padlim po glavni cesti proti Opčinam (300 m)

<https://www.google.it/maps/dir/45.7081096,13.7343388/45.7085469,13.7306733/@45.708029,13.7326758,18z/data=!4m2!4m1!3e2>

Naselje v eni od okoliških občin z znatno navzočnostjo slovenske skupnosti:

Nabrežina: center – od cerkve do pokopališča (300 m)

<https://www.google.it/maps/dir/45.7495272,13.6737937/45.7511532,13.6710101/@45.750732,13.6713221,19z/data=!4m2!4m1!3e0>

Goriška pokrajina

Urbano jedro Gorice:

- 1) Od Travnika (vključno) po ul. Roma do občinske palače (600 m)
<https://www.google.it/maps/dir/45.9414766,13.6218002/45.9461029,13.6255933/@45.9446636,13.6234781,18z/data=!4m2!4m1!3e0>
- 2) Korzo Italija: od Korza Verdi do križišča z Ul. Locchi (400 m)
<https://www.google.it/maps/dir/45.942607,13.6200993/45.9403913,13.6161209/@45.9407019,13.6162523,18z/data=!4m2!4m1!3e0>

Okoliško naselje občine Gorica z znatno navzočnostjo slovenske skupnosti:

Štandrež: Ul. Sv. Mihaela – od križišča z ul. Natisone do krožišča v smeri Gorice (500 m)

<https://www.google.it/maps/dir/45.9201964,13.6012702/45.9245721,13.6032019/@45.9198157,13.6039363,18z/data=!4m2!4m1!3e2>

Okoliška občina pokrajine Gorica z znatno navzočnostjo slovenske skupnosti:

Doberdob: skozi center (350 m)

<https://www.google.it/maps/dir/45.8461545,13.5392616/45.8433772,13.5400533/@45.8447482,13.5402913,18z/data=!4m2!4m1!3e2>

Videmska pokrajina

Naselji v Nadiških dolinah

- 1) Špeter: skozi center – od srednje šole do občinskih prostorov (500 m)
<https://www.google.it/maps/dir/46.1307846,13.4860185/46.1265511,13.4850168/@46.1260179,13.4857528,19z/data=!4m2!4m1!3e2>
- 2) Čedad: od mosta proti centru (ul. Paolino d'Aquileia, Corzo Mazzini, vključno s trgom Paolo Diacono, 440 m)

<https://www.google.it/maps/dir/46.0920579,13.4315666/46.0950792,13.4309984/@46.0939292,13.4305513,18z/data=!4m2!4m1!3e2>

Naselji v Terski dolini

1) Bardo: center

<https://www.google.it/maps/dir/46.2751313,13.2704219/Museo+Etnografico,+Via+Capoluogo,+51,+33010+Lusevera+UD/@46.2742098,13.2685068,18z/data=!4m8!4m7!1m0!1m5!1m1!1s0x477a392538e553f3:0xb86b4c48024bab82!2m2!1d13.268303!2d46.273446>

2) Tipana: center

<https://www.google.it/maps/dir/46.2475192,13.340156/46.2456921,13.3371318/@46.2456086,13.3384716,17z/data=!4m2!4m1!3e2>

Naselji v Kanalski dolini

1) Trbiž: središče – po državni cesti 13, od trga Unità proti centru (450 m) <https://www.google.it/maps/dir/46.5056517,13.5732937/46.5054846,13.578767/@46.5047936,13.5827802,17z/data=!4m2!4m1!3e2?hl=it>

2) Žabnice: od ul. Stazione skozi središče (500 m)

<https://www.google.it/maps/dir/46.5092195,13.5279211/46.5087728,13.5340575/@46.5085357,13.5323659,18z/data=!4m2!4m1!3e2>

Naselji v Reziji

1) Solbica: središče

<https://www.google.it/maps/dir/46.3631501,13.3520384/Comune+Di+Resia,+Via+Monte+Sart,+12,+Stolvizza+UD/@46.3604255,13.3542485,17z/data=!4m14!4m13!1m5!3m4!1m2!1d13.3510332!2d46.3630355!3s0x477a1542d774ef9f:0x9482cf4d10278f07!1m5!1m1!1s0x477a155b67aca345:0xcfe90531ae9f9ac3!2m2!1d13.354485!2d46.360772!3e2>

2) Ravenca: središče

<https://www.google.it/maps/dir/46.3780566,13.2852306/46.3776421,13.2891145/@46.37747,13.2858261,18z>

PRILOGA 2

Statistične analize: tabele Crosstab

Tabela 1: št. jezikov glede na kraj

		št. jezikov		Skupaj
		en jezik	dva jezika ali več	
Prosek	%	75,8%	24,2%	100,0%
Nabrežina	%	47,9%	52,1%	100,0%
Štandrež	%	82,8%	17,2%	100,0%
Doberdob	%	48,4%	51,6%	100,0%
središče Trsta	%	93,2%	6,8%	100,0%
središče Gorice	%	87,3%	12,7%	100,0%
Nadiška	%	87,4%	12,6%	100,0%
Kanalska	%	81,6%	18,4%	100,0%
Rezija	%	67,5%	32,5%	100,0%
Terska	%	75,0%	25,0%	100,0%
Skupaj	N	3237	585	3822
	%	84,7%	15,3%	100,0%

Sign¹. 0, 000**Tabela 2: št. jezikov glede na pokrajino**

		št. jezikov		Skupaj
		en jezik	dva jezika ali več	
TS	%	87,2%	12,8%	100,0%
GO	%	83,7%	16,3%	100,0%
VI	%	82,1%	17,9%	100,0%
Skupaj	N	3237	585	3822
	%	84,7%	15,3%	100,0%

Sign. 0,001

¹ Vrednost Sign. se nanaša na rezultat testa hi-kvadrat.

Tabela 3: št. jezikov glede na vrsto ustanove

		št. jezikov		Skupaj
		en jezik	dva jezika ali več	
lekarna	%	89,9%	10,1%	100,0%
kavarna	%	92,7%	7,3%	100,0%
trafika	%	94,7%	5,3%	100,0%
gostilna	%	78,8%	21,2%	100,0%
banka	%	86,3%	13,7%	100,0%
spomenik/spominska tabla	%	60,0%	40,0%	100,0%
zasebna hiša	%	96,4%	3,6%	100,0%
agencija za nepremičnine	%	91,1%	8,9%	100,0%
ambulanta	%	98,3%	1,7%	100,0%
ateljefotograf	%	88,9%	11,1%	100,0%
cestni znak/smerokaz	%	71,8%	28,2%	100,0%
zabojnik za smeti	%	72,9%	27,1%	100,0%
oglasna deska/manjši reklamni prostori	%	82,8%	17,2%	100,0%
trgovina računalniške opreme ipd.	%	93,2%	6,8%	100,0%
hotel/prenočišča	%	92,9%	7,1%	100,0%
trgovina oblačil, športne opreme, čevljev in dodatkov	%	94,2%	5,8%	100,0%
pisarna	%	90,0%	10,0%	100,0%
draguljarna	%	98,1%	1,9%	100,0%
reklamni panoji	%	75,7%	24,3%	100,0%
parkometer (tudi za najem koles)	%	44,4%	55,6%	100,0%
gledališče in muzej	%	66,7%	33,3%	100,0%
pošta in poštni nabiralniki	%	61,3%	38,7%	100,0%
trgovina z živili	%	85,9%	14,1%	100,0%
uradi in ustanove javne uprave, šole	%	83,2%	16,8%	100,0%
cvetličarna, rastlinjaki in trgovine za domače živali	%	93,8%	6,3%	100,0%
trgovina hišne opreme in pripomočkov	%	93,8%	6,3%	100,0%
avtobusna postaja	%	66,2%	33,8%	100,0%
društva, organizacije, sindikati	%	67,5%	32,5%	100,0%
cerkev in pokopališče	%	50,0%	50,0%	100,0%
avtomati na cesti	%	85,7%	14,3%	100,0%
lepotne storitve in rekreacija	%	91,6%	8,4%	100,0%
druga podjetja	%	70,3%	29,7%	100,0%
druge strukture koncesionarjev javnih storitev	%	88,5%	11,5%	100,0%
papirnice in trgovine z igračami	%	89,6%	10,4%	100,0%
zavarovalnice ipd.	%	95,5%	4,5%	100,0%
storitve za ostarele (domovi in pogrebna podjetja)	%	61,5%	38,5%	100,0%
turistične storitve	%	33,3%	66,7%	100,0%
drugo	%	83,8%	16,2%	100,0%
Skupaj	N	3237	585	3822
	%	84,7%	15,3%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 4: št. jezikov glede na tip ustanove

		št. jezikov		Skupaj
		en jezik	dva jezika ali več	
javna: občinska	%	68,2%	31,8%	100,0%
javna: deželna	%	73,0%	27,0%	100,0%
javna: pokrajinska	%	51,7%	48,3%	100,0%
javna: državna	%	79,1%	20,9%	100,0%
javna: mednarodna	%	0,0%	100,0%	100,0%
zasebna: samostojna	%	90,4%	9,6%	100,0%
zasebna: franšiza	%	91,4%	8,6%	100,0%
zasebna: večja grupacija	%	88,8%	11,2%	100,0%
vaška, društvena	%	67,3%	32,7%	100,0%
javna avtonomna	%	100,0%	0,0%	100,0%
zasebno združenje in NVO	%	87,0%	13,0%	100,0%
koncesionarji javnih storitev	%	71,1%	28,9%	100,0%
zdravstveno podjetje	%	50,0%	50,0%	100,0%
cerkev	%	37,5%	62,5%	100,0%
jus	%	25,0%	75,0%	100,0%
sindikati ali stranke	%	80,0%	20,0%	100,0%
Skupaj	N	3235	579	3814
	%	84,8%	15,2%	100,0%

Sign. 0,000 razlika je statistično pomembna, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerezane.

Tabela 5: št. jezikov glede na tip ustanove (javna/zasebna)

		št. jezikov		Skupaj
		en jezik	dva jezika ali več	
koncesionarji javnih storitev	%	71,1%	28,9%	100,0%
javne ustanove	%	70,0%	30,0%	100,0%
zasebne ustanove	%	90,0%	10,0%	100,0%
drugo	%	67,5%	32,5%	100,0%
Skupaj	N	3235	579	3814
	%	84,8%	15,2%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 6: napisi s slovenščino glede na kraj

		napisi s slovenščino		Skupaj
		ne	da	
Prosek	%	77,0%	23,0%	100,0%
Nabrežina	%	41,9%	58,1%	100,0%
Štandrež	%	77,3%	22,7%	100,0%
Doberdob	%	37,4%	62,6%	100,0%
središče Trsta	%	98,3%	1,7%	100,0%
središče Gorice	%	93,1%	6,9%	100,0%
Nadiška	%	94,7%	5,3%	100,0%
Kanalska	%	97,0%	3,0%	100,0%
Rezija	%	99,1%	0,9%	100,0%
Terska	%	81,3%	18,8%	100,0%
Skupaj	N	3523	356	3879
	%	90,8%	9,2%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 7: napisi s slovenščino glede na pokrajino

		napisi s slovenščino		Skupaj
		ne	da	
TS	%	90,8%	9,2%	100,0%
GO	%	87,0%	13,0%	100,0%
VI	%	94,8%	5,2%	100,0%
Skupaj	N	3523	356	3879
	%	90,8%	9,2%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 8: večjezični napisi s slovenščino glede na pokrajino

		večjezični napisi s slovenščino		Skupaj
		ne	da	
TS	%	36,6%	63,4%	100%
GO	%	30,6%	69,4%	100%
VI	%	72,6%	27,4%	100%
Skupaj	N	274	311	585
	%	46,8%	53,2%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 9: napisi s slovenščino glede na vrsto ustanove

		napisi s slovenščino		Skupaj
		ne	da	
lekarna	%	84,1%	15,9%	100,0%
kavarna	%	99,4%	0,6%	100,0%
trafika	%	92,0%	8,0%	100,0%
gostilna	%	92,4%	7,6%	100,0%
banka	%	89,6%	10,4%	100,0%
spomenik/spominska tabla	%	55,0%	45,0%	100,0%
zasebna hiša	%	95,7%	4,3%	100,0%
agencija za nepremičnine	%	97,8%	2,2%	100,0%
ambulanta	%	100,0%	0,0%	100,0%
ateljefotograf	%	94,6%	5,4%	100,0%
cestni znak/smerokaz	%	81,8%	18,2%	100,0%
zabojujnik za smeti	%	84,3%	15,7%	100,0%
oglasna deska/manjši reklamni prostori	%	80,8%	19,2%	100,0%
trgovina računalniške opreme ipd.	%	98,7%	1,3%	100,0%
hotel/prenočišča	%	96,6%	3,4%	100,0%
trgovina oblačil, športne opreme, čevljev in dodatkov	%	98,7%	1,3%	100,0%
pisarna	%	98,8%	1,3%	100,0%
draguljarna	%	100,0%	0,0%	100,0%
reklamni panoji	%	90,0%	10,0%	100,0%
parkometer (tudi za najem koles)	%	66,7%	33,3%	100,0%
gledališče in muzej	%	66,7%	33,3%	100,0%
pošta in poštni nabiralniki	%	100,0%	0,0%	100,0%
trgovina z živali	%	90,8%	9,2%	100,0%
uradi in ustanove javne uprave, šole	%	89,3%	10,7%	100,0%
cvetličarne, rastlinjaki in trgovine za domače živali	%	96,9%	3,1%	100,0%
trgovina hišne opreme in pripomočkov	%	94,1%	5,9%	100,0%
avtobusna postaja	%	71,5%	28,5%	100,0%
društva, organizacije, sindikati	%	55,0%	45,0%	100,0%
cerkev in pokopališče	%	75,0%	25,0%	100,0%
avtomati na cesti	%	100,0%	0,0%	100,0%
lepotne storitve in rekreacija	%	100,0%	0,0%	100,0%
druga podjetja	%	94,6%	5,4%	100,0%
druge strukture koncesionarjev javnih storitev	%	100,0%	0,0%	100,0%
papirnice in trgovine z igračami	%	91,7%	8,3%	100,0%
zavarovalnice ipd.	%	97,8%	2,2%	100,0%
storitve za ostarele (domovi in pogrebna podjetja)	%	64,3%	35,7%	100,0%
turistične storitve	%	72,5%	27,5%	100,0%
drugo	%	97,3%	2,7%	100,0%
Skupaj	N	3523	356	3879
	%	90,8%	9,2%	100,0%

Sign. 0,000 razlika je statistično pomembna, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerezpršene.

Tabela 10: napisi s slovenščino glede na tip ustanove

		napisi s slovenščino		Skupaj
		ne	da	
javna: občinska	%	79,6%	20,4%	100,0%
javna: deželna	%	95,2%	4,8%	100,0%
javna: pokrajinska	%	65,5%	34,5%	100,0%
javna: državna	%	97,7%	2,3%	100,0%
javna: mednarodna	%	0,0%	100,0%	100,0%
zasebna: samostojna	%	95,4%	4,6%	100,0%
zasebna: franšiza	%	100,0%	0,0%	100,0%
zasebna: večja grupacija	%	93,1%	6,9%	100,0%
vaška, društvena	%	49,0%	51,0%	100,0%
javna: avtonomna	%	100,0%	0,0%	100,0%
zasebno združenje in NVO	%	90,0%	10,0%	100,0%
koncesionarji javnih storitev	%	78,2%	21,8%	100,0%
zdravstveno podjetje	%	50,0%	50,0%	100,0%
cerkev	%	50,0%	50,0%	100,0%
jus	%	0,0%	100,0%	100,0%
sindikati ali stranka	%	76,7%	23,3%	100,0%
Skupaj	N	3521	350	3871
	%	91,0%	9,0%	100,0%

Sign. 0,000 razlika je statistično pomembna, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerazpršene.

Tabela 11: napisi s slovenščino glede na tip ustanove (javna/zasebna)

		napisi s slovenščino		Skupaj	
		ne	da		
koncesionarji javnih storitev	javne ustanove	%	78,2%	21,8%	100,0%
	zasebne ustanove	%	82,9%	17,1%	100,0%
	drugo	%	94,9%	5,1%	100,0%
		%	55,0%	45,0%	100,0%
Skupaj	f		3521	350	3871
	%		91,0%	9,0%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 12: napisi s furlanščino glede na kraj

		napisi s furlanščino		Skupaj
		ne	da	
Prosek	%	100,0%	0,0%	100,0%
Nabrežina	%	100,0%	0,0%	100,0%
Štandrež	%	99,2%	0,8%	100,0%
Doberdob	%	100,0%	0,0%	100,0%
središče Trsta	%	99,8%	0,2%	100,0%
središče Gorice	%	98,0%	2,0%	100,0%
Nadiška	%	96,7%	3,3%	100,0%
Kanalska	%	98,3%	1,7%	100,0%
Rezija	%	100,0%	0,0%	100,0%
Terska	%	96,9%	3,1%	100,0%
Skupaj	N	3830	49	3879
	%	98,7%	1,3%	100,0%

Sign. 0,000 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerazpršene.

Tabela 13: napisi s furlanščino glede na pokrajino

		napisi s furlanščino		Skupaj
		ne	da	
TS	%	99,8%	0,2%	100,0%
GO	%	98,3%	1,7%	100,0%
VI	%	97,6%	2,4%	100,0%
Skupaj	f	3830	49	3879
	%	98,7%	1,3%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 14: večjezični napisi s furlanščino glede na pokrajino

		večjezični napisi s furlanščino		Skupaj
		ne	da	
TS	%	98,5%	1,5%	100%
GO	%	89,2%	10,8%	100%
VI	%	89,8%	10,2%	100%
Skupaj	N	542	43	585
	%	92,6%	7,4%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 15: napisi s furlanščino glede na vrsto ustanove

		napisi s furlanščino		Skupaj
		ne	da	
lekarna	%	100,0%	0,0%	100,0%
kavarna	%	100,0%	0,0%	100,0%
trafika	%	100,0%	0,0%	100,0%
gostilna	%	98,8%	1,2%	100,0%
banka	%	98,4%	1,6%	100,0%
spomenik/spominska tabla	%	95,0%	5,0%	100,0%
zasebna hiša	%	98,8%	1,2%	100,0%
agencija za nepremičnine	%	97,8%	2,2%	100,0%
ambulanta	%	100,0%	0,0%	100,0%
ateljefotograf	%	100,0%	0,0%	100,0%
cestni znak/smerokaz	%	97,7%	2,3%	100,0%
zabojnik za smeti	%	88,0%	12,0%	100,0%
oglasna deska/manjši reklamni prostori	%	98,7%	1,3%	100,0%
trgovina računalniške opreme ipd.	%	100,0%	0,0%	100,0%
hotel/prenočišča	%	100,0%	0,0%	100,0%
trgovina oblačil, športne opreme, čevljev ipd.	%	99,7%	0,3%	100,0%
pisarna	%	100,0%	0,0%	100,0%
draguljarna	%	100,0%	0,0%	100,0%
reklamni panoji	%	100,0%	0,0%	100,0%
parkometer (tudi za najem koles)	%	97,2%	2,8%	100,0%
gledališče in muzej	%	100,0%	0,0%	100,0%
pošta in poštni nabiralniki	%	100,0%	0,0%	100,0%
trgovina z živili	%	99,5%	0,5%	100,0%
uradi in ustanove javne uprave, šole	%	96,0%	4,0%	100,0%
cvetličarna, rastlinjaki ipd.	%	100,0%	0,0%	100,0%
trgovina hišne opreme in pripomočkov	%	100,0%	0,0%	100,0%
avtobusna postaja	%	97,7%	2,3%	100,0%
društva, organizacije, sindikati	%	100,0%	0,0%	100,0%
cerkev in pokopališče	%	100,0%	0,0%	100,0%
avtomati na cesti	%	100,0%	0,0%	100,0%
lepotne storitve in rekreacija	%	100,0%	0,0%	100,0%
druga podjetja	%	100,0%	0,0%	100,0%
druge strukture koncesionarjev	%	100,0%	0,0%	100,0%
papirnice in trgovine z igračami	%	100,0%	0,0%	100,0%
zavarovalnice ipd.	%	100,0%	0,0%	100,0%
storitve za ostarele	%	100,0%	0,0%	100,0%
turistične storitve	%	94,1%	5,9%	100,0%
drugo	%	100,0%	0,0%	100,0%
Skupaj	N	3830	49	3879
	%	98,7%	1,3%	100,0%

Sign. 0,000 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerazpršene.

Tabela 16: napisi s furlanščino glede na tip ustanove

		napisi s furlanščino		Skupaj
		ne	da	
javna: občinska	%	97,8%	2,2%	100,0%
javna: deželna	%	96,8%	3,2%	100,0%
javna: pokrajinska	%	82,8%	17,2%	100,0%
javna: državna	%	100,0%	0,0%	100,0%
javna: mednarodna	%	100,0%	0,0%	100,0%
zasebna: samostojna	%	99,7%	0,3%	100,0%
zasebna: franšiza	%	100,0%	0,0%	100,0%
zasebna: večja grupacija	%	98,9%	1,1%	100,0%
vaška, društvena	%	100,0%	0,0%	100,0%
javna: avtonomna	%	100,0%	0,0%	100,0%
zasebno združenje in NVO	%	97,0%	3,0%	100,0%
koncesionarji javnih storitev	%	94,0%	6,0%	100,0%
zdravstveno podjetje	%	100,0%	0,0%	100,0%
cerkev	%	100,0%	0,0%	100,0%
jus	%	100,0%	0,0%	100,0%
sindikati ali stranka	%	100,0%	0,0%	100,0%
Skupaj	N	3823	48	3871
	%	98,8%	1,2%	100,0%

Sign. 0,000 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerazpršene.

Tabela 17: napisi s furlanščino glede na tip ustanove (javna/zasebna)

		napisi s furlanščino		Skupaj
		ne	da	
koncesionarji javnih storitev	%	94,0%	6,0%	100,0%
javne ustanove	%	97,4%	2,6%	100,0%
zasebne ustanove	%	99,4%	0,6%	100,0%
drugo	%	100,0%	0,0%	100,0%
Skupaj	N	3823	48	3871
	%	98,8%	1,2%	100,0%

Sign. 0,000 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerazpršene.

Tabela 18: napisi z nemščino glede na kraj

		napisi z nemščino		Skupaj
		ne	da	
Prosek	%	99,2%	0,8%	100,0%
Nabrežina	%	100,0%	0,0%	100,0%
Štandrež	%	100,0%	0,0%	100,0%
Doberdob	%	100,0%	0,0%	100,0%
središče Trsta	%	99,6%	0,4%	100,0%
središče Gorice	%	98,7%	1,3%	100,0%
Nadiška	%	96,9%	3,1%	100,0%
Kanalska	%	90,0%	10,0%	100,0%
Rezija	%	99,1%	0,9%	100,0%
Terska	%	100,0%	0,0%	100,0%
Skupaj	N	3804	75	3879
	%	98,1%	1,9%	100,0%

Sign. 0,000 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerazpršene.

Tabela 19: napisi z nemščino glede na pokrajino

		napisi z nemščino		Skupaj
		ne	da	
TS	%	99,6%	0,4%	100,0%
GO	%	99,0%	1,0%	100,0%
VI	%	94,9%	5,1%	100,0%
Skupaj	N	3804	75	3879
	%	98,1%	1,9%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 20: večjezični napisi z nemščino glede na pokrajino

		večjezični napisi z nemščino		Skupaj
		ne	da	
TS	%	96.5%	3.5%	100%
GO	%	93.5%	6.5%	100%
VI	%	75.6%	24.4%	100%
Skupaj	N	518	67	585
	%	88.5%	11.5%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 21: napisi z nemščino glede na vrsto ustanove

		napisi z nemščino		Skupaj
		ne	da	
lekarna	%	97,1%	2,9%	100,0%
kavarna	%	98,7%	1,3%	100,0%
trafika	%	97,3%	2,7%	100,0%
gostilna	%	94,7%	5,3%	100,0%
banka	%	98,0%	2,0%	100,0%
spomenik/spominska tabla	%	95,0%	5,0%	100,0%
zasebna hiša	%	98,4%	1,6%	100,0%
agencija za nepremičnine	%	100,0%	0,0%	100,0%
ambulanta	%	100,0%	0,0%	100,0%
atelje/fotograf	%	97,3%	2,7%	100,0%
cestni znak/smerokaz	%	100,0%	0,0%	100,0%
zabojnik za smeti	%	98,1%	1,9%	100,0%
oglasna deska/manjši reklamni prostori	%	98,0%	2,0%	100,0%
trgovina računalniške opreme ipd.	%	100,0%	0,0%	100,0%
hotel/prenočišča	%	96,6%	3,4%	100,0%
trgovina oblačil, športne opreme, čevljev ipd.	%	98,2%	1,8%	100,0%
pisarna	%	97,5%	2,5%	100,0%
draguljarna	%	100,0%	0,0%	100,0%
reklamni panoji	%	100,0%	0,0%	100,0%
parkometer (tudi za najem koles)	%	77,8%	22,2%	100,0%
gledališče in muzej	%	97,2%	2,8%	100,0%
pošta in poštni nabiralniki	%	96,8%	3,2%	100,0%
trgovina z živili	%	96,6%	3,4%	100,0%
uradi in ustanove javne uprave, šole	%	95,3%	4,7%	100,0%
cvetličarna, rastlinjaki ipd.	%	100,0%	0,0%	100,0%
trgovina hišne opreme in pripomočkov	%	100,0%	0,0%	100,0%
avtobusna postaja	%	100,0%	0,0%	100,0%
društva, organizacije, sindikati	%	100,0%	0,0%	100,0%
cerkev in pokopališče	%	100,0%	0,0%	100,0%
avtomati na cesti	%	100,0%	0,0%	100,0%
lepotne storitve in rekreacija	%	97,9%	2,1%	100,0%
druga podjetja	%	100,0%	0,0%	100,0%
strukture koncesionarjev javnih storitev	%	96,3%	3,7%	100,0%
papirnice in trgovine z igračami	%	100,0%	0,0%	100,0%
zavarovalnice ipd.	%	100,0%	0,0%	100,0%
storitve za ostarele	%	100,0%	0,0%	100,0%
turistične storitve	%	98,0%	2,0%	100,0%
drugo	%	97,3%	2,7%	100,0%
Skupaj	N	3804	75	3879
	%	98,1%	1,9%	100,0%

Sign. 0,000 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti preračunane.

Tabela 22: napisi z nemščino glede na tip ustanove

		napisi z nemščino		Skupaj
		ne	da	
javna: občinska	%	96,6%	3,4%	100,0%
javna: deželna	%	95,2%	4,8%	100,0%
javna: pokrajinska	%	100,0%	0,0%	100,0%
javna: državna	%	98,8%	1,2%	100,0%
javna: mednarodna	%	100,0%	0,0%	100,0%
zasebna: samostojna	%	98,0%	2,0%	100,0%
zasebna: franšiza	%	100,0%	0,0%	100,0%
zasebna: večja grupacija	%	98,7%	1,3%	100,0%
vaška, društvena	%	98,0%	2,0%	100,0%
javna: avtonomna	%	100,0%	0,0%	100,0%
zasebno združenje in NVO	%	100,0%	0,0%	100,0%
koncesionarji javnih storitev	%	98,8%	1,2%	100,0%
zdravstveno podjetje	%	100,0%	0,0%	100,0%
cerkev	%	100,0%	0,0%	100,0%
jus	%	100,0%	0,0%	100,0%
sindikati ali stranka	%	100,0%	0,0%	100,0%
Skupaj	N	3797	74	3871
	%	98,1%	1,9%	100,0%

Sign. 0,416. Stopnja zanesljivosti je nizka, ker so vrednosti prerazpršene.

Tabela 23: napisi z nemščino glede na tip ustanove (javna/zasebna)

		napisi z nemščino		Skupaj
		ne	da	
koncesionarji javnih storitev	%	98,8%	1,2%	100,0%
javne ustanove	%	97,1%	2,9%	100,0%
zasebne ustanove	%	98,2%	1,8%	100,0%
drugo	%	98,8%	1,3%	100,0%
Skupaj	N	3797	74	3871
	%	98,1%	1,9%	100,0%

Sign. 0,217. Stopnja zanesljivosti je nizka, ker so vrednosti prerazpršene.

Tabela 24: napisi z angleščino glede na kraj

		napisi z angleščino		Skupaj
		ne	da	
Prosek	%	93,0%	7,0%	100,0%
Nabrežina	%	97,6%	2,4%	100,0%
Štandrež	%	87,5%	12,5%	100,0%
Doberdob	%	96,7%	3,3%	100,0%
središče Trsta	%	89,8%	10,2%	100,0%
središče Gorice	%	85,7%	14,3%	100,0%
Nadiška	%	88,3%	11,7%	100,0%
Kanalska	%	83,3%	16,7%	100,0%
Rezija	%	98,3%	1,7%	100,0%
Terska	%	99,0%	1,0%	100,0%
Skupaj	N	3452	427	3879
	%	89,0%	11,0%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 25: napisi z angleščino glede na pokrajino

		napisi z angleščino		Skupaj
		ne	da	
TS	%	90,9%	9,1%	100,0%
GO	%	86,8%	13,2%	100,0%
VI	%	88,5%	11,5%	100,0%
Skupaj	N	3452	427	3879
	%	89,0%	11,0%	100,0%

Sign. 0,002

Tabela 26: večjezični napisi z angleščino po pokrajini

		večjezični napisi z angleščino		Skupaj
		ne	da	
TS	%	62.4%	37.6%	100%
GO	%	48.9%	51.1%	100%
VI	%	64.5%	35.5%	100%
Skupaj	N	344	241	585
	%	58.8%	41.2%	100,0%

Sign. 0,004

Tabela 27: napisi z angleščino glede na vrsto ustanove

		napisi z angleščino		Skupaj
		ne	da	
lekarna	%	98,6%	1,4%	100,0%
kavarna	%	84,8%	15,2%	100,0%
trafika	%	96,5%	3,5%	100,0%
gostilna	%	80,6%	19,4%	100,0%
banka	%	96,8%	3,2%	100,0%
spomenik/spominska tabla	%	100,0%	0,0%	100,0%
zasebna hiša	%	98,8%	1,2%	100,0%
agencija za nepremičnine	%	91,1%	8,9%	100,0%
ambulanta	%	98,3%	1,7%	100,0%
atelje/fotograf	%	86,5%	13,5%	100,0%
cestni znak/smerokaz	%	97,9%	2,1%	100,0%
zabojnik za smeti	%	77,8%	22,2%	100,0%
oglasna deska/manjši reklamni prostori	%	98,7%	1,3%	100,0%
trgovina računalniške opreme ipd.	%	78,7%	21,3%	100,0%
hotel/prenočišča	%	62,1%	37,9%	100,0%
trgovina oblačil, športne opreme, čevljev ipd.	%	80,7%	19,3%	100,0%
pisarna	%	91,3%	8,8%	100,0%
draguljarna	%	92,5%	7,5%	100,0%
reklamni panoji	%	85,7%	14,3%	100,0%
parkometer (tudi za najem koles)	%	52,8%	47,2%	100,0%
gledališče in muzej	%	97,2%	2,8%	100,0%
pošta in poštni nabiralniki	%	61,3%	38,7%	100,0%
trgovina z živili	%	93,2%	6,8%	100,0%
uradi, ustanove javne uprave, šole	%	94,0%	6,0%	100,0%
cvetličarna, rastlinjaki ipd.	%	84,4%	15,6%	100,0%
trgovina hišne opreme in pripomočkov	%	100,0%	0,0%	100,0%
avtobusna postaja	%	81,5%	18,5%	100,0%
društva, organizacije, sindikati	%	92,5%	7,5%	100,0%
cerkev in pokopališče	%	100,0%	0,0%	100,0%
avtomati na cesti	%	85,7%	14,3%	100,0%
lepotne storitve in rekreacija	%	87,6%	12,4%	100,0%
druga podjetja	%	70,3%	29,7%	100,0%
druge strukture koncesionarjev javnih storitev	%	92,6%	7,4%	100,0%
papirnice in trgovine z igračami	%	97,9%	2,1%	100,0%
zavarovalnice ipd.	%	97,8%	2,2%	100,0%
storitve za ostarele	%	100,0%	0,0%	100,0%
turistične storitve	%	54,9%	45,1%	100,0%
drugo	%	78,4%	21,6%	100,0%
Skupaj	N	3452	427	3879
	%	89,0%	11,0%	100,0%

Sign. 0,000 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerazpršene.

Tabela 28: napisi z angleščino glede na tip ustanove

		napisi z angleščino		Skupaj
		ne	da	
javna: občinska	%	92,4%	7,6%	100,0%
javna: deželna	%	81,0%	19,0%	100,0%
javna: pokrajinska	%	72,4%	27,6%	100,0%
javna: državna	%	84,9%	15,1%	100,0%
javna: mednarodna	%	100,0%	0,0%	100,0%
zasebna: samostojna	%	88,8%	11,2%	100,0%
zasebna: franšiza	%	78,1%	21,9%	100,0%
zasebna: večja grupacija	%	91,5%	8,5%	100,0%
vaška, društvena	%	98,0%	2,0%	100,0%
javna: avtonomna	%	100,0%	0,0%	100,0%
zasebno združenje in NVO	%	94,0%	6,0%	100,0%
koncesionarji javnih storitev	%	82,3%	17,7%	100,0%
zdravstveno podjetje	%	100,0%	0,0%	100,0%
cerkev	%	100,0%	0,0%	100,0%
jus	%	100,0%	0,0%	100,0%
sindikati ali stranka	%	100,0%	0,0%	100,0%
Skupaj	N	3444	427	3871
	%	89,0%	11,0%	100,0%

Sign. 0,000 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerezpršene.

Tabela 29: napisi z angleščino glede na tip ustanove (javna/zasebna)

		napisi z angleščino		Skupaj
		ne	da	
koncesionarji javnih storitev	%	82,3%	17,7%	100,0%
javne ustanove	%	89,8%	10,2%	100,0%
zasebne ustanove	%	89,1%	10,9%	100,0%
drugo	%	98,8%	1,3%	100,0%
Skupaj	N	3444	427	3871
	%	89,0%	11,0%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 30: top down/bottom up glede na število jezikov

		top down/bottom up		Skupaj
		top down	bottom up	
en jezik	%	71,3%	88,9%	84,8%
dva jezika ali več	%	28,7%	11,1%	15,2%
Totale	N	894	2924	3818
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 31: št. jezikov glede na vrsto napisa

		št. jezikov		Skupaj
		en jezik	dva jezika ali več	
logotip ali manjše nalepke z logotipi	%	92,1%	7,9%	100,0%
urnik	%	78,0%	22,0%	100,0%
ime ustanove z morebitnimi pripisi	%	88,8%	11,2%	100,0%
informacije o storitvah (in ponudbi)	%	87,6%	12,4%	100,0%
varnostne informacije	%	96,5%	3,5%	100,0%
reklamni oglasi/material	%	85,5%	14,5%	100,0%
drugo	%	100,0%	0,0%	100,0%
spomenik/spominske table	%	66,7%	33,3%	100,0%
prepoved parkiranja/ prepoved vstopa	%	89,3%	10,7%	100,0%
hišna števila z napisom	%	87,5%	12,5%	100,0%
cenik ali jedilnik	%	83,6%	16,4%	100,0%
letaki in drugo promocijsko gradivo	%	91,2%	8,8%	100,0%
napovedi dogodkov	%	75,5%	24,5%	100,0%
napis vhod/izhod/odprto/rini/pozvoni ipd.	%	85,4%	14,6%	100,0%
cestni znak/smerokazi	%	75,1%	24,9%	100,0%
navodila za uporabo	%	65,9%	34,1%	100,0%
nepremičninski napisi	%	96,8%	3,2%	100,0%
plakete podjetij in ustanov	%	88,9%	11,1%	100,0%
druge prepovedi	%	97,3%	2,7%	100,0%
obvestila strankam	%	93,8%	6,3%	100,0%
napisi na turističnih znamenitostih	%	59,8%	40,2%	100,0%
ministrski predpisi za lokale	%	96,0%	4,0%	100,0%
ime ulice/tabla	%	58,6%	41,4%	100,0%
table EU projektov/finančni viri	%	70,0%	30,0%	100,0%
javne kampanje in propaganda	%	86,5%	13,5%	100,0%
drugi napisi javne uprave	%	55,6%	44,4%	100,0%
Skupaj	N	3236	585	3821
	%	84,7%	15,3%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 32: napisi s slovenščino glede na vrsto napisa

		napisi s slovenščino		Skupaj
		ne	da	
logotip ali manjše nalepke z logotipi	%	98,8%	1,2%	100,0%
urnik	%	82,6%	17,4%	100,0%
ime ustanove z morebitnimi pripisi	%	94,0%	6,0%	100,0%
informacije o storitvah (in ponudbi)	%	91,5%	8,5%	100,0%
varnostne informacije	%	98,8%	1,2%	100,0%
reklamni oglasi/material	%	94,5%	5,5%	100,0%
drugo	%	100,0%	0,0%	100,0%
spomenik/spominske table	%	63,6%	36,4%	100,0%
prepoved parkiranja /prepoved vstopa	%	97,1%	2,9%	100,0%
hišna števila z napisom	%	83,3%	16,7%	100,0%
cenik ali jedilnik	%	92,7%	7,3%	100,0%
letaki in drugo promocijsko gradivo	%	98,0%	2,0%	100,0%
napovedi dogodkov	%	72,3%	27,7%	100,0%
napis vhod/izhod/odprto/rini/pozvoni ipd.	%	90,2%	9,8%	100,0%
cestni znak/smerokazi	%	83,9%	16,1%	100,0%
navodila za uporabo	%	79,8%	20,2%	100,0%
nepremičninski napisi	%	100,0%	0,0%	100,0%
plakete podjetij in ustanov	%	97,1%	2,9%	100,0%
druge prepovedi	%	98,7%	1,3%	100,0%
obvestilo strankam	%	93,8%	6,3%	100,0%
napisi na turističnih/zgodovinskih znamenitostih	%	78,0%	22,0%	100,0%
ministrski predpisi za lokale	%	100,0%	0,0%	100,0%
ime ulice/tabla	%	78,6%	21,4%	100,0%
table EU projektov/finančni viri	%	70,0%	30,0%	100,0%
javne kampanje in propaganda	%	94,6%	5,4%	100,0%
drugi napisi javne uprave	%	66,7%	33,3%	100,0%
Skupaj	N	3516	356	3872
	%	90,8%	9,2%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 33: top down/bottom up glede na napise s slovenščino

			top down/bottom up		Skupaj
			top down	bottom up	
napisi s slovenščino	ne	%	82,2%	93,5%	90,9%
	da	%	17,8%	6,5%	9,1%
Skupaj	N		895	2980	3875
	%		100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 34: top down/bottom up glede na večjezične napise s slovenščino

			top down/bottom up		Skupaj
			top down	bottom up	
večjezični napisi s slovenščino	ne	%	40,5%	52,5%	47,2%
	da	%	59,5%	47,5%	52,8%
Skupaj		N	257	324	581
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,003

Tabela 35: večjezični napisi s slovenščino glede na velikost črk/jezik

			večjezični napisi s slovenščino		Skupaj
			ne	da	
velikost črk / jezik	enaka kot v ita	%	85,9%	91,4%	89,6%
	različna	%	14,1%	8,6%	10,4%
Skupaj		N	156	304	460
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,048

Tabela 36: večjezični napisi s slovenščino glede na pisavo

			večjezični napisi s slovenščino		Skupaj
			ne	da	
Pisava	enaka kot v ita	%	68,8%	94,2%	82,4%
	različna	%	31,2%	5,8%	17,6%
Skupaj		N	266	309	575
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 37: večjezični napisi s slovenščino glede na obseg besedila

			večjezični napisi s slovenščino		Skupaj
			ne	da	
Obseg besedila	enak kot v ita	%	53,5%	81,9%	68,6%
	različen: več v ita	%	41,4%	16,1%	28,0%
	različen: več v drugem/ih jezikih	%	5,1%	1,9%	3,4%
Skupaj		N	273	310	583
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign: 0,000

Tabela 38: večjezični napisi s slovenščino glede na prevod iz italijanščine

		večjezični napisi s slovenščino		Skupaj	
		ne	da		
prevod iz italijanščine	dobeseden prevod	%	47,3%	82,6%	66,0%
	delni prevod	%	8,4%	15,8%	12,3%
	različne vsebine glede na jezik	%	41,4%	1,6%	20,2%
	mešanje kodov	%	2,9%	0,0%	1,4%
Skupaj		N	273	310	583
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,000 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti preražpršene.

Tabela 39: napisi s krajevnimi zvrstmi glede na vrsto napisa

		vnapisi s krajevnimi zvrstmi		Totale
		ne	da	
logotipi in nalepke	%	98,8%	1,2%	100,0%
urnik	%	100,0%	0,0%	100,0%
ime tvrtke, ustanove z morebitnimi pripisi	%	99,9%	0,1%	100,0%
informacije storitvah	%	100,0%	0,0%	100,0%
varnostne informacije	%	100,0%	0,0%	100,0%
reklamni oglasi, material	%	100,0%	0,0%	100,0%
drugo	%	100,0%	0,0%	100,0%
spomenik, spominske plošče	%	97,0%	3,0%	100,0%
prepoved parkiranja, prepoved vstopa	%	100,0%	0,0%	100,0%
hišna števila z napisom	%	100,0%	0,0%	100,0%
cenik, jedilnik	%	100,0%	0,0%	100,0%
letaki in drugo promocijsko gradivo	%	100,0%	0,0%	100,0%
napovedi dogovdkov	%	100,0%	0,0%	100,0%
napis vhod, izhod, rini, pozvoni ipd.	%	100,0%	0,0%	100,0%
cestni znaki/smerokazi	%	91,6%	8,4%	100,0%
navodila za uporabo	%	100,0%	0,0%	100,0%
nepremičninski napisi	%	100,0%	0,0%	100,0%
plakete podjetij in ustanov	%	100,0%	0,0%	100,0%
druge prepovedi	%	100,0%	0,0%	100,0%
obvestilo strankam	%	100,0%	0,0%	100,0%
napisi na turističnih znamenitostih	%	92,7%	7,3%	100,0%
ministrski predpisi za lokale	%	100,0%	0,0%	100,0%
ime ulice, tabla	%	61,4%	38,6%	100,0%
table EU projektov, finančni viri	%	100,0%	0,0%	100,0%
kampanje in propaganda	%	100,0%	0,0%	100,0%
drugi napisi javne uprave	%	100,0%	0,0%	100,0%
Skupaj	N	3815	57	3872
	%	98,5%	1,5%	100,0%

Sign. 0,000 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti preražpršene.

Tabela 40: top down/bottom glede na napise s krajevnimi zvrstmi

		napisi s krajevnimi zvrstmi		Totale
		ne	da	
top down	%	22,1%	93,0%	23,1%
bottom up	%	77,9%	7,0%	76,9%
Skupaj	N	3818	57	3875
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 41: večjezični napisi s krajevnimi zvrstmi glede na velikost črk / jezik

			večjezični napisi s krajevnimi zvrstmi		Totale
			0 ne	1 da	
velikost črk / jezik	enaka kot v ita	%	88,6%	100,0%	89,6%
	različna	%	11,4%	0,0%	10,4%
Skupaj	N		421	39	460
	%		100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,011 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerazpršene.

Tabela 42: večjezični napisi s krajevnimi zvrstmi glede na pisavo

			večjezični napisi s krajevnimi zvrstmi		Totale
			ne	da	
pisava	enaka kot v ita	%	81,3%	97,5%	82,4%
	različna	%	18,7%	2,5%	17,6%
Skupaj	N		535	40	575
	%		100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,003

Tabela 43: večjezični napisi s krajevnimi zvrstmi glede na obseg besedila

			večjezični napisi s krajevnimi zvrstmi		Totale
			ne	da	
enak	%	66,7%	95,0%	68,6%	
različen	%	29,7%	5,0%	28,0%	
različen: več v drugem/ih jezikih	%	3,7%	0,0%	3,4%	
Skupaj	N	543	40	583	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Sign. 0,001

Tabela 44: večjezični napisi s krajevnimi zvrstmi glede na prevod iz italijanščine

		večjezični napisi s krajevnimi zvrstmi		Totale
		ne	da	
dobeseden prevod	%	63,9%	95,0%	66,0%
delni prevod	%	13,1%	2,5%	12,3%
različne vsebine glede na jezik	%	21,5%	2,5%	20,2%
mešanje kodov	%	1,5%	0,0%	1,4%
Skupaj	N	543	40	583
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,001 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerazpršene.

Tabela 45: napisi s furlanščino glede na vrsto napisa

		napisi s furlanščino		Skupaj
		ne	da	
logotip ali manjše nalepke z logotipi	%	100,0%	0,0%	100,0%
urnik	%	99,5%	0,5%	100,0%
ime ustanove z morebitnimi pripisi	%	99,5%	0,5%	100,0%
informacije o storitvah (in ponudbi)	%	99,4%	0,6%	100,0%
varnostne informacije	%	99,4%	0,6%	100,0%
reklamni oglasi/material	%	100,0%	0,0%	100,0%
drugo	%	100,0%	0,0%	100,0%
spomenik/spominske table	%	97,0%	3,0%	100,0%
prepoved parkiranja /prepoved vstopa	%	100,0%	0,0%	100,0%
hišna števila z napisom	%	100,0%	0,0%	100,0%
cenik ali jedilnik	%	100,0%	0,0%	100,0%
letaki in drugo promocijsko gradivo	%	99,1%	0,9%	100,0%
napovedi dogodkov	%	98,7%	1,3%	100,0%
napis vhod/izhod/odprto/rini/pozvoni ipd.	%	98,8%	1,2%	100,0%
cestni znak/smerokazi	%	98,8%	1,2%	100,0%
navodila za uporabo	%	89,1%	10,9%	100,0%
nepremičninski napisi	%	100,0%	0,0%	100,0%
plakete podjetij in ustanov	%	100,0%	0,0%	100,0%
druge prepovedi	%	100,0%	0,0%	100,0%
obvestilo strankam	%	100,0%	0,0%	100,0%
napisi na turističnih znamenitostih	%	96,3%	3,7%	100,0%
ministrski predpisi za lokale	%	100,0%	0,0%	100,0%
ime ulice/tabla	%	88,6%	11,4%	100,0%
table EU projektov/finančni viri	%	100,0%	0,0%	100,0%
javne kampanje in propaganda	%	100,0%	0,0%	100,0%
drugi napisi javne uprave	%	88,9%	11,1%	100,0%
Skupaj	N	3823	49	3872
	%	98,7%	1,3%	100,0%

Sign. 0,000 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerazpršene.

Tabela 46: top down/bottom up glede na napise s furlanščino

			top down/bottom up		Skupaj
			top down	bottom up	
napisi s furlanščino	ne	%	96,4%	99,4%	98,7%
	da	%	3,6%	0,6%	1,3%
Skupaj		N	895	2980	3875
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 47: top down/bottom up glede na večjezične napise s furlanščino

			top down/bottom up		Skupaj
			top down	bottom up	
večjezični napisi s furlanščino	ne	%	88,3%	96,0%	92,6%
	da	%	11,7%	4,0%	7,4%
Skupaj		N	257	324	581
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 48: večjezični napisi s furlanščino glede na prevod iz italijanščine

			večjezični napisi s furlanščino		Skupaj
			ne	da	
prevod iz italijanščine	dobeseden prevod	%	65,4%	74,4%	66,0%
	delni prevod	%	12,4%	11,6%	12,3%
	različne vsebine glede na jezik	%	20,7%	14,0%	20,2%
	mešanje kodov	%	1,5%	0,0%	1,4%
Skupaj		N	540	43	583
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,561

Tabela 49: večjezični napisi s furlanščino glede na obseg besedila

			večjezični napisi s furlanščino		Skupaj
			ne	da	
Obseg besedila	enak kot v ita	%	68,1%	74,4%	68,6%
	različen: več v ita	%	28,5%	20,9%	28,0%
	različen: več v drugem/ih jezikih	%	3,3%	4,7%	3,4%
Skupaj		N	540	43	583
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,535

Tabela 50: večjezični napisi s furlanščino glede na pisavo

			večjezični napisi s furlanščino		Skupaj
			ne	da	
Pisava	enaka kot v ita	%	81,8%	90,7%	82,4%
	različna	%	18,2%	9,3%	17,6%
Skupaj		N	532	43	575
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,096

Tabela 51: večjezični napisi s furlanščino glede na velikost črk / jezik

			večjezični napisi s furlanščino		Skupaj
			ne	da	
velikost črk / jezik	enaka kot v ita	%	91,7%	64,9%	89,6%
	različna	%	8,3%	35,1%	10,4%
Skupaj		N	423	37	460
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,000 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerazpršene.

Tabela 52: napisi z nemščino glede na vrsto napisa

		napisi z nemščino		Skupaj	
		ne	da		
logotip ali manjše nalepke z logotipi	%	96,4%	3,6%	100,0%	
urnik	%	98,4%	1,6%	100,0%	
ime ustanove z morebitnimi pripisi	%	98,0%	2,0%	100,0%	
informacije o storitvah (in ponudbi)	%	96,3%	3,7%	100,0%	
varnostne informacije	%	99,4%	0,6%	100,0%	
reklamni oglasi/material	%	100,0%	0,0%	100,0%	
drugo	%	100,0%	0,0%	100,0%	
spomenik/spominske table	%	97,0%	3,0%	100,0%	
prepoved parkiranja/ prepoved vstopa	%	92,2%	7,8%	100,0%	
hišna števila z napisom	%	100,0%	0,0%	100,0%	
cenik ali jedilnik	%	96,4%	3,6%	100,0%	
letaki in drugo promocijsko gradivo	%	99,6%	0,4%	100,0%	
napovedi dogodkov	%	97,4%	2,6%	100,0%	
napis vhod/izhod/odprto/rini/pozvoni ipd.	%	95,1%	4,9%	100,0%	
cestni znak/smerokazi	%	100,0%	0,0%	100,0%	
navodila za uporabo	%	90,7%	9,3%	100,0%	
nepremičninski napisi	%	100,0%	0,0%	100,0%	
plakete podjetij in ustanov	%	99,6%	0,4%	100,0%	
druge prepovedi	%	100,0%	0,0%	100,0%	
obvestilo strankam	%	97,9%	2,1%	100,0%	
napisi na turističnih znamenitostih	%	98,8%	1,2%	100,0%	
ministrski predpisi za lokale	%	100,0%	0,0%	100,0%	
ime ulice/tabla	%	98,6%	1,4%	100,0%	
table EU projektov/finančni viri	%	100,0%	0,0%	100,0%	
javne kampanje in propaganda	%	100,0%	0,0%	100,0%	
drugi napisi javne uprave	%	100,0%	0,0%	100,0%	
Skupaj		N	3797	75	3872
		%	98,1%	1,9%	100,0%

Sign. 0,000 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerazpršene.

Tabela 53: top down/bottom up glede na napise z nemščino

			top down/bottom up		Skupaj
			top down	bottom up	
napisi z nemščino	ne	%	97,5%	98,2%	98,1%
	da	%	2,5%	1,8%	1,9%
Skupaj		N	895	2980	3875
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,125

Tabela 54: top down/bottom up glede na večjezične napise z nemščino

			top down/bottom up		Skupaj
			top down	bottom up	
večjezični napisi z nemščino	ne	%	91,4%	86,1%	88,5%
	da	%	8,6%	13,9%	11,5%
Skupaj		N	257	324	581
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,030

Tabela 55: večjezični napisi z nemščino glede na obseg besedila

			večjezični napisi z nemščino		Skupaj
			ne	da	
Obseg besedila	enak kot v ita	%	66,9%	82,1%	68,6%
	različen: več v ita	%	29,7%	14,9%	28,0%
	različen: več v drugem/ih jezikih	%	3,5%	3,0%	3,4%
Skupaj		N	516	67	583
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,036

Tabela 56: večjezični napisi z nemščino glede na prevod iz italijanščine

			večjezični napisi z nemščino		Skupaj
			ne	da	
prevod iz italijanščine	dobeseden prevod	%	64,1%	80,6%	66,0%
	delni prevod	%	11,6%	17,9%	12,3%
	različne vsebine glede na jezik	%	22,9%	0,0%	20,2%
	mešanje kodov	%	1,4%	1,5%	1,4%
Skupaj		N	516	67	583
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 57: večjezični napisi z nemščino glede na velikost črk / jezik

			večjezični napisi z nemščino		Skupaj
			ne	da	
velikost črk / jezik	enaka kot v ita	%	89,6%	89,4%	89,6%
	različna	%	10,4%	10,6%	10,4%
Skupaj		N	394	66	460
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,551

Tabela 58: večjezični napisi z nemščino glede na pisavo

			večjezični napisi z nemščino		Skupaj
			ne	da	
Pisava	enaka kot v ita	%	81,9%	86,6%	82,4%
	različna	%	18,1%	13,4%	17,6%
Skupaj		N	508	67	575
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,223

Tabela 59: napisi z angleščino glede na vrsto napisa

		napisi z angleščino		Skupaj	
		ne	da		
logotip ali manjše nalepke z logotipi	%	81,9%	18,1%	100,0%	
urnik	%	91,6%	8,4%	100,0%	
ime ustanove z morebitnimi pripisi	%	87,5%	12,5%	100,0%	
informacije o storitvah (in ponudbi)	%	86,4%	13,6%	100,0%	
varnostne informacije	%	96,5%	3,5%	100,0%	
reklamni oglasi/material	%	87,3%	12,7%	100,0%	
drugo	%	100,0%	0,0%	100,0%	
spomenik/spominske table	%	100,0%	0,0%	100,0%	
prepoved parkiranja/ prepoved vstopa	%	100,0%	0,0%	100,0%	
hišna števila z napisom	%	100,0%	0,0%	100,0%	
cenik ali jedilnik	%	90,9%	9,1%	100,0%	
letaki in drugo promocijsko gradivo	%	80,3%	19,7%	100,0%	
napovedi dogodkov	%	94,2%	5,8%	100,0%	
napis vhod/izhod/odprto/rini/pozvoni ipd.	%	91,5%	8,5%	100,0%	
cestni znak/smerokazi	%	96,4%	3,6%	100,0%	
navodila za uporabo	%	70,5%	29,5%	100,0%	
nepremičninski napisi	%	96,8%	3,2%	100,0%	
plakete podjetij in ustanov	%	89,8%	10,2%	100,0%	
druge prepovedi	%	98,7%	1,3%	100,0%	
obvestilo strankam	%	95,8%	4,2%	100,0%	
napisi na turističnih znamenitostih	%	80,5%	19,5%	100,0%	
ministrski predpisi za lokale	%	96,0%	4,0%	100,0%	
ime ulice/tabla	%	100,0%	0,0%	100,0%	
table EU projektov/finančni viri	%	100,0%	0,0%	100,0%	
javne kampanje in propaganda	%	100,0%	0,0%	100,0%	
drugi napisi javne uprave	%	100,0%	0,0%	100,0%	
Skupaj		N	3445	427	3872
		%	89,0%	11,0%	100,0%

Sign. 0, 000

Tabela 60: top down/bottom up glede na napise z angleščino

			top down/bottom up		Skupaj
			top down	bottom up	
napisi z angleščino	ne	%	88,3%	89,2%	89,0%
	da	%	11,7%	10,8%	11,0%
Skupaj		N	895	2980	3875
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,236

Tabela 61: večjezični napisi z angleščino glede na prevod iz italijanščine

			večjezični napisi z angleščino		Skupaj
			ne	da	
prevod iz italijanščine	dobeseden prevod	%	85,7%	37,9%	66,0%
	delni prevod	%	8,7%	17,5%	12,3%
	različne vsebine glede na jezik	%	5,2%	41,7%	20,2%
	mešanje kodov	%	0,3%	2,9%	1,4%
Skupaj		N	343	240	583
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,000 razlike so statistično pomembne, ampak je stopnja zanesljivosti nizka, ker so vrednosti prerazpršene.

Tabela 62: večjezični napisi z angleščino glede na obseg besedila

			večjezični napisi z angleščino		Skupaj
			ne	da	
Obseg besedila	enak kot v ita	%	85,4%	44,6%	68,6%
	različen: več v ita	%	12,2%	50,4%	28,0%
	različen: več v drugem,ih jezikih	%	2,3%	5,0%	3,4%
Skupaj		N	343	240	583
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 63: večjezični napisi z angleščino glede na velikost črk / jezik

			večjezični napisi z angleščino		Skupaj
			ne	da	
velikost črk / jezik	enaka kot v ita	%	96,3%	73,1%	89,6%
	različna	%	3,7%	26,9%	10,4%
Skupaj		N	326	134	460
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,000

Tabela 64: večjezični napisi z angleščino glede na pisavo

			večjezični napisi z angleščino		Skupaj
			ne	da	
Pisava	enaka kot v ita	%	93,3%	66,4%	82,4%
	različni	%	6,7%	33,6%	17,6%
Skupaj		N	343	232	575
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Sign. 0,000

PRILOGA 3

Statistične analize: tabele Anova

število jezikov na napisu glede na kraj	N	Srednja vrednost	std. dev.
Prosek	227	1,28	,555
Nabrežina	121	1,54	,533
Štandrež	128	1,24	,585
Doberdob	91	1,54	,544
središče TS	1233	1,08	,370
Gorica	921	1,20	,594
Nadiška	486	1,19	,581
Kanalska	402	1,23	,543
Rezija	117	1,33	,491
Terska	96	1,29	,541
Totale	3822	1,19	,524

Sign. 0,000

število jezikov na napisu glede na pokrajino	N	Srednja vrednost	std. dev.
1 TS	1581	1,15	,435
2 GO	1140	1,23	,596
3 UD	1101	1,23	,557
Totale	3822	1,19	,524

Sign. 0,000

število jezikov na napisih glede na tip ustanove	N	Srednja vrednost	std. dev.
javna, občinska	447	1,40	,711
javna, deželna	63	1,38	,728
javna, pokrajinska	29	1,79	,902
javna, državna	86	1,22	,445
javna, mednarodna	1	2,00	
zasebna, samostojna	2120	1,12	,406
zasebna, franšiza	93	1,09	,282
zasebna, večja grupacija	528	1,13	,427
zasebna, vaška, društvena	49	1,35	,522
javna avtonomna	6	1,00	0,000
zasebno združenje in NvO	100	1,18	,500
koncesionarji	246	1,46	,836
zdravstveno podjetje	4	1,50	,577
cerkev	8	1,63	,518
jus	4	1,75	,500
sindikati in stranke	30	1,20	,407
Skupaj	3814	1,19	,522

Sgn. 0,000

Število jezikov na napisih glede na tip ustanove (javna/zasebna)	N	Srednja vrednost	std. dev.
koncesionarji	246	1,46	,836
javne	660	1,38	,688
zasebne	2828	1,12	,411
drugo	80	1,34	,502
Skupaj	3814	1,19	,522
Sign. 0,000			

Število jezikov na napisu glede na napis top down/bootm up	N	Srednja vrednost	std. dev.
top down	894	1,40	,738
bottom up	2924	1,13	,418
Skupaj	3818	1,19	,524
Sign. 0,000			

Število jezikov na napisih glede na vrsto napisa	N	Srednja vrednost	std. dev.
logotipi in nalepke	76	1,13	,525
urnik	368	1,27	,543
ime ustanove z morebitnimi pripisi	699	1,13	,412
informacije o storitvah	354	1,19	,629
varnostne informacije	170	1,05	,313
reklamni oglasi, material	110	1,16	,440
drugo	1	1,00	
spomenik, spominske table	33	1,42	,708
prepoved parkiranja ipd.	103	1,11	,310
hišna števila z napisom	24	1,13	,338
cenik, jedilnik	55	1,20	,487
letaki o uslugah, proizvodih	532	1,10	,352
napovedi dogodkov	155	1,28	,532
napis vhod, izhod, rini, pozvoniti	82	1,18	,475
cestni znak, smerokazi	249	1,26	,475
navodila za uporabo	129	1,77	1,215
nepremičnski napisi	63	1,03	,177
plakete ipd	244	1,12	,349
druge prepovedi: kajenje, vnosa hrane, reklame ipd	75	1,03	,162
obvestilo strankam	48	1,10	,472
napisi na turističnih, zgodovinskih znamenitostih	82	1,57	,786
ministrski predpisi za lokale	25	1,04	,200
ime ulice, tabla	70	1,43	,527
table EU projektov, finančni viri	10	1,30	,483
kampanje in propaganda	37	1,14	,347
drugi napisi javne uprave	27	1,44	,506
Skupaj	3821	1,19	,524
Sign. 0,000			